

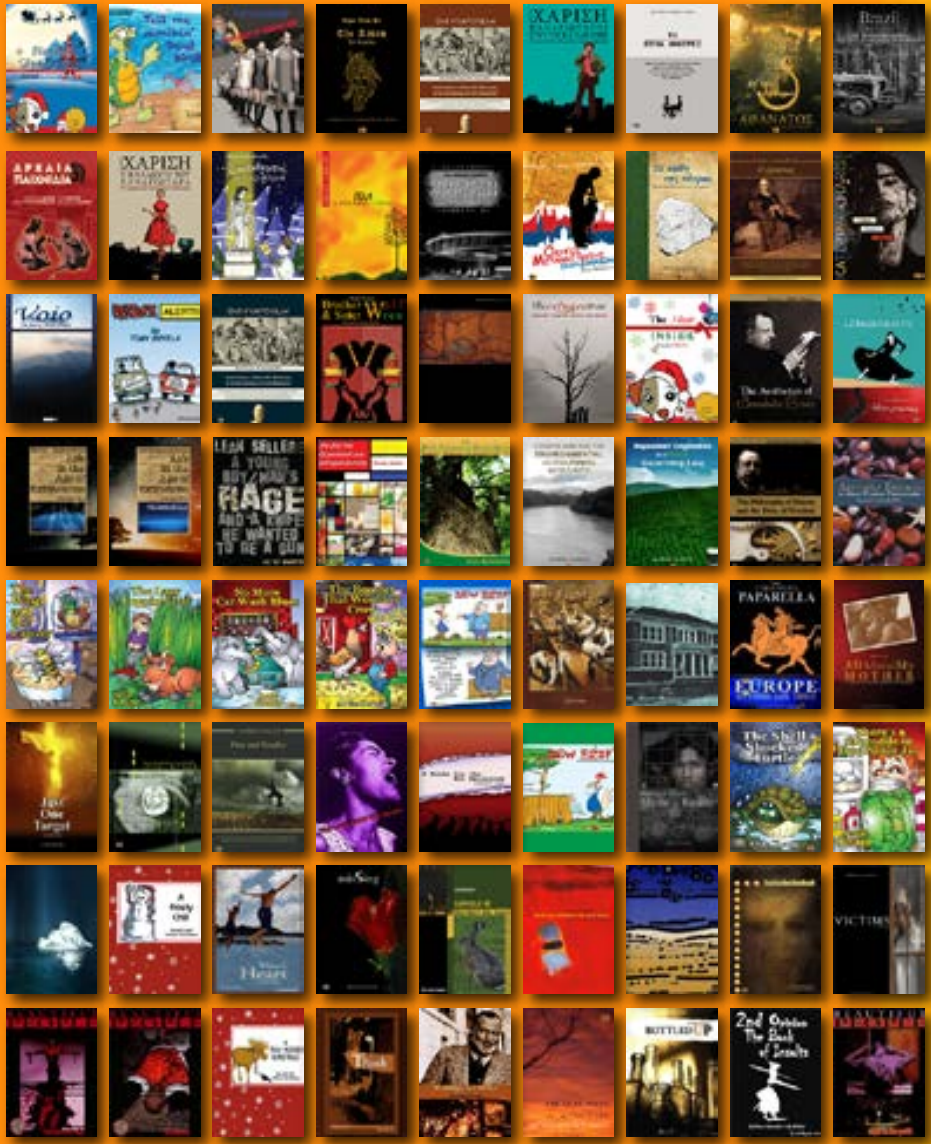
ΘΕΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ
Ιστορικό Μυθιστόρημα

Πεζά - Ποιήματα - Τέχνη
Άρθρα - Σκέψεις - Στήλες

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

www.ovimagazine.com/cat/56

Όλα τα βιβλία είναι εκδόσεις
Και όλα διατίθενται ΔΩΡΕΑΝ

δυο λόγια για αρχή

Αυτό το τεύχος πέρασε από πολλά στάδια και σαράντα κύματα για να φτάσει στα χέρια σας, όμως σας υπόσχομαι να σας αποζημιώσει. Επετειακό και με επιπλέον υλικό, με κεντρικό θέμα του το Ιστορικό Μυθιστόρημα, επειδή ο Οκτώβρης είναι και Ιστορία, είναι ΟΧΙ, είναι μήνας ιδιαίτερα σημαντικός και φορτισμένος.

Για άλλη μια φορά θα τα δείτε όλα: Από τον Ρόμπερτ Γκρέιβς και το «Εγώ, ο Κλαύδιος», μέχρι τον ...εκφυλισμό του είδους από τον Νταν Μπράουν - κατά τον Ντέιβιντ - Cloud Atlas - Μίτσελ. Πού βρίσκονται τα όρια του Ιστορικού Μυθιστορήματος; Αρκεί ένα ιστορικό γεγονός ως background και πάνω του μια σαπουνόπερα των 500 σελίδων, για να θεωρηθεί ιστορική μυθοπλασία; Ποιο είναι το αμιγές ιστορικό μυθιστόρημα και πόσα τελικά υπο-είδη υπάρχουν;

Και μια έκπληξη: Μια μοναδική συνέντευξη από έναν πολύ ιδιαίτερο συγγραφέα, που κατάφερε να δημιουργήσει ένα δικό του είδος μέσα στο είδος, στα βήματα του Τρούμαν Καπότε ... κάποτε.

Όπως σε κάθε τεύχος, παράλληλα θα διαβάσετε ποίηση, διηγήματα, απόψεις.

Καλή ανάγνωση!

Κατερίνα Χαρίση

εξώφυλλο

Ο Αλέξανδρος Δ. Αλεξανδράκης (Αθήνα, 1913 – Αθήνα, Σεπτέμβριος 1968) ήταν Έλληνας ζωγράφος, που έγινε γνωστός στο ευρύ κοινό από τις ιδιαίτερες δυναμικές απεικονίσεις του Ελληνοϊταλικού Πολέμου του 1940. Στον πόλεμο του 1940, ο ζωγράφος και οι πέντε αδελφοί του επιστρατεύτηκαν. Υπηρέτησε στα βουνά της Ηπείρου ως δεκανέας πολυβολητής και τις εντυπώσεις του τις αποτύπωσε σε μία σειρά σκίτσων και ελαιογραφιών που έγιναν ευρέως γνωστές στο κοινό.

περιεχόμενα

Θέμα: Ιστορικό Μυθιστόρημα

Από τον Κλαύδιο στον Μίσσιο	7
Η ιστορία είναι η καθημερινότητά μας	11
Ιστορίες και Πλαίσια	13
Ο Σκωτσέζος και η Σμύρνη	16
Συμπληρώνοντας την ιστορία με φαντασία	19
Αφού δε συμφωνεί η πραγματικότητα...	22
Γιατί οι ιστορικοί θα έπρεπε να γράφουν μυθιστορήματα	24
Η Ηρωίς της Ελληνικής Επανάστασης	26
Ιστορικό μυθιστόρημα	29
Η Ιστορική μυθοπλασία και τα παιδιά	33
Η Σουλτάνα και η Σμύρνη	36
Γιατί ένα ιστορικό μυθιστόρημα	40
Η τέχνη του ψέματος στο ιστορικό μυθιστόρημα	43
Διδασκαλία μέσω ιστορικής μυθιστοριογραφίας	45
Οι επτά κανόνες συγγραφής Ιστορικού Μυθιστορήματος	48
Ο συγγραφέας και το ύφος του	52
Ο Ντέιβιντ Μίτσελ για το Ιστορικό Μυθιστόρημα	54

Συνέντευξη

Συνέντευξη με τον TJ English	59
------------------------------	----

Ιχνογραφία

Λίγα λεπτά πριν...	66
Α' Παγκόσμιος Πόλεμος	68
Υπήρχαν και πριν...	69
Δάσος	70
Ανώ-φελoi στο τετράγωνο	71

Πεζά

Η ζωή μου	73
Η Άννα της ακτής του Νότου	74
Η μέρα που συνειδητοποίησα πως ήμουν ένα κτήνος -- Απόσπασμα Δεύτερο	76

Ο Μεγάλος Βιασμός	83
Μια ιστορική μυθολακία	85
Η ζωή μου χωρίς εκείνη	87

Ποιήματα

Ο ψαλιδιστής	91
Έκπτωτοι Άγγελοι	92
Με τα μάτια ενός παιδιού	94
Μνήμες του κόσμου	96
Γραμμές	97
Τη μυρωδιά του ακούω στα ρουθούνια	98
Χωρίς όνομα	100
Τα βέλη είναι η ανταμοιβή	102

Φωτογραφία

Επιστροφή	105
Σκάκι στο Φλοίσβο	110

Τέχνη

Αλέξανδρος Αλεξανδράκης	113
John Nash	121

Σκέψεις

Ποιος σου το είπε;	127
Θέλεις ένα μπαλόνι, Τζόρτζι;	129
Η γιαγιά τα έχει ...400!	131
Η ήρεμη δύναμη ... του ύπνου	133

Στήλες

Τα πανεπιστήμια στην εποχή της υπερπληροφόρησης	137
---	-----

Από τον Κλαύδιο στον Μίσσιο

ΘΑΝΟΣ ΚΑΛΑΜΙΔΑΣ

Tο πρώτο ιστορικό μυθιστόρημα που διάβασα ήταν για ένα νεαρό αγόρι στην Αθήνα, την εποχή των Περσικών πολέμων και ανιψιός του Φειδιππίδη, του Μαραθωνομάχου που πάνοπλος έτρεξε όλη την απόσταση μεταξύ Μαραθώνα - Αθήνας για να φωνάξει το ιστορικό νενικήκαμεν και να πέσει νεκρός. Από όλη την ιστορία φαντάζομαι ότι ήταν το μόνο γεγονός που είχε την παραμικρή σχέση με την ιστορία.

Όπου: με τον όρο Ιστορία εννοείται η συστηματική μελέτη του παρελθόντος εστιασμένη κυρίως στην ανθρώπινη δραστηριότητα έως την παρούσα εποχή. Η ιστορία μελετά κυρίως γραπτές πηγές που μας δίνουν πληροφορίες για το παρελθόν, ενώ ως προϊστορία αναφέρεται η εποχή για την οποία δεν έχουμε γραπτές πηγές ή που αυτές δεν μας είναι κατανοητές. Η μελέτη των γεγονότων περιλαμβάνει την καταγραφή τους, αλλά και τα αίτια που οδήγησαν σε αυτά, όπως και τους γενικούς νόμους της ιστορικής εξέλιξης.

Η αγάπη μου για το συγκεκριμένο βιβλίο πρέπει να ήταν τόσο έντονη που, όπως αργότερα μου μετέφεραν η γιαγιά μου και η θεία μου, συνήθιζα να το διαβάζω κεφάλαιο κεφάλαιο κάθε βράδυ πριν πάω για ύπνο. Το επόμενο ιστορικό μυθιστόρημα που μου έκανε εξ' ίσου μεγάλη εντύπωση ήταν ο Μπεν Χουρ του Λιου Ουάλλας. Ένα βιβλίο που γράφτηκε τον 19ο αιώνα,

σε μυθιστορηματικό ρυθμό, αλλά με πεντακάθαρο ...χριστιανικό μήνυμα. Δεν θυμάμαι πόσων χρόνων ήμουν όταν το διάβασα, πρέπει να ήμουν πολύ μικρός, αλλά για να πω την αλήθεια το χριστιανικό μήνυμα μάλλον δεν έφτασε σε μένα. Αυτό που κατάλαβα εγώ ήταν ότι εδώ δεν είχαμε απλά μια ιστορική αναφορά, μια αναφορά σε ένα πραγματικό γεγονός, αλλά ότι βλέπαμε αυτό το ιστορικό γεγονός μέσα από τα μάτια ενός μάρτυρα. Το ζούσα μαζί του, όχι μόνο τη στιγμή που εξελισσόταν το ιστορικό γεγονός, αλλά και όλα τα πριν από την πολύ προσωπική του ζωή, το πώς έφτασε αυτός στο να βρίσκεται και να συμμετέχει σε αυτό το ιστορικό γεγονός, τι σκεφτόταν και τι ένιωθε.

Στη συνέχεια έπαθα Ιούλιο Βερν και χωρίς να έχω ξεκαθαρισμένη μέσα μου την ιστορική μυθιστοριογραφία, την άφησα στην άκρη. Στα δεκαέξι μου διάβασα το “Εγώ ο Κλαύδιος” του Ρόμπερτ Γκρέιβς και μάλιστα ο θρασύτεατος το διάβασα και στα αγγλικά. Από τότε αυτό το βιβλίο όχι απλά δεν το έχω αποχωριστεί ποτέ, είναι πάντα στις αποσκευές μου όταν θα λείπω για μεγάλο διάστημα και φυσικά έχω χάσει το λογαριασμό πόσες φορές το έχω αγοράσει γιατί είναι δεκάδες οι φορές που το έχω ...δανείσει και το θεωρώ ένα από τα πέντε πιο σημαντικά βιβλία που έχω διαβάσει σε όλη μου τη ζωή. Σημαντικό όχι μόνο ως προς την ιστορία που αναφέρει, αλλά και του πόσο με άγγιξε προσωπικά, πόσα μου έμαθε σε προσωπικό επίπεδο και πως διαμόρφωσε ακόμα και το γράψιμο μου.

Περιττό να σας πω ότι τώρα πια έχω όλα τα βιβλία του Γκρέιβς, πρέπει να τα έχω διαβάσει όλα τουλάχιστον από δυο φορές το καθένα κι όταν κάποιος μου μιλάει για Ελληνική Μυθολογία πάντα τον παραπέμπω στο αντίστοιχο βιβλίο του Γκρέιβς. Η μαγεία – αν μπορούσε η λέξη μαγεία να είναι η σωστή σε αυτή την περίπτωση – είναι ότι τα βιβλία του πέρα από τον μύθο είναι ιστορικά ακριβή. Μαθαίνεις ιστορία. Δεν είναι ένα μυθιστόρημα γραμμένο από κάποιον που έχει έντονη φαντασία και ταλέντο στο γράψιμο, είναι το δημιούργημα ενός ιστορικού. Ενός ανθρώπου που δεν έχει κάνει έρευνα αν αυτά που γράφει έχουν ιστορικό υπόβαθρο, αλλά που έχει βαθιές γνώσεις ιστορίας. Άλλωστε η ζωή του Γκρέιβς μοιραζόταν μεταξύ της ακαδημαϊκής μελέτης και του γραψίματος.

Ο Γκρέιβς με έκανε να αγαπήσω το είδος και όχι απλά να το προτιμήσω ανάμεσα στις άλλες μορφές μυθιστοριογραφίας αλλά και να το ψάξω. Να

ανακαλύψω ακόμα και συγγραφείς λίγο γνωστούς ή ακόμα και στο τέλος να ανακαλύψω ιστορικούς μυθιστοριογράφους πέρα από τους σύγχρονους – αν μπορούμε να ονομάσουμε σύγχρονους τους συγγραφείς των τελευταίων δυο αιώνων. Αλλά ο Γκρέιβς έκανε και κάτι ακόμα που ενώ έχει τη χρεία του αρνητικού, στην πραγματικότητα είναι θετικό, έβαλε – για μένα τουλάχιστον – τα όρια με τα οποία ένα έργο ορίζεται σαν ιστορικό μυθιστόρημα.

Θα εξηγήσω με ένα παράδειγμα. Ανήκω σε αυτούς που πιστεύουν ότι συγγραφείς όπως ο Φιλανδός Μίκα Βάλταρι δεν θα έπρεπε με τίποτα να χαρακτηρίζεται ιστορικός συγγραφέας. Τα βιβλία του μπορεί να έγιναν παγκόσμια μπεστ σελλερ αλλά είναι απόλυτο δημιούργημα φαντασίας που όχι απλά δεν σέβονται την ιστορία, αλλά τις περισσότερες φορές την αγνοεί και την “φέρνει στα μέτρα του” ή όπως βολεύει τον ήρωά του. Το βιβλίο του “Ιωάννης Άγγελος” είναι σχεδόν ιστορική παρωδία των όσων προηγήθηκαν της άλωσης της Κωνσταντινούπολης. Αντίστοιχα, η ιστορία του πατέρα του Αυτοκράτορα Κλαυδίου και παππού του Καλιγούλα, Γερμάνικου, είναι ίσως η πληρέστερη αναφορά για τον συγκεκριμένο, συλλεγμένη από σειρά ιστορικούς της εποχής συμπεριλαμβανόμενου και του Γαΐου Σουετένιους που μετάφρασε ο ίδιος ο Γκρέιβς. Αλλά βλέπετε ο Βάλταρι ειδικευόταν στο ...αστυνομικό μυθιστόρημα και γι αυτό ήταν γνωστός στην Φιλανδία.

Αυτό που θέλω να πω είναι ότι το ιστορικό μυθιστόρημα οφείλει να έχει πρώτα σεβασμό στην ιστορία και μετά στον μύθο. Κατ’ εμένα ο ιστορικός μυθιστοριογράφος είναι μιας μορφής κοινωνικού ανθρωπολόγου. Δείτε ένα παράδειγμα πιο σύγχρονου ιστορικού μυθιστοριογράφου, τον Ρόμπερτ Χάρις που έχει γράψει ιστορικά μυθιστορήματα που καλύπτουν από την Ρωμαϊκή ιστορία μέχρι την σύγχρονη Βρετανική. Ο συγκεκριμένος όχι απλά έχει κάνει βαθιά ιστορική έρευνα που φαίνεται άμεσα, αλλά φαίνεται ακόμα και σε αυτό καθ’ αυτό το γραπτό του όπου χρησιμοποιεί γλώσσα – ακόμα και την αργκό όπου χρειάζεται – της εποχής που περιγράφει.

Δεν ξέρω αν έχει μεταφραστεί στα Ελληνικά, αλλά όλα τα βιβλία του Guy Walters αγγίζουν την μοναδικότητα του Γκρέιβς και μάλιστα ο ίδιος σαν ιστορική προσφορά έχει βάλει στο προσωπικό του διαδικτυακό χώρο ένα μεγάλο κομμάτι της μελέτης που έκανε για τα βιβλία του.

Στην Ελλάδα λίγα, πολύ λίγα είναι τα βιβλία που θα έπρεπε να χαρακτηρίζονται ιστορικά μυθιστορήματα και ειδικά βιβλία που “βιάζουν” ερωτικά/

πορνογραφικά την ιστορία όπως κάτι σκουπίδια που έχω δει με αναφορές σε εθνικές καταστροφές όπως αυτή του εμφυλίου και της Σμύρνης. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός πολύ αξιόλογων βιβλίων, μυθιστορημάτων, που οι ιστορίες τους εξελίσσονται παράλληλα με ιστορικά γεγονότα και ίσως με έναν πολύ περιεργο τρόπο να καταφέρνουν και να μορφώνουν και κάποιους που δυσκολεύονται να διαβάσουν ιστορία αυτή καθ' αυτή. Ένα απλό παράδειγμα είναι ο Ευάγγελος Αβέρωφ, ο οποίος μέσα στις στρατευμένες του ιδέες και αντικομμουνισμό που περνάνε έντονα στα βιβλία του, δίνει μια πολύ καλή εικόνα για το τι γινόταν και τι έκαναν εθνικιστές Σλάβοι και Βούλγαροι στην Βόρειο Ελλάδα και την Ήπειρο, κάτι που σήμερα με το “Μακεδονικό” ζήτημα έχει γίνει και επίκαιρο. Η κόρη του Ευάγγελου, Τατιάνα, ακολουθεί μάλλον πετυχημένα, τα ίδια μονοπάτια με τον πατέρα της.

Μυθιστορήματα με ιστορικές αναφορές έχουν γράψει από τον Τερζάκη, τον Καραγάτση μέχρι τον Αθανασιάδη ή τον Βενέζη. Δυστυχώς κανένας σύγχρονος – πάντα κατ' έμενα - δεν αξίζει για να μπει σε αυτή τη κατηγορία με μερικούς να μην αξίζουν να αποκαλούνται καν συγγραφείς παρόλα τα εικονικά “μπεστ σελλερ” που στήνουν κάποιοι εκδοτικοί.

Στην Ελλάδα όμως υπάρχει ένα άλλο είδος με ιστορικά στοιχεία που έχει ευδοκιμήσει πολύ πετυχημένα και με λαμπρά παραδείγματα, οι προσωπικές εξιστορήσεις και το πιο σημαντικό παράδειγμα των τελευταίων δεκαετιών είναι ο Χρόνης Μίσσιος.

Όπως ανέφερα και στην αρχή, ο Ρόμπερτ Γκρέιβς οριοθέτησε, για καλό ή για κακό - τουλάχιστον για μένα, το τι χαρακτηρίζει ένα ιστορικό μυθιστόρημα και κάπως όρισε και τις απαιτήσεις μου από το είδος και τους συγγραφείς του. Η ιστορική αλήθεια είναι στοιχείο απαραίτητο όπως είναι και η γνώση, όχι μόνο αυτή του συγγραφέα αλλά και αυτή που μεταδίδει ο συγγραφέας στον αναγνώστη. Και σε αντίθεση με αυτό που είπε κάποτε ο Τσόρτσιλ και δεν συμφωνώ, την ιστορία δεν την γράφουν οι νικητές, αλλά το ιστορικό μυθιστόρημα δυστυχώς το γράφουν οι νικητές και μερικές φορές διαμορφώνουν συνειδήσεις παραφράζοντας και στρεβλώνοντας αλήθειες, κι αυτό ακριβώς κάνει έναν κακό συγγραφέα ιστορικής λογοτεχνίας και επικίνδυνο.

Η ιστορία είναι η καθημερινότητά μας

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΡΟΥ

Η ιστορία ανέκαθεν ήταν ένα πρόβλημα για πολλούς από τα σχολικά χρόνια. Ημερομηνίες, ονόματα, περιοχές, πόλεμοι, συμμαχίες, στρατοί, νεκροί, χαμένοι, νικητές, συμφωνίες, συνέπειες και πολλά ακόμη που εκτός από ένα μικρό ποσοστό ανθρώπων που αγαπά να τα γνωρίζει, το μεγαλύτερο μέρος είτε δεν θέλουν να ακούν τη λέξη ιστορία, είτε γνωρίζουν επιφανειακά κάποια σημεία, κυρίως από προσωπική αναζήτηση.

Και το ερώτημα που τίθεται: η λογοτεχνία μπορεί να προσφέρει ιστορικές γνώσεις; Μπορεί να φέρει πιο κοντά τους αναγνώστες στην ιστορία;

Οι πληροφορίες που δίνονται μέσα από την ιστορική λογοτεχνία επιτρέπουν στους αναγνώστες να μάθουν κάτι καινούργιο που δεν γνώριζαν και στη συνέχεια να τους δοθεί το έναυσμα ν' αναζητήσουν ακόμη περισσότερα στοιχεία για ν' απαντηθούν ερωτήματά τους ή και να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους σχετικά με την εποχή που διαδραματιζόταν το βιβλίο που διάβασαν.

Θεωρώ πως ακόμη και στην κατάσταση στην οποία βρίσκεται η χώρα μας σήμερα, για να μπορέσουμε να αντιληφθούμε τι μπορεί να σχεδιάζεται για το μέλλον μας, πρέπει να έχουμε τα «κλειδιά» του παρελθόντος και για να γίνει αυτό πρέπει να ανατρέξουμε στην ιστορία.

Ακόμα και στις αποφάσεις που ενδεχομένως να χρειαστεί να λάβουμε ως πολίτες, αυτό που θα βοηθήσει είναι να γνωρίζουμε το παρελθόν ώστε να μπορέσουμε να αντιληφθούμε το παρόν και να μας βοηθήσει να αποφασίσουμε για ένα καλύτερο μέλλον.

Άρα αν η ιστορική λογοτεχνία μπορεί να προσφέρει γνώσεις, σίγουρα ναι.

Θεωρώ πως η λογοτεχνία χρησιμοποιείται για να μας μεταφέρει μια ιστορία, από ημερομηνίες, ονόματα, τοποθεσίες κλπ στη σειρά χωρίς νόημα, σε «εικόνες».

Ίσως να σκεφτείτε πως εφόσον εμπλέκεται η μυθοπλασία μπορεί να γίνει τροποποίηση με προσθήκη/αφαίρεση γεγονότων. Όντως, αλλά θα σας έχει «συστήσει» ένα κομμάτι της ιστορίας, ακόμη και μικρό να είναι. Στο χέρι του κάθε αναγνώστη είναι να συνεχίσει την έρευνά του. Να ψάξει, να διαβάσει, να ρωτήσει και τελικά να εμπλουτίσει τις γνώσεις του.

Άλλωστε, αν το σκεφτείτε και λίγο διαφορετικά, το κάθε λεπτό που αφήνουμε πίσω μας, η συμπεριφορά μας, οι πράξεις μας, τα λόγια μας, οι επιλογές μας, όλα μετατρέπονται σε ιστορία.

Και αν κάνουμε ένα βήμα πίσω με ηρεμία και αποβάλλοντας τον εγωισμό, θα μπορέσουμε να παρατηρήσουμε τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στην καθημερινότητά μας και θα αντιληφθούμε τις σωστές και τις λανθασμένες αποφάσεις που πάρθηκαν και με νηφαλιότητα φιλτράροντας όλα τα δεδομένα θα μείνουν οι γνώσεις που θα μας επιτρέψουν να «χτίσουμε» ένα καλύτερο αύριο.

Αν μπορούμε να κάνουμε μικρές αλλαγές στην ίδια μας τη ζωή παρατηρώντας την δική μας ιστορία, φανταστείτε πόσο μας βοηθά και η γνώση της ιστορίας στο να δημιουργήσουμε ένα καλύτερο μέλλον!

Η ιστορία είναι η καθημερινότητά μας ... ■

Ιστορίες και Πλαίσια

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ

Aπό τα δυσκολότερα είδη το Ιστορικό Μυθιστόρημα. Πατάει πάνω σε αυστηρά οριοθετημένες συντεταγμένες, προϋποθέτει εξαντλητική έρευνα και Ιστορικές γνώσεις, ενώ ταυτόχρονα απαιτεί δεινές αφηγηματικές ικανότητες ώστε το αποτέλεσμα να είναι ένα συναρπαστικό βιβλίο που θα διαβαστεί ευχάριστα - όχι σαν ένα ακόμη βιβλίο Ιστορίας.

Αυτό είναι το πρόβλημα της Ιστορίας, ξέρετε. Είναι - δυστυχώς - αφάνταστα βαρετή να τη διαβάζεις. Το συλλογικό παρελθόν όσο ξεμακραινει χρονικά από το παρόν, τόσο αποστασιοποιείται και συναισθηματικά από τον άνθρωπο, περιορίζοντας τις αναφορές του σε στείρα ονόματα, τοποθεσίες, χρόνους και γεγονότα. Αυτό που λείπει είναι ο άνθρωπος. Λείπει ο μόχθος, ο φόβος, η αγωνία. Ο προσωπικός αγώνας, η σκέψη, ο έρωτας, τα πάθη, ο θάνατος. Αυτά τα κενά γεμίζει ο μυθιστοριογράφος με την πένα του.

Το καλό ιστορικό μυθιστόρημα είναι ένας πραγματικός θησαυρός. Αρκετά συχνά βέβαια οι συγγραφείς (ή και οι μεταφραστές) πέφτουν σε τραγικά λάθη. Λάθος χαρακτηρισμοί σε αντικείμενα, αναφορές πραγμάτων που δεν υπήρξαν την δεδομένη εποχή, απαράδεκτα λάθη αν σκεφτεί κανείς ότι το κάθε έργο δε φτάνει στον αναγνώστη απευθείας από τον συγγραφέα του, αλλά περνάει από τα χέρια (και τα μάτια) πολλών ανθρώπων στο ενδιάμεσο - διορθωτές, επιμελητές κλπ.

Αν και πλέον ο όρος του Ιστορικού Μυθιστορήματος έχει διευρυνθεί ώστε να μιλάμε και για υποκατηγορίες του είδους, υπάρχουν κάποια αυστηρά δεδομένα στοιχεία που το χαρακτηρίζουν:

- Ο χρόνος. Τουλάχιστον 30-40 χρόνια απόσταση
- Ο τόπος. Το γεωγραφικό περιβάλλον πρέπει να είναι ρεαλιστικό
- Τα ήθη και τα έθιμα. Η καθημερινότητα των ανθρώπων της εποχής

Η ύπαρξη ιστορικών προσωπικοτήτων είναι απαραίτητη, αν και οι περισσότεροι συγγραφείς τους χρησιμοποιούν ως σημεία αναφοράς για την αφηγηματική συνοχή και όχι ως χαρακτήρες που συμμετέχουν ενεργά στην πλοκή. Η ακριβής χωροχρονική τοποθέτηση όμως, δεν είναι διαπραγματεύσιμη. Δεν είναι μόνο πειστήριο της αφήγησης, αλλά τυπικά το μέσο που μεταφέρει τον αναγνώστη στον κόσμο όπου ο συγγραφέας μας αφηγείται. Οι ιστορικές προσωπικότητες λειτουργούν περισσότερο ως τα ορόσημα αληθοφάνειας που θα βεβαιώσουν τον αναγνώστη ότι αυτό που διαβάζει είναι αληθινό.

Παρά το μεγάλο μέγεθος (χρονικά πάντα) της Ελληνικής Ιστορίας και παρά την πλούσια ύπαρξη μεγάλων προσωπικοτήτων και γεγονότων, οι Έλληνες συγγραφείς φαίνεται πως δεν την έχουν εκμεταλλευτεί αρκετά. Περισσότερα ολοκληρωμένα Ιστορικά Μυθιστορήματα για το Μέγα Αλέξανδρο έχουν γραφτεί από ξένους συγγραφείς για παράδειγμα, παρά από Έλληνες. Αυτό μόνο στην ελληνική εκπαίδευση μπορώ να το αποδώσω και σε αυτό που ανέφερα πρωτότερα: Η ιστορία είναι τόσο βαρετή. Τα βιβλία Ιστορίας και ο τρόπος διδασκαλίας της δεν αφήνουν τους μαθητές κανέναν άλλο τρόπο μάθησης πέραν της στεγνής παπαγαλίας, που όχι μόνο πολύ σύντομα θα ξεχαστεί, αλλά θα προκαλέσει και αποστροφή για όποιο ενδιαφέρον στην Ιστορία μελλοντικά.

Αυτό ίσως είναι ένας καλός λόγος για τους συγγραφείς στη χώρα μας να

ασχοληθούν περισσότερο με το Ιστορικό Μυθιστόρημα. Μπορούν όχι απλώς να καλύψουν τα κενά της γνώσης, αλλά να το κάνουν προσφέροντας κι ευχαρίστηση στους αναγνώστες.

Προσοχή κάπου εδώ: Αυτό που βλέπουμε τα τελευταία χρόνια είναι μια έξαρση μυθιστορημάτων με φόντο σχεδόν πάντα τη Μικρασιατική καταστροφή και την προσφυγιά. Αυτά, στην πλειονότητά τους, ΔΕΝ είναι Ιστορικά Μυθιστορήματα. Το ιστορικό φόντο λειτουργεί απλώς ως πλαίσιο για τη συγγραφή μιας ακόμη σαπουνόπερας, πράγμα που μόνο κακό προκαλεί, καθώς όχι μόνο διαστρεβλώνει το ίδιο το είδος, αλλά και την εικόνα του αναγνώστη ως προς το τι είναι Ιστορικό Μυθιστόρημα, καθώς και τους νέους συγγραφείς που λανθασμένα μιμούνται αυτές τις απόπειρες.

Μεγάλο κρίμα αν αναλογιστεί κανείς τους παλιότερους πραγματικά αξιόλογους ιστορικούς μυθιστοριογράφους: Ρόδης Ρούφος, Άγγελος Τερζάκης, Ηλίας Βενέζης, Άγγελος Βλάχος, Νίκος Θέμελης, Μάρω Δούκα, Στρατής Μυριβήλης και άλλοι. ■

Ο Σκωτσέζος και η Σμύρνη

ΘΟΔΩΡΟΣ ΝΑΣΟΣ

Παρ' όλη την αγάπη μου στο διάβασμα και την λογική να μην κάνω διακρίσεις στο τι διαβάζω, έχω διαβάσει πολύ λίγο από το είδος που χαρακτηρίζεται ιστορικό μυθιστόρημα. Κάτι με απωθούσε στη σκέψη του συνδυασμού ιστορικό και μυθιστόρημα και ίσως σε αυτό να με είχε επηρεάσει και ο κινηματογράφος. Έχω και χαρακτηριστικό παράδειγμα που ίσως να σας βοηθήσει να καταλάβετε για τον ρόλο που έπαιξε ο κινηματογράφος στο γιατί αντιπάθησα το είδος.

Φαντάζομαι ότι όλοι θυμάστε την ταινία Braveheart. Μελ Γκίμπσον, Σκωτία και πολλοί άντρες με βαμμένες φάτσες και καρώ φουστίτσες, κιλτ στα Σκωτσέζικα. Δεν μπορώ να πω για τους Άγγλους, Γάλλους, Πορτογάλους, αλλά εμείς στην Ελλάδα συγκινηθήκαμε ακραία με τον επαναστάτη Γουίλιαμ, που τι ήθελε; Να ελευθερώσει την Πόλη ήθελε. Μας βγήκαν όλα με τον κοκκινοτρίχη Σκωτσέζο, από την Ελληνική επανάσταση μέχρι την Σπάρτη. Τον αισθανθήκαμε δικό μας και ...μάθαμε και σκωτσέζικη ιστορία που είχαμε και κάτι κενά.

Έλα όμως που ο κύριος Γκίμπσον έπιασε την ιστορία επιφανειακά και ό,τι έπιασε το έκανε και λίγο αμερικάνικο γιατί έπρεπε και να πουλήσει και στο Χόλιγουντ. Βλέπετε ο Braveheart και ο κύριος Γκίμπσον είχαν ένα μικρο πρόβλημα μαζί μου, έχω περάσει λίγο καιρό – να όσο πιάνει ένας φοιτητικός καφές – στο Εδιμβούργο και όλο και κάτι έμαθα για την Σκωτία από μια δυο παρέες που έκανα εκεί και στο κάστρο που έβγαινα για βόλτα τα σαββατοκύριακα.

Ακόμα και τα κιλτ ήταν λάθος. Δεν φαίνεται και δεν το καταλαβαίνετε αν δεν ξέρετε, και ο κύριος Γκίμπσον αδιαφόρησε αν θα το δουν Σκωτσέζοι - είπαμε ο στόχος του ήταν τα απανταχού αμερικανάκια – έτσι αυτοσχεδίασε κι έβαλε κιλτ συγκεκριμένων οικογενειών σε άλλα αντ' άλλων ή έφτιαξε δικά του σχέδια. Ούτε καν ο ήρώας του, ο Γουίλιαμ δεν φορούσε τα σωστά χρώματα και ξέρετε αυτό το καρουνάκι από κιλτ σε κιλτ και από οικογένεια σε οικογένεια είναι πολύ διαφορετικό.

Αυτό που θέλω να πω είναι ότι η ταινία έφυγε από τα Όσκαρ με 5 αγαλματάκια κι ένα σωρό ακόμα από άλλες διοργανώσεις, έκανε και συνεχίζει να κάνει κάποια εκατομμυριάκια σε όλο τον κόσμο από τις επαναλήψεις στην τηλεόραση, έκανε τον Γκίμπσον σκηνοθέτη και μάλιστα θεωρείται σαν μια από τις 30 πιο σημαντικές ταινίες των τελευταίων 50 ετών. Ακόμα και η Σκωτία κέρδισε μιας και εκείνη τη χρονιά που προβλήθηκε η ταινία, ο αριθμός τουριστών από την Αμερική αυξήθηκε κατά 300%. Η ιστορία όμως τι έπαθε; Η ιστορία έπαθε ... «Φονικό όπλο». Γιατί όλοι πια έχουν συνδέσει την ιστορία ενός Σκωτσέζου αντί-ήρωα με τον πρωταγωνιστή του ... «Φονικού όπλου», μιας αστυνομικής σαχλοκωμωδίας, γιατί πέρα από όλα τα υπόλοιπα ο Γκίμπσον δεν ήταν ο Γουίλιαμ αλλά ο ίδιος ακριβώς χαρακτήρας που έπαιζε στο «Φονικό όπλο», πλην του τσιγάρου στο στόμα, του ημιαυτόματου στο χέρι και της φούστας γιατί αυτό που φορούσε μόνο κιλτ δεν ήταν.

Στην ουσία ο κύριος Γκίμπσον με αυτή τη ταινία όχι μόνο διαστρέβλωσε την ιστορία για να ικανοποιήσει το κοινό του που θα του έφερνε τα φράγκα στην τσέπη, αλλά τραυμάτισε μόνιμα την ιστορία μιας και τα παιδιά ακόμα και στη Σκωτία, έχουν συνδέσει έναν εθνικό τους ήρωα με έναν καραγκιοζάκο. Θέλετε μια πιο κοντινή μας εικόνα; Έναν δικό μας Braveheart; Πόση σχέση είχαν οι Σπαρτιάτες και ο Λεωνίδας με αυτό το τέρας τον μποντιμπιλντερά που ούρλιαζε this is Sparta, στην ταινία 300 και έχετε ποτέ σκεφτεί ότι η συ-

γκεκριμένη ταινία δεν ήταν απόρροια ιστορικής δουλειάς και έρευνας αλλά το δημιούργημα ενός συγγραφέα και σχεδιαστή κόμικς;

Φυσικά και δεν το έχετε σκεφτεί γιατί είναι πιο βολικός ο Λεωνίδας που ουρλιάζει this is Sparta για δυο ώρες στην οθόνη από το να διαβάσεις ιστορία. Πόσες φορές είπατε εσείς οι ίδιοι περήφανοι this is Sparta και πόσες φορές διαβάσατε περήφανοι άλλους, ξένους, να μνημονεύουν το this is Sparta ή την ταινία. Για να μην πω πόσες φορές οι ίδιοι έχετε δει την ταινία καμαρώνοντας σαν παγόνη. Δεν είμαι σίγουρος αν οι περισσότεροι το καταλαβαίνετε αλλά έχετε κάνει ιστορική σας συνείδηση έναν Μίκυ Μάους. Ούτε καν τον Αστεριξ.

Πριν από λίγα χρόνια κυκλοφόρησε βιβλίο στην Ελλάδα, στην κατηγορία ιστορικού μυθιστορήματος που περιέγραφε τον παθιασμένο ...έρωτα μιας Ελληνοπούλας με τον Τουρκαλά μεμέτη τον Έλμερ την ώρα που η Σύμρνη καιγόταν. Μιλάμε για ένα εμετικό πράγμα που κάνει ακόμα και τον Braveheart ιστορικά αξιόπιστο. Μάλιστα έγινε και τριλογία που παρουσιάστηκε από τον εκδοτικό και τα δουλικά του στα ΜΜΕ και στα μπλογκ σαν το βιβλίο σταθμός. Μιλάμε για μια από τις πιο τραγικές στιγμές του ελληνισμού και παράλληλα σημείο αναφοράς και διαμάχης για ιστορικούς που αντιμετωπίζεται από μια ημιμαθή σαν γήπεδο για λεπτομερείς περιγραφές βιασμών μπας και ξελαμπικάρουν από την αγαμία τίποτα ανοργασμικές πενηντάρες.

Και δυστυχώς η συγκεκριμένη δεν ήταν η μόνη τσοντοσυγγραφέας που αποφάσισε να βιάσει την ελληνική ιστορία, απεναντίας έχω την αίσθηση ότι η συγκεκριμένη πράξη έχει γίνει της μόδας πιάνοντας από την άλωση της Κωνσταντινούπολης μέχρι την Χούντα. Ο βιασμός διαρκής και επαναλαμβανόμενος.

Αυτά και λίγα ακόμα με κάνουν να αποφεύγω το είδος αλλά για το τέλος κράτησα κάτι που κανονικά θα έπρεπε να το έχουν διαβάσει όλοι οι Έλληνες αλλά πολύ αμφιβάλλω αν υπάρχουν μερικές εκατοντάδες που πραγματικά το έχουν διαβάσει. Το πρώτο ελληνικό ιστορικό μυθιστόρημα, την Ιλιάδα. Πότε γράφτηκε; Κάποια ημερομηνία μεταξύ του 710 και του 760 Π.Χ. ■

Συμπληρώνοντας την ιστορία με φαντασία

ΣΟΦΙΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η νοτιοαφρικανή συγγραφέας Zakes Mda, σε ομιλία της πριν από μερικούς μήνες επ' ευκαιρία μιας βράβευσης από το περιοδικό Times, είπε ότι «γράφουμε ιστορική φαντασία για να βάλουμε την ιστορία εκεί που θα θέλαμε εμείς να συνέβη αυτό που συνέβη». Στη συνέχεια η Mda συμπλήρωσε ότι ως ιστορικός μυθιστοριογράφος γράφει ιστορική μυθιστοριογραφία για να αντιμετωπίσει το παρόν, τονίζοντας ότι η ιστορική μυθοπλασία είναι περισσότερο για το παρόν από ό, τι για το παρελθόν.

Αν σκεφτείτε για λίγο τα λόγια της Mda θα καταλάβετε πόσες αλήθειες κρύβουν και πόσες φορές συγγραφείς όπως ο κλασικός Robert Graves ή ο πολύ σύγχρονος Robert Harris χρησιμοποίησαν ιστορικά γεγονότα για να εξηγήσουν το παρόν εξελίσσοντάς τους ήρωές τους σε άλλους χρόνους αλλά με σημερινά προβλήματα.

Χαρακτηριστικό είναι ότι τα τελευταία χρόνια οι περισσότερες ιστορικές νουβέλες ασχολούνται με θέματα φυλετικά ή δημοκρατίας. Οι Βοργίες ξαφνικά μπήκαν σε δεκάδες ιστορικά μυθιστορήματα, ακόμα και σε αυτά που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν περισσότερο ρομαντικά ή ακόμα και ερωτικά παρά ιστορική μυθοπλασία. Αντίστοιχα έχουν πληθύνει οι ιστορίες που έχουν στο κέντρο τους απελευθερωτικές επαναστάσεις και τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο -αν και εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι ο Χίτλερ πάντα μάγευε τους συγγραφείς του ιστορικού μυθιστορήματος.

Η ιστορία για παράδειγμα που περιγράφει ο Fred Khumalo στο βιβλίο του *Dancing the Death Drill*, (και που για το οποίο η Zakes Mda έκανε εκτενή αναφορά στην ομιλία της) εξελίσσεται στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και έχει στο κέντρο της μία διμοιρία μαύρων στρατιωτών που πολεμούν στην λευκή Ευρώπη, σε ένα μεν πολυεθνή στρατό αλλά από λευκούς που δεν τους αντιμετωπίζουν σαν ίσους και εναντίων ενός στρατού ...λευκών. Σε πολλές περιπτώσεις και από ό,τι βλέπουμε στην εξέλιξη της ιστορίας, οι ήρωες του Khumalo δεν έχουν να αντιμετωπίσουν μόνο τον εχθρό από την άλλη πλευρά των χαρακωμάτων αλλά και τον «εχθρό» στην ίδια πλευρά, που μερικές φορές μάλιστα είναι πολύ πιο ωμός και πολύ πιο βίαιος. Όλα αυτά είναι αποτέλεσμα έρευνας και μαρτυριών που έκανε και συνέλεξε ο συγγραφέας.

Αλλά αυτό που είναι ενδεικτικό είναι ότι ενώ οι ήρωες υποτίθεται ότι ζουν το 1914-17, στις αναφορές τους στο σπίτι τους θα νόμιζες ότι ζουν στις αρχές του 21ου αιώνα. Και αυτό δεν έχει σχέση με την έρευνα που έκανε ο συγγραφέας αλλά με το γεγονός ότι ο ιστορικός χρόνος και το ιστορικό γεγονός χρησιμοποιούνται σαν διόδος για να περάσουν σύγχρονα μηνύματα ή να δείξουν στον αναγνώστη πώς θα μπορούσαν να εξελιχτούν γεγονότα ή καταστάσεις κάτω από άλλες συνθήκες ή αν δεν υπήρχαν οι δεδομένες συνθήκες.

Παράλληλα και έντονα ειρωνικά, ο κεντρικός ήρωας της ιστορίας βρίσκεται στο ίδιο σημείο που βρίσκονται πολλοί μετανάστες αυτή τη στιγμή σε Ευρώπη και Αμερική γιατί στην εξέλιξη της ιστορίας μία απλή αναφορά του ονόματός του σε ένα έγγραφο φτάνει για να τον εντάξει σε εθνικά και φυλετικά στερεότυπα που σταδιακά διαμορφώνουν τον τρόπο που ακόμα και οι συνάδελφοί του τον αντιμετωπίζουν.

Δείτε πόσα παράλληλα μηνύματα κατάφερε να περάσει ο συγκεκριμένος συγγραφέας μεταφέροντας με όλα τα στοιχεία και τις μαρτυρίες ένα αδιαμφισβήτητο ιστορικό γεγονός.

Έτσι το ιστορικό μυθιστόρημα έχει τριπλό αποτέλεσμα. Πρώτον την αναφορά σε μια πραγματική ιστορία που πιθανώς έπαιξε ρόλο στην εξέλιξη της κοινωνίας μας με ένα τρόπο που να μη γίνεται στεγνά εκπαιδευτικός, βαρετός με συνεχείς αναφορές σε ονόματα και χρονολογίες.

Δεύτερον, να συμπληρώσει – με τη βοήθεια της φαντασίας – στοιχεία πιθανώς από την καθημερινότητα που εξελίσσεται η ιστορία και που δεν μπορούν να δώσουν οι ιστορικές αναφορές και τέλος να περάσει μηνύματα με εφαρμογή στο παρόν και το μέλλον.

Ίσως και ένα τέταρτο για μένα πολύ σοβαρό. Όπως αναφέρει και η Zakes Mda, τα ιστορικά μυθιστορήματα ίσως βοηθάνε και εμάς του ίδιους να κατανοήσουμε καλύτερα την ίδια την ιστορία μας. ■

Αφού δε συμφωνεί η πραγματικότητα με την ιστορία μας, τόσο το χειρότερο για την ίδια την **πραγματικότητα...**

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΒΡΟΣΓΟΣ

Την τελευταία δεκαετία παρατηρείται στην ελληνική αγορά μια αύξηση των κυκλοφορούντων τίτλων που βαφτίζονται αυθαίρετα ως ιστορικά μυθιστορήματα.

Δε γνωρίζω αν οι λόγοι έχουν να κάνουν με την επιθυμία των συγγραφέων ή των εκδοτικών οίκων για περισσότερες πωλήσεις, ή αν υπάρχει η πρόθεση να προσδώσουν σημαντικότητα και λογοτεχνική ποιότητα στο έργο (ίσως και τα δύο μαζί), αυτό που γνωρίζω με βεβαιότητα είναι ότι η ονοματοδοσία είναι απολύτως παραπλανητική.

Πλήθος συγγραφέων χρησιμοποιεί το ιστορικό πλαίσιο απλά σαν οποιοδήποτε σκηνικό στο οποίο θα ξετυλίξει την/τις ιστορία/ες τους, αδιαφορώντας στην καλύτερη των περιπτώσεων για την εγκυρότητα ή μη των πληροφοριών που παραθέτουν, ή στη χειρότερη, διαστρεβλώνοντας ιστορικά γεγονότα για χάρη του έργου τους.

Δηλαδή παραφράζοντας το γνωστό ρητό «αφού δε συμφωνεί η πραγματικότητα με την ιστορία μας, τόσο το χειρότερο για την ίδια την πραγματικότητα»...

Η ιστορία ως επιστήμη και το ιστορικό μυθιστόρημα ως διακριτό είδος λογοτεχνίας, με κυριότερο εκφραστή τον Ουώλτερ Σκοτ (Ιβανός) αναπτύχθηκαν παράλληλα κατά τον 19ο αιώνα. Βασικά χαρακτηριστικά και των δύο η αντικειμενικότητα και η ακρίβεια των πληροφοριών που παρατίθενται.

Το ιστορικό μυθιστόρημα δεν επιδιώκει απλά την αποτύπωση του σκηνικού, των γεγονότων και των προσώπων μιας ιστορικής περιόδου, αλλά χρησιμοποιεί αυτά τα δεδομένα προκειμένου να ζωντανέψει, να εμπλουτίσει και να εξελίξει την ιστορία των πρωταγωνιστών του βιβλίου. Επιτρέπει στο συγγραφέα να χρησιμοποιήσει τη φαντασία του καλύπτοντας κάποια κενά, επιτρέπει ακόμα και την ερμηνεία των γεγονότων σε μια προσπάθεια αναθεώρησης στερεοτύπων και αστικών μύθων, αλλά απ' την άλλη προϋποθέτει ότι η αφήγηση πατάει γερά σε αυτά τα γεγονότα.

Η επιτυχία του Κώδικα ντα Βίντσι δημιούργησε μια σχολή επίδοξων μπεστσελεριστών που χρησιμοποίησε την ιστορία προσχηματικά, χωρίς καμία διάθεση ενδεδειγμένης έρευνας.

Και μπορεί η ακρίβεια και η αντικειμενικότητα των γεγονότων να μην αποτελεί ικανή και αναγκαία συνθήκη ώστε να είναι ένα ιστορικό μυθιστόρημα ευανάγνωστο, ευπώλητο ή καλό, όμως σίγουρα η επίκληση της ιστορίας, ως σκηνικό διανθισμένο με ανακρίβειες και διαστρεβλώσεις, δε δίνουν σε ένα μυθιστόρημα το χαρακτηρισμό ιστορικό.

Γιατί οι ιστορικοί θα έπρεπε να γράφουν μυθιστορήματα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΡΠΙΕΤΖΟΓΛΟΥ

Όσο παράξενο κι αν ακουστεί, υπάρχει μια έκφραση που οι πολλοί ιστορικοί ακούν συχνά: «το βιβλίο σας διαβάζεται σαν ένα μυθιστόρημα» και χωρίς να το καταλαβαίνει αυτός που την λέει, συνήθως όχι απλά δεν τους κολακεύει αλλά τους προσβάλλει κιόλας. Για έναν ιστορικό αυτή η έκφραση σημαίνει: δεν μπορώ να εμπιστευτώ σαν γεγονότα αυτά που γράφετε.

Η συγγραφική δουλειά ενός ιστορικού συνοψίζεται σε μια και μόνο πρόταση: δεν μπορεί να πει ψέματα. Ένας συγγραφέας από την άλλη μπορεί να κάνει ...ό,τι θέλει. Να κάνει ακόμα και ιστορικά πρόσωπα να κάνουν και να πουν πράγματα που δεν ειπώθηκαν ποτέ, να πεθάνουν από αιτίες που δεν πέθαναν, ακόμα και να αναστηθούν. Να τους κάνει να μιλάνε ό,τι γλώσσα θέλει, ακόμα και να χρησιμοποιούν σύγχρονες ορολογίες.

Οι συγγραφείς που γράφουν ιστορικά μυθιστορήματα κάνουν κάτι ...ενδιάμεσο. Δοκιμάζουν έναν χαρακτήρα σε έναν αναδημιουργημένο κόσμο του παρελθόντος. Σε

μια ιστορική περίοδο που το μόνο απαραίτητο στοιχείο είναι η τεκμηρίωση που υπάρχει στο μυαλό και στις εγκυκλοπαιδικές γνώσεις του αναγνώστη και τίποτα περισσότερο. Το περισσότερο ανήκει στον ιστορικό. Και έγραψα “δοκιμάζει” γιατί στην ουσία ο συγγραφέας “παίζει” με το χρόνο και το ιστορικό περιβάλλον δοκιμάζοντας αν ταιριάζει ο χαρακτήρας που σκέφτηκε ή που υπήρξε κάπως κάποτε.

Βέβαια εδώ υπάρχει και ένα άλλο στοιχείο. Ποιος μπορεί να πει με ακρίβεια τι έπιναν στις ταβέρνες της Αθήνας τον 14ο αιώνα, τι μουσική άκουγαν και για τι θέματα κουβέντιαζαν; Ακόμα και οι ιστορικοί ή ανθρωπολόγοι όταν φτάνουν σε τέτοια θέματα μόνο με ...φαντασία μπορούν να απαντήσουν. Και αυτό δε σταματάει στην περιγραφή των γεγονότων άλλα επεκτείνεται και στην περιγραφή των χαρακτήρων. Ωραία, ξέρουμε τι έκανε ο Περικλής ο Αθηναίος και στο περίπου έχουμε διαβάσει και τι είπε μια δυο φορές, αλλά τι έλεγε όταν καθόταν στο τραπέζι με την Ασπασία τις Κυριακές τα απογεύματα; Εδώ πάλι η φαντασία είναι η μόνη που μπορεί να απαντήσει.

Όμως προσέξατε την λέξη που χρησιμοποίησα; Μίλησα για επιδράσεις, αλλά οι επιδράσεις είναι αποτέλεσμα ενός πραγματικού γεγονότος και ενός πραγματικού χαρακτήρα όσο ομιχλώδης κι αν είναι η ιστορική του περιγραφή. Αυτό σημαίνει ότι ο συγγραφέας του ιστορικού μυθιστορήματος δεν μπορεί να δημιουργήσει έναν φανταστικό κόσμο ή υπερβολικά τραβηγμένο σε σχέση με την αλήθεια, την ιστορική αλήθεια. Ο κόσμος του ιστορικού μυθιστορήματος καθώς και οι χαρακτήρες πρέπει να είναι πιστοί στην ιστορική αλήθεια, αυτό που επιτρέπεται να αλλάξει είναι η επικοινωνία με τον αναγνώστη του ιστορικού γεγονότος και του χαρακτήρα. Ο τρόπος που θα “σερβιριστεί”.

Στην ουσία ο ιστορικός μυθιστοριογράφος γράφει ένα στιγμιαίο δράμα που εξελίσσεται σε συγκεκριμένη ιστορική χρονική περίοδο με συγκεκριμένους πρωταγωνιστές, που εξελίσσεται παράλληλα με τα ιστορικά γεγονότα και δεν επηρεάζει το αποτέλεσμα ή τις ιστορικές αλήθειες.

Όσο περίεργο και να ακουστεί, η ίδια η ιστορία μας επιτρέπει και μερικές φορές μας προβοκάρει να αναζητήσουμε περισσότερα στοιχεία για τους χαρακτήρες ή τα γεγονότα. Έτσι ίσως οι καταλληλότεροι για να γράψουν ιστορικά μυθιστορήματα να είναι οι ...ιστορικοί, όσο κι αν επιφανειακά μπορεί να τους προσβάλλει η σκέψη. ■

Η Ηρωίς της Ελληνικής Επανάστασης

ΠΑΝΟΣ ΤΟΥΡΛΗΣ

Στο πλαίσιο του αφιερώματος του περιοδικού στο ιστορικό μυθιστόρημα σκέφτηκα να παρουσιάσω ένα από τα παλαιότερα βιβλία που απέκινται στις συλλογές της Βιβλιοθήκης του Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης (Ε.Λ.ΙΑ.-Μ.Ι.Ε.Τ.) στο οποίο εργάζομαι. Πρόκειται για το «Η Ηρωίς της Ελληνικής Επανάστασης, ήτοι Σκηναί εν Ελλάδι από έτους 1821-1828» (εκδ. 1861) του Στέφανου Θ. Ξένου. Πρόκειται για ένα πολυσέλιδο έργο αρχικά περίπου 800 σελίδων που κυκλοφόρησε σε 2 τόμους και είναι γραμμένο στην καθαρεύουσα (πλην των διαλόγων που αποδίδονται στη δημοτική), δίχως ιδιαίτερα δύσκολες λέξεις και με συχνές παραπομπές-παραθέσεις ιστορικών πηγών.

Ο Στέφανος Θ. Ξένος γεννήθηκε στη Σμύρνη στις 13 Μαρτίου 1821, γόνος παλιάς εμπορικής οικογένειας από

την Πάτμο, και φοίτησε στην Ευαγγελική Σχολή Σμύρνης και στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, χωρίς όμως να ακολουθήσει καριέρα αξιωματικού. Γιατί; Σε μια μονομαχία με νεαρό συνάδελφό του τραυματίστηκε σοβαρά στο στήθος και γλύτωσε από θαύμα, οπότε ζήτησε να αποστρατευτεί!

Το 1847 εγκαταστάθηκε στην Αγγλία, όπου ασχολήθηκε με επιχειρήσεις όμως σύντομα οδηγήθηκε σε οικονομική κατάρρευση. Η προσπάθειά του να ασχοληθεί με την κοινωνική και πολιτική ζωή του απόδημου ελληνισμού στο Λονδίνου προξένησε πολλές αντιδράσεις λόγω του παρορμητικού του χαρακτήρα. Όταν επέστρεψε στην Αθήνα το 1877 θέλησε να εκλεγεί δήμαρχος και διέθεσε μεγάλα ποσά για την προεκλογική του εκστρατεία. Στους λόγους του υποσχόταν ότι «θα στήσει έναν φάρο στην Ακρόπολη και θα τρυπούσε τον βράχο της για να αερίζονται οι Αθηναίοι» και ότι θα κάνει πλωτό τον ποταμό Ιλισό! Μετά από αυτόν τον περιπετειώδη και πλούσιο σε χρήματα και εμπειρίες βίο, πέθανε πάμφτωχος σε μια τρώγλη κάτω από την Ακρόπολη το 1894. Παρ' όλ' αυτά, την πλούσια συλλογή του ζωγραφικών πινάκων τη δώρισε εν ζωή στο κράτος, με σκοπό να αποτελέσει τη βάση για την ίδρυση Εθνικής Πινακοθήκης. Άλλα έργα του: Ο διάβολος εν Τουρκία (1862) (μάλιστα, η αγγλική του μετάφραση του απέδωσε πολλά χρήματα), Η Παγκόσμιος Έκθεσις (1852), Η Κιβδηλεία (1859), η εβδομαδιαία εφημερίδα Ο Βρετανικός Αστήρ (1860-1862) κ. ά.

Όπως γράφει ο κύριος Γιώργος Τσερεβελάκης στο άρθρο του για τον Στέφανο Ξένο: «Θέλοντας να πληροφορήσει με επάρκεια τον αναγνώστη και να αξιοποιήσει το υλικό που συγκέντρωσε, δεν επεξεργάζεται τη μορφή των έργων του, η οποία παραμένει ατελής, με τη φαντασία του όμως και την εφευρετικότητά του δημιουργεί πολύπλοκες ιστορίες οδυσειακού τύπου, που είναι πολύ συναρπαστικές, καθώς συνδέονται με αριστοτεχνικό τρόπο οι πλασματικοί ήρωες με τα υπαρκτά ιστορικά πρόσωπα».

Ο Στέφανος Θ. Ξένος αφηγείται αναλυτικά την ιστορία μιας φανταστικής ηρωίδος της Ελληνικής Επανάστασης, της Ανδρονίκης και του επίσης φανταστικού αγαπημένου της, Θρασύβουλου, τους οποίους όμως εντάσσει

σ' ένα απολύτως αληθές ιστορικό πλαίσιο (στον ελλαδικό χώρο του 1821-1828) δίπλα σε ιστορικές και πασίγνωστες μορφές (από τον Πατριάρχη Γρηγόριο τον Ε' και τον Γεωργάκη Ολύμπιο έως τον Οδυσσέα Ανδρούτσο και τον Λόρδο Μπάιρον). Όλα τα σημαντικά πρόσωπα και γεγονότα της Ελληνικής Επανάστασης παρελαύνουν από τις σελίδες του βιβλίου, ιδιαίτερη θέση όμως καταλαμβάνουν η Πολιορκία και η Έξοδος του Μεσολογγίου. Η εξαιρετική επιτυχία του έργου οφειλόταν στο ότι πραγματευόταν ένα θέμα αρκετά προσφιές για το αναγνωστικό κοινό της εποχής του. Υπήρχαν ακόμη άνθρωποι που είχαν ζήσει τα γεγονότα της επανάστασης του 1821 αλλά και αρκετοί νεώτεροι που επιθυμούσαν να μάθουν. Ακόμη η Ηρωϊς, με την πληθώρα των ιστορικών πληροφοριών που περιείχε, μπορούσε να διαβασθεί και ως ιστορικό βιβλίο.

Το μυθιστόρημα κυκλοφόρησε σε 2η έκδοση το 1874 και σε 3η το 1886. Αργότερα κυκλοφόρησε στο Κάιρο το 1905, σε νεώτερη έκδοση το 1940, το 1955 στη θρυλική Βιβλιοθήκη του Ρομάντσου προσαρμοσμένο από τον Μιχάλη Χαννούση και τέλος το 1988 σε πλήρη, εμπειριστατωμένη έκδοση από το Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη.

Οι εικόνες που συνοδεύουν το κείμενο είναι τα εξώφυλλα της 1ης έκδοσης και αυτής του Ρομάντσου κα προέρχονται από τη συλλογή της Βιβλιοθήκης Ε.Λ.Ι.Α.-Μ.Ι.Ε.Τ.

Πηγές:

Βιογραφική εγκυκλοπαίδεια Ελλήνων λογοτεχνών, Αθήνα: Αδελφοί Κ. Παγουλάτου, χ. χ. (τ. 3).

Μεγάλη ελληνική εγκυκλοπαίδεια Πυρσού, Αθήνα: Πυρσός, 1932 (τ. 18)

Γιώργου Τσερεβελάκη, Η Ηρωϊς της Ελληνικής Επανάστασεως (διάθεσιμο στον ιστότοπο: <http://www.istorikathemata.com/2015/12/1.html>, προσβάσιμο στις 13/10/2017).

Φώτη Μπατσίλα, Η Ηρωϊς της Ελληνικής Επανάστασεως (διάθεσιμο στον ιστότοπο: http://skorpiesidees.blogspot.gr/2012/03/blog-post_25.html, προσβάσιμο στις 13/10/2017). ■

Ιστορικό μυθιστόρημα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ

Μμμμ.

Ναι.

Aντιφατικό θα έλεγα!
Αφού νομίζω πως, κατά 99%, οι επίσημες ιστορίες που προωθούν προς μελέτη στις βαθμίδες της εκπαίδευσης στα σχολεία τους τα σύγχρονα κράτη, είναι μυθιστορίες.

Οπότε ο όρος ιστορικό μυθιστόρημα είναι μάλλον πλεονασμός.

Μυθιστορία έπρεπε να λέγεται αυτό που διδασκόμαστε στο σχολείο!

Να δώσω ένα παράδειγμα.

Ελληνική επανάσταση του 1821. Υπάρχει τίποτα, σ' αυτά που έχουμε μάθει στην εγκεκριμένη από το υπουργείο παιδείας ιστορία, για την επανάσταση του 21 που να έχει διαδραματιστεί έτσι όπως περιγράφεται;

Το αφήνω στην κρίση σας.

Η δική μου γνώμη πάντως, είναι πως όχι.

Οι περισσότεροι Έλληνες ξέρουν ότι ο Παλαιών Πατρών Γερμανός σήκωσε το λάβαρο της επανάστασης στις 25 Μαρτίου του 1821 στην Αγία Λαύρα.

Ε, αυτό ακριβώς είναι ένα ιστορικό μυθιστόρημα. Που, πες-πες, επειδή έχει και ωραία πλοκή, ηρωισμούς, θυσίες για την επανάσταση κτλ, είναι ευκολοχώνευτο, τονωτικό και λαχταριστό για να καταναλωθεί σα φρέσκο φρατζολάκι έξω από φούρνο, στις 5 η ώρα το πρωί, που μόλις ξεφούρνισε, ο αναγνώστης αυτού του αφηγήματος το καταναλώνει αμάσητο!

Από τέτοια παραδείγματα η ...ιστορία βρίθει.

Και βέβαια οι συμπατριώτες μας πάντα ήταν οι καλοί, πχ όταν εισέβαλαν στην Τουρκία επί Βενιζέλου, φερόντουσαν με το γάντι στους αιχμαλώτους και γενικά στον πληθυσμό των περιοχών που προέλαυαν. Και οι τούρκοι ήταν οι χασάπηδες, οι αιμοσταγείς δολοφόνοι. Ναι αλλά το ίδιο λένε και οι Τούρκοι στην ιστορία τους για τους συμπατριώτες τους. Πως αυτοί ήταν οι καλοί και οι Έλληνες, έσφαξαν, βίασαν, λεηλάτησαν, έκαναν πλιάτσικο και όλα τα καλά.

Μυθιστορίες. Και τα δυο.

Ποια είναι αλήθεια;

Με δουλεύετε; Πού να ξέρω εγώ; Η ...Ρεπούση είμαι;

Από την άλλη όμως υπάρχουν βέβαια πολύ όμορφα ιστορικά μυθιστορήματα. Που αυτό που διηγούνται είναι φικτιόν, επινοημένο δηλαδή. Βασίζονται στην πραγματική ιστορία και διηγούνται μια καθημερινή υπόθεση που συνέβη σε μια ιστορική εποχή που διαλέγει ο συγγραφέας τους.

Ε, προσωπικά νομίζω πως αυτά, τα ιστορικά μυθιστορήματα, πάρα πολλές φορές είναι πιο κοντά στην πραγματική ιστορία από τα ορίτζιναλ βιβλία ιστορίας!

Σας τρέλανα τώρα!

(Η αλήθεια είναι πως προσπαθώ να ξεπεράσω τις 500 λέξεις που μου είπε ο Καλαμίδας πως πρέπει να είναι το κείμενο που θα παραδώσω, γιατί αν δεν το παραδώσω θα έχω ...ιστορίες!)

Και όμως, αν διαβάσεις, ας πούμε, το «όνομα του ρόδου», παίρνεις πάρα πολλά πραγματικά ιστορικά στοιχεία για την εποχή που διαδραματίζεται η υπόθεση που έχει επινοήσει ο Ουμπέρτο Έκο.

Για το τέλος, θα μιλήσω για μερικά βιβλιάρικα που πραγματικά με βοήθησαν, μαθητή του δημοτικού να αγαπήσω την ιστορία (πού να 'ξερα ο αφέλης).

Κατ' αρχήν να πω πως η μάνα μου, προ πλυντηρίου, δεκαετία του 60, έπλενε στο χέρι. Με σκόνη πλυσίματος Roll. Όσοι είναι κάτω από 50 να πω; δεν θα το θυμούνται. Το Roll όμως τότε έδινε δώρα! (τι νομίζετε πως τα CD και τα βιβλία που δίνουν οι εφημερίδες είναι σύγχρονη ...ανακάλυψη;).

Ανάμεσα στα δώρα που έδωσε λοιπόν το Roll τότε, πρέπει να ήταν 1964, ήταν μια «ιστορική» σειρά που ονομαζόταν «ήμουν κι εγώ εκεί».

Το ιστορική σε εισαγωγικά γιατί στην ουσία ήταν η επιτομή της ιστορικής ... μυθιστορίας!

Δεν ήταν μεγάλα βιβλία, περί τις 40-50 σελίδες είχαν.

Αλλά το περιεχόμενο για μένα ήταν ...δυναμίτης! Τα είχε γράψει η Γεωργία Ταρσούλη.

«Ο Άλκης, ο κεντρικός ήρωας των βιβλίων εξαιτίας πειραμάτων του θείου του, ο οποίος ήταν αρχαιολόγος και ειδικός στην ραδιοχρονολόγηση μεταφερόταν στο παρελθόν, όπου ζούσε από κοντά σημαντικές περιόδους της ανθρώπινης ιστορίας. Μέσα από τις περιπέτειες του Άλκη οι αναγνώστες έρχονταν σε επαφή με την ιστορία και συνέλεγαν σημαντικές πληροφορίες για ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα. Πολλά παιδιά έζησαν με τον νεαρό ήρωα τις περιπέτειές του σε αρχαίες χώρες και άλλους πολιτισμούς:

Στην Αίγυπτο, στην Κρήτη του Μίνωα, στη χώρα των Αζτέκων, στη Βαβυλώνα, στο Βυζάντιο, με τους Ούννους του Αττίλα...

Βιβλία πρωτοποριακά για την εποχή τους, εξαιρετικά επιμελημένα, πολύχρωμα εικονογραφημένα, έμαθαν τα παιδιά να αγαπούν την ιστορία, μέσα από την πληθώρα πολιτισμικών στοιχείων που διανθίζουν τις περιπέτειες του Άλκη.»*

*Απόσπασμα από τη Wikipedia.

Δε λέω τίποτα άλλο. Μόνο πως έχω μερικά απ' αυτά τα βιβλία ακόμα.

Με έκαναν και ταξίδεψα σε όλες αυτές τις εποχές, ονειρεύτηκα, «είδα» τη Μινωική Κρήτη και τα ταυροκαθάψια (ακόμα θυμάμαι την εντύπωση που μου είχε κάνει η ζωγραφισμένη εικόνα της γυμνής κοπέλας που κάνει ισορροπία πάνω στον ταύρο).

Ας είναι καλά λοιπόν το ιστορικό μυθιστόρημα.

Είμαι πεπεισμένος πως μόνο έτσι μπορεί ένα παιδί να ενδιαφερθεί για την ιστορία.

Κι ένα δωράκι. [ΕΔΩ](#): Το pdf του «ήμουν κι εγώ εκεί, στη Μινωική Κρήτη»

Καλό διάβασμα. ■

Η Ιστορική μυθοπλασία και τα παιδιά

ΕΛΕΝΗ ΧΑΡΙΤΑΚΗ

Ποτέ δεν ήμουν φίλη της ιστορικής λογοτεχνίας ή καλύτερα ποτέ δεν ήταν αυτό το κριτήριο για να αγοράσω ή έστω και να κοιτάξω ένα βιβλίο. Το είδος μου ξέφευγε μόνιμα. Μέχρι που απόκτησα παιδιά και μην γελάτε καθόλου. Τα παιδιά μου μάθανε το ιστορικό μυθιστόρημα και πώς να το αναγνωρίζω. Έμμεσα.

Έμμεσα γιατί ήταν περισσότερο η ανάγκη που δημιούργησε τη σχέση, κι έγινε όταν το πρώτο μου παιδί πάτησε τα έξι και αποφάσισα να μην ξαναγοράσω βιβλίο με ήρωες και σχέδια του Ντίσνεϊ και να κοιτάξω τον Θησέα και τον Μινώταυρο. Μα σοβαρά τώρα, εσείς δεν τρελαθήκατε όταν συνειδητοποιήσατε ότι το παιδί σας μαθαίνει την ιστορία του Ηρακλή μέσα από σκίτσα του Ντίσνεϊ αμφιβόλου αισθητικής και ιστορικής γνώσης;

Έτσι, με την πρώτη ευκαιρία κοίταξα τα βιβλία με ιστορίες εμπνευσμένες από την ελληνική μυθολογία και

αγόρασα Θησέα, αγόρασα και Αργοναύτες. Μέχρι Ηρακλή αγόρασα και το απολαύσαμε πολύ. Αλλά δεν έφτανε. Το εξάχρονο ήθελε κάτι περισσότερο. Ήθελε περιπέτεια, ήθελε δράση, ήθελε Χάρι Πότερ. Κι άρχισα να το ψάχνω. Στα βιβλιοπωλεία όταν κατάφερα κάπως να περιγράψω τι θέλω η απάντηση ήταν ότι τέτοιου είδους βιβλία υπάρχουν κυρίως για μεγάλους και όχι για παιδιά και μετά μου πρότειναν τουλάχιστον οι μισοί ...τον Άρχοντα των Δαχτυλιδιών που πώς να τους εξηγήσεις ότι για εξάχρονο δεν κάνει, και πάνω από όλα ότι δεν είναι ιστορική φαντασία.

Κάποια στιγμή ανακάλυψα – από το διαδίκτυο το έκανα και μάλιστα από μεγάλο διαδικτυακό βιβλιοπωλείο – μερικά βιβλία, αλλά στην συνέχεια κατάλαβα ότι ήταν μεν ιστορικές νουβέλες, με ήρωες από Βίκινγκς μέχρι Ρωμαίους αλλά ήταν για ...νέους αναγνώστες το οποίο μεταφράζεται από 13-14 και πάνω. Για κάποιο μυστήριο λόγο όλοι τελικά με γυρνούσαν στον ...Τόλκιν και στα χόμπιτ αν δεν με πηγαίνουν τραινάκι στον Χάρι Πότερ.

Σε μια κούτα στην αποθήκη βρήκα κάτι παλιά «Κλασσικά εικονογραφημένα». 32 σελίδες εικόνα και κείμενο και ο Φυλακισμένος της Ζέλντα μπορεί να μην είναι ακριβώς ιστορική νουβέλα αλλά είναι κάπως δείγμα εποχής. Αλλά το εξάχρονο που βλέπει Πόκεμον και ξέρει τι είναι το YouTube αδύνατο να εκτιμήσει τις εικόνες από αυτά τα κόμικς. Έτσι επέστρεψα στην αναζήτηση.

Ό,τι έβρισκα ήταν ή πολύ παιδικό, αστεία αφελές ή δεν έκανε για παιδί κάτω των 14 χρονών. Έφτασα στο σημείο να σκέφτομαι να γράψω κάτι δικό μου, και μάλιστα είχα βρει και θέμα. Τον Τιτανικό. Γιατί ένα παιδί έξι χρονών να μην μπορεί να διαβάσει για έναν συνομήλικό του μέσα στον Τιτανικό που ζει και την περιπέτεια της σύγκρουσης και το να σωθεί στο τέλος; Είναι ανάγκη να υπάρχουν έρωτες και σεξ; Και ναι, άνθρωποι πέθαναν αλλά ο ήρωας ήταν πολύ απασχολημένος με τη δικιά του σωτηρία ή ακόμα καλύτερα, και αυτή της μητέρας του από το να βλέπει τους άλλους γύρω του να πεθαίνουν.

Γιατί με τη λογική των Κλασικών εικονογραφημένων δεν θα μπορούσαν να γραφτούν βιβλία ή να μετατραπούν κλασσικά και σύγχρονα βιβλία του είδους σε μια μορφής σύννοση για εξάχρονα και εννιάχρονα; Γιατί τα βιβλία για εξάχρονα μέχρι δωδεκάχρονα περιορίζονται σε πριγκίπισσες και πρίγκιπες με λευκά άλογα ή μάγους και μάγισσες; Ειδικά στην Ελλάδα με την τόσο πλούσια ιστορία και με την πολύ πιο πλούσια μυθολογία;

Για φανταστείτε ένα βιβλίο που μιλάει για την εποχή του Περικλή, για το πώς μεγαλώνει και πώς, ή με τι παίζει ένα παιδί επτάχρονο εκείνη την εποχή και δίπλα στην Ακρόπολη που χτίζεται; Τώρα αυτό το γράφω με λίγο παράπονο. Ίσως και να υπάρχουν τέτοια βιβλία και εγώ να μην τα βρήκα. Ίσως και να έφαχνα σε λάθος σημεία ή ίσως και να έκανα λάθος με εκείνους που ρωτούσα αλλά το γεγονός παραμένει. Η ιστορική μυθοπλασία θα ήταν πολύ πιο χρήσιμη σε αυτή την ηλικία που θα μπορούσε να εκπαιδεύει, να ψυχαγωγεί και να μορφώνει αλλά τουλάχιστον εγώ είδα ότι είναι ...απούσα. Ή τουλάχιστον αυτή που υπάρχει είναι τόσο αφελής που νομίζεις ότι απευθύνεται σε τριχρονα κι όχι στα σύγχρονα επτάχρονα, οκτάχρονα και δεκάχρονα που ξέρουν πώς να λειτουργούν ένα κινητό τηλέφωνο και ξέρουν το YouTube καλύτερα από εμάς τους ενήλικες. ■

Η Σουλτάνα και η Σμύρνη

ΛΟΥΚΙΑ ΚΟΝΤΟΠΟΔΗ

Η Στέλλα σε κατάσταση υστερικού γέλιου στο τηλέφωνο και με δυσκολία καταλαβαίνω τι λέει.

- Και σηκώνει ο Κεμάλ το χέρι του και τραβάει το πανωφόρι της Σουλτάνας που στην πραγματικότητα ήταν Δέσποινα και ήταν Χριστιανή. Στο βάθος ο ουρανός του ανοιξιάτικου δειλινού έχει πυρώσει. Η Σμύρνη καίγεται και η Δέσποινα είναι ερωτευμένη, έτοιμη να θυσιάσει την αγνότητά της στον βάρβαρο με τα γυαλιστερά μαύρα μάτια...

- Τι λες μωρή τρελή;
- Σου διαβάζω ή καλύτερα σου μεταφέρω ιστορικές αλήθειες.
- Ποια ιστορική αλήθεια μωρή;
- Δεν κατάλαβες ποιος είναι ο Κεμάλ;
- Του Χατζηδάκη;
- Λουκία είσαι ανιστόρητη.
- Ποιος είναι ο Κεμάλ;
- Ο Ατατούρκ! Φωνάζει η Στέλλα στο τηλέφωνο.
- Ο Τούρκος;
- Αμ ναι.

- Διαβάζεις Τουρκική ιστορία;
- Τώρα ιστορία δεν θα το έλεγα, ούτε Τουρκική θα την έλεγα.
- Τι διαβάζεις;
- Το θέμα δεν είναι τι διαβάζω εγώ αλλά τι διαβάζει η Βασίλω.
- Η κόρη σου;
- Όχι, το ζητιανάκι στη γωνιά.
- Και τι διαβάζει η Μπίλι;
- Η Βασίλω θες να πεις. Και διαβάζει ...ιστορικό μυθιστόρημα.
- Με τον Κεμάλ;
- Είναι συντονισμένο με τα τούρκικα στην τηλεόραση.
- Στέλλα δεν καταλαβαίνω τίποτα.
- Κάτσε να σου έρθω γιατί χρειάζεσαι και εικόνα.

Και ήρθε. Η Στέλλα. Και απλώθηκε στον καναπέ κι έβγαλε και βιβλίο από την τσάντα και το ακούμπησε στο τραπεζάκι του καφέ. Εγώ έβαλα καφέ και γάλα στα φλυτζάνια και επέστρεψα σαν καλή νοικοκυρά και οικοδέσποινα με δίσκο και κουλουράκια.

- Κοίτα μωρή ανιστόρητη, κοίτα. Και τα είδα όλα.

Στο εξώφυλλο του βιβλίου και κάτω από πομπώδες τίτλο σε χρώμα χρυσαφί, καίγεται η Σμύρνη καίγεται, αλλά το μυστικό δεν είναι στην Σμύρνη που καίγεται αλλά στις σκιές. Μάλιστα στις σκιές. Ένας εμφανώς μπρατσάρας άντρας - πόσες ώρες περνάς καλέ μου στο γυμναστήριο - που κρατάει στην αγκαλιά του μια εμφανώς λιγωμένη γυναικεία φιγούρα.

- Ο Κεμάλ; την ρωτάω με αμφιβολία.
- Ο Κεμάλ, μου απαντάει με σιγουριά.
- Και η Σουλτάνα;
- Που την λέγαν Δέσποινα.
- Σαν την Παναγιά;
- Κρυφοχριστιανή.
- Οθωμανή;
- Έκανε και οθωμανικό σε μερικές σελίδες.
- Με τον Κεμάλ;
- Είχε ποικιλία.

- Κι άλλον Κεμάλ;
- Καιγόταν η Σμύρνη.
- Μόνο η Σμύρνη καιγόταν;
- Λουκία δεν καταλαβαίνεις την ιστορία.
- Και το διαβάζει αυτό η Μπίλι;
- Η Βασίλω.
- Το διαβάζεις;
- Να σου πω την αλήθεια είναι και δεκαεπτά χρονών.
- Ε;
- Ε, ξέρεις τώρα ...το λίμπιντο. Καλύτερα να διαβάζει παρά να κάνει.
- Δηλαδή είναι και εκπαιδευτικό.
- Εσύ τώρα νόμιζες ότι θα μάθει ιστορία από αυτό;
- Στέλλα η ιστορία είναι σοβαρό πράμα.
- Ήθελες το παιδί να διαβάσει την Κύρου ανάβαση;
- Δεν θα ήταν καλύτερο από την Σουλτάνας κατάβαση;
- Ήταν και στα γόνατα μερικές φορές.
- Η Μπίλι;
- Όχι μωρή, η Σουλτάνα.
- Ααααα!

Έφυγε η Στέλλα και μου άφησε την Σουλτάνας κατάβαση να την διαβάσω και έφτασα μέχρι την τρίτη σελίδα. Μετά το έβαλα σε μια σακούλα για να το επιστρέψω ελπίζοντας ότι δεν θα το μπερδέψω με τα σκουπίδια. ■

apopseis.gr

<http://www.apopseis.gr/>

Όλα τα βιβλία
είναι εκδόσεις apopseis.gr
Και όλα διατίθενται ΔΩΡΕΑΝ

Γιατί ένα ιστορικό μυθιστόρημα

ASA BUTCHER

Πριν από μερικά χρόνια πέρασα μια πολύ σοβαρή κρίση στην προσωπική μου ζωή που είχε σαν αποτέλεσμα πολλές αγχωτικές αλλαγές που τις περισσότερες δεν τις εύχομαι σε κανέναν. Ανάμεσα στα όσα μου συνέβαιναν, το βιβλίο, το να διαβάσω ένα καλό βιβλίο, ήταν το μόνο που μου προσέφερε μιας μορφής ασφάλεια αλλά την ίδια στιγμή και μέσα σε όλη αυτήν την πίεση χρειάζομαι κάτι που να είναι πέρα από την φαντασία, την περιπέτεια και την απόλαυση. Χρειάζομαι κάτι που να έχει στοιχεία τετράγωνης λογικής ανάμεσα σε όλα τα παραπάνω.

Έτσι και με τη σύσταση φίλου που έχει λειτουργήσει πολλές φορές σαν δανειστική βιβλιοθήκη στη ζωή μου για τα τελευταία τουλάχιστον εικοσιπέντε χρόνια, βρέθηκα με ένα βιβλίο που έχει εκδοθεί το 1954, γραμμένο από την Rosemary Sutcliff και με την ιστορία να εξελίσσεται στον 2ο Μ.Χ. Αιώνα και την περίοδο που οι Ρω-

μαίοι είχαν κατακτήσει την Βρετανία. Μέχρι εδώ όλα καλά αν σκεφτεί κανείς ότι είμαι Βρετανός και η Βρετανική ιστορία με ενδιαφέρει συν ότι έχω και μερικά στοιχεία από την περίοδο που ήμουν μαθητής.

Αυτά τα καλά γιατί ανάμεσα στα αρνητικά ήταν ότι ακριβώς είχα ορισμένα στοιχεία από την περίοδο που ήμουν μαθητής και ανάμεσα σε αυτά τα αρνητικά ήταν και μια καθηγήτρια με πολύ στρυφνό ύφος που πίστευε ότι για να καταλάβουμε την περίοδο που οι Ρωμαίοι ήταν στην Βρετανία καλύτερα, έπρεπε να μάθουμε και Λατινικά. Αποτέλεσμα, εγώ και η ιστορία δεν τα πήγαμε ποτέ ιδιαίτερα καλά. Είχαμε γλωσσικές διαφορές.

Για όσους απορήσουν, το βιβλίο ήταν γραμμένο στα αγγλικά κι έτσι δεν χρειάστηκα τα ελάχιστα λατινικά που δεν θυμόμουν από το σχολείο.

“Ο Αητός της ενάτης” περιγράφει την πορεία ενός νεαρού Ρωμαίου στρατιώτη στην αναζήτηση των λόγων που σκοτώθηκε ο πατέρας του στην Βρετανία και την εξαφάνιση της ενάτης λεγεώνας και του ..αητού της, όπου αητός το έμβλημα, η σημαία των Ρωμαϊκών λεγεώνων. Όλα αυτά γίνονται με τον νεαρό Μάρκο Φλάβιο να ταξιδεύει μεταμφιεσμένος σε ...Έλληνα γιατρό ανάμεσα στις δυο πλευρές, τα Ρωμαϊκά στρατόπεδα και τους Βρετανούς επαναστάτες, πολέμαρχους και απλούς ανθρώπους.

Διακόσιες πενήντα σελίδες και πέντε μέρες αργότερα έψαχνα τι άλλο είχε γράψει η Rosemary Sutcliff. Το βιβλίο με είχε συναρπάσει και αυτή η συνεχής εναλλαγή μεταξύ ιστορικών γεγονότων και φανταστικών που δεν αλλοίωσαν την ιστορία αλλά περισσότερο την παρατηρούσαν με τον πρωταγωνιστή της περιπέτειας να επηρεάζεται από αυτά, με είχε μαγέψει.

Από εκείνη τη εποχή έχει περάσει αρκετός καιρός και μερικές κρίσεις ακόμα. Χωρίς να γίνω ειδικός στο θέμα, χωρίς να επικεντρώσω το διάβασμά μου στο είδος και με τη βοήθεια του φίλου μου διάβασα αρκετά ιστορικά μυθιστορήματα και συγγραφείς που συμπεριλαμβάνουν από τον Robert Harris μέχρι τον Colleen McCullough. Κάποια μου άρεσαν, κάποια μου άρεσαν πολύ κάποια άλλα τα παράτησα στο πρώτο κεφάλαιο. Αυτό όμως που μπορώ να πω με τις λίγες γνώσεις που έχω στο είδος είναι ότι τις περισσότερες φορές το ιστορικό μυθιστόρημα είναι θετικό αρκεί να είναι ιστορικό μυθιστόρημα. Αρκει το ιστορικό γεγονός να μην είναι το όχημα για μια ερωτική ιστορία

ή μια παρατραβηγμένη ιστορία χωρίς ιστορικές βάσεις. Και ξεχωρίζω αυτές τις δυο περιπτώσεις γιατί τις αντιμετώπισα. Όταν αποφάσισα να βρω μόνος μου βιβλία με μόνο κριτήριο τον ...τίτλο και χωρίς τον συμβουλάτορά μου.

Ένα ακόμα πράγμα που ήταν αυτός ο ίδιος φίλος που μου θύμισε, ήταν κάτι που πιθανώς να έχετε ακούσει όλοι σας, ότι “την ιστορία την γράφουν οι νικητές”. Αυτό σημαίνει ότι ακόμα και αυτό που θεωρούμε ιστορική καταγεγραμμένη πραγματικότητα, ίσως και να μην είναιακριβώς έτσι. Ίσως ακόμα κι αυτά που μαθαίνουμε στο σχολείο να μην είναι 100% αλήθεια αλλά ...αυτά που γράψανε οι νικητές και έτσι όλα να είναι μια ιστορική μυθοπλασία. Αντίστοιχα ίσως ακόμα και οι μύθοι, αυτοί με τους αρχαίους ήρωες και ημίθεους να έχουν πολλά περισσότερα στοιχεία αλήθειας από όσα θέλουμε να δεχτούμε.

Και όλα αυτά ενώ πρέπει πάντα να θυμόμαστε ότι οι συγγραφείς, οι οποίοι δεν είναι αναγκαστικά επαγγελματίες ιστορικοί, συχνά πρέπει να κάνουν εκπαιδευμένες εικασίες. Χρησιμοποιούν «γεγονότα» σε πολλά επίπεδα - για κίνητρα χαρακτήρα και σύγκρουση, κατεύθυνση του πλοίου ή ακόμα και απλό τοπίο, χωρίς να είναι αποδεδειγμένα η τεκμηριωμένα. Ειδικά στην περιγραφή προσωπικοτήτων.

Όσο για μένα, αυτή τη περίοδο διαβάζω Simon Scarrow, χωρίς να αντιμετωπίζω καμιά κρίση απολύτως, και μια σειρά με τον ίδιο ήρωα, πάλι Ρωμαίο, πάλι στην Βρετανία και που έχει φτάσει το 16ο βιβλίο. ■

Η τέχνη του ψέματος στο ιστορικό μυθιστόρημα

ΧΡΗΣΤΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ

Aρκετοί σχολιαστές και κριτικοί, βλέποντας ποια βιβλία έχουν βραβευτεί τα τελευταία χρόνια, όπως αυτά στα βραβεία Booker, εξέφρασαν την σκέψη ότι ο όρος “ιστορικό μυθιστόρημα” ίσως θα έπρεπε να πάψει να υπάρχει και ίσως τα περισσότερα από αυτά που έχουν εκδοθεί τα τελευταία χρόνια σαν ιστορικά μυθιστορήματα θα έπρεπε να περάσουν κάτω από τη σκέπη του όρου: λογοτεχνία. Η σκέψη βασίζεται στο γεγονός ότι οι περισσότεροι συγγραφείς ιστορικών μυθιστορημάτων, εκμεταλλεύτηκαν ένα πολύ μικρό χρονικό σημείο της ιστορίας για να στήσουν μια φανταστική ιστορία που λίγη σχέση είχε με την πραγματικότητα και όπου ακόμα και η χρήση πραγματικών ιστορικών προσωπικοτήτων ήταν παραβατική όσον αφορά την πραγματική τους υπόσταση στην ιστορία. Και εκεί ακριβώς είναι αυτό που διαχωρίζει μια ιστορική νουβέλα από ένα μυθιστόρημα, η αλήθεια.

Η ιστορική ακρίβεια είναι η πεμπουσία ενός ιστορικού μυθιστορήματος και ο συγγραφέας δεν “ανακαλύπτει” νέες ιστορικές αλήθειες που δεν έχουν ανακαλύψει ιστορικοί, αρχαιολόγοι και ανθρωπολόγοι. Ένα ιστορικό μυθιστόρημα πρέπει να είναι, όπως ακριβώς είπε ο Βρετανός συγγρα-

φέας Adam Foulds: μια ιστορία ιστορικά ακριβής, όμορφα και με φαντασία γραμμένη. Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία στην συγγραφή μιας ιστορικής νουβέλας είναι η προσοχή στην λεπτομέρεια, στην ιστορική λεπτομέρεια.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα γιατί τα πολλά ιστορικά μυθιστορήματα δεν είναι ιστορικά, είναι ένα μυθιστόρημα που ποτέ δεν χαρακτηρίστηκε ιστορικό μυθιστόρημα αλλά μιλάει για συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα: Ο Κώδικας του Ντα Βίντσι. Ίσως μάλιστα το συγκεκριμένο βιβλίο θα έπρεπε να γίνει σαν αρνητικό ευαγγέλιο για όσους επιθυμούν να γράψουν ιστορικό μυθιστόρημα. Ένα βιβλίο που ο συγγραφέας όχι απλά μπερδεύει αυθαίρετα το τι έγινε στις σταυροφορίες αλλά και “μεταφράζει” αυτοβούλως την ίδια την Καινή Διαθήκη.

Το ψέμα ενός ιστορικού μυθιστορήματος πρέπει να είναι η απόρροια απόλυτης αλήθειας που ο συγγραφέας πρέπει να περάσει ένα μεγάλο και δύσκολο δρόμο μελέτης, που θα συμπεριλαμβάνει όχι μόνο ιστορικές αλήθειες αλλά ακόμα και γνώσεις της καθημερινής ζωής της εποχής και του τόπου που περιγράφει ή ακόμα και ντοπιολαλιές. Και – αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό – η διάκριση μεταξύ αλήθειας και φαντασίας θα πρέπει να είναι ευδιάκριτη. Σε ένα ιστορικό μυθιστόρημα το εύσημο δεν είναι καλό ή πολύ καλό αλλά ακριβές ή πολύ ακριβές.

Ένα ακόμα παράδειγμα ενός συγγραφέα μη ιστορικού μυθιστορήματος ίσως να βοηθήσει καλύτερα να καταλάβουμε τόσο τη διαφορά όσο και τη διάκριση που πρέπει να γίνεται και μάλιστα όχι από εκδότες ή συγγραφείς που πολλές φορές πέφτουν στην παγίδα του μαρκετιγκ. Ο Σαίξπηρ στα περισσότερα έργα του ασχολείται με ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα. Πολυ συγκεκριμένα πρόσωπα και πολύ συγκεκριμένα γεγονότα. Δεν θα μπορούσε κανένας όμως να τον χαρακτηρίσει συγγραφέα ιστορικού μυθιστορήματος χωρίς αυτό να αναιρεί ότι είναι ένας από τους μεγαλύτερους συγγραφείς στην ιστορία της λογοτεχνίας.

Δυστυχώς ο μύθος και το ψέμα σε τέτοια βιβλία γίνεται σύντομα αντιληπτό από τον αναγνώστη που περιμένει να διαβάσει ιστορικές αλήθειες και τον αποξενώνει όχι μόνο από το βιβλίο και τον συγγραφέα αλλά και από το είδος που έχει προσφέρει πολλά και στο μέλλον ίσως να προσφέρει ακόμα περισσότερα. ■

Διδασκαλία μέσω ιστορικής μυθιστοριογραφίας

ΜΑΙΡΗ ΚΟΣΚΙΝΑ

Να τι συμβαίνει με την ιστορική μυθιστοριογραφία στην τάξη μου: Τονίζει συγκεκριμένες χρονικές περιόδους, με βοήθά με το πρόγραμμα σπουδών, ενώ παράλληλα εμπλουτίζει τις κοινωνικές μελέτες.

Σε κάποιο μάθημα, δημιουργώντας πλασματικές καταχωρήσεις ημερολογίου μιας ηρωίδας, ένας μαθητής μου έγραψε: «Αγαπητό ημερολόγιο, 30 Ιουλίου του 1852: Αυτό το ταξίδι είναι μια περιπέτεια που δεν θα ξεχάσω ποτέ». Η ανάμιξη ιστοριών στη μελέτη της Ιστορίας δημιουργεί μια δυναμικότητα στο παρελθόν.

Βέβαια, η ιστορική μυθοπλασία δεν είναι η βάση του προγράμματός μου. Ακόμη και η καλύτερη λογοτεχνία δεν μπορεί να δώσει ικανότητες και να εξηγήσει διαδικασίες στις κοινωνικές σπουδές που πρέπει να διδαχτούν τα παιδιά. Έχω μαθητές που ισορροπούν τη μυθοπλασία με τα γεγονότα, που διασταυρώνουν τις ιστορικές υποθέσεις με έρευνα. Όμως η ιστορική μυθοπλασία είναι το μέσο.

1. Προκαλεί την περιέργεια των παιδιών. Πολύ συχνά ξεκινώ το μάθημά μου με εικονογραφημένα βιβλία, επειδή τα παιδιά τα βρίσκουν πολύ πιο ενδιαφέροντα κι οι εικόνες συμπληρώνουν όμορφα τις πληροφορίες που θα τους διαβάσω αμέσως μετά. Πριν ξεκινήσω την ανάγνωση, κάνουμε με τα παιδιά μια λίστα από όσα ήδη ξέρουν για το θέμα και μετά τους λέω: «Όταν τελειώσουμε με το διάβασμα, θα ήθελα να κάνετε όλοι από μια ερώτηση πάνω στο κείμενο. Ο μόνος κανόνας είναι να μη ρωτήσετε το ίδιο πράγμα δεύτερη φορά.» Ύστερα περνάμε στην έρευνα, και τους λέω: «Τώρα που είδαμε τι συνέβη στην οικογένεια, ας μάθουμε αν η εμπειρία τους ήταν συνηθισμένη ή όχι.»

2. Συνδυάζει το μάθημα με το παιχνίδι. Μερικά παιδιά έρχονται στην τάξη πλήρως διαβασμένα, ενώ άλλα δυσκολεύονται περισσότερο. Η ιστορική μυθοπλασία προωθεί εξ' ίσου τη γνώση με περισσότερο ενδιαφέρον. Τους ρωτώ: Πώς αυτή η ιστορία μοιάζει ή διαφέρει σε σχέση με κείνη που διαβάσαμε τον προηγούμενο μήνα;

3. Παρέχει λεπτομέρειες της καθημερινότητας. Τα εικονογραφημένα βιβλία σήμερα μας δίνουν πολλές πληροφορίες σχετικά με το πώς ζούσαν οι άνθρωποι, πώς μιλούσαν, πώς ντύνονταν και τα λοιπά. Όταν οι πληροφορίες είναι ακριβείς, είναι πολύτιμες στον εμπλουτισμό της γνώσης και της κατανόησης κάθε ιστορικής περιόδου από τα παιδιά.

4. Φέρνει τον άνθρωπο στην Ιστορία. Τα ιστορικά κείμενα συνήθως είναι πολύ ρηχά γραμμένα, προσπαθώντας να καλύψουν μεγάλες χρονικές περιόδους σε λίγες γραμμές. Έτσι, πολλοί σημαντικοί άνθρωποι της Ιστορίας χάνουν την ανθρώπινη υπόστασή τους. Τα παιδιά δυσκολεύονται πολύ να απορροφήσουν ιστορικές πληροφορίες όταν αυτές είναι ...στεγνές. Η καλή ιστορική μυθιστοριογραφία παρουσιάζει τα ιστορικά πρόσωπα ως αυτό που πραγματικά υπήρξαν, απλοί άνθρωποι - είτε καλοί είτε όχι.

5. Παρουσιάζει την πολυπλοκότητα των προβλημάτων. Αν έπρεπε να φτιάξετε έναν τοπογραφικό χάρτη ενός θέματος, θα υπήρχαν βουνά, λόφοι και κοιλάδες, ακριβώς επειδή τα πάντα έχουν πολλές πλευρές και οπτικές γωνίες. Συνήθως τα ιστορικά θέματα παρουσιάζονται στα παιδιά μονόπλευρα κι επιφανειακά, ενώ η ιστορική μυθιστοριογραφία επαναφέρει το εύρος της Ιστορίας, τις δυσκολίες των αποφάσεων που έχουν παρθεί. Οι μαθητές μου πολύ συχνά κάνουν λίστες με τα υπέρ και τα κατά γνωστών Ιστορικών αποφάσεων.

6. Προωθεί την άποψη. Είναι σημαντικό οι μαθητές να μοιράζονται τις σκέψεις τους, ενώ πάντα σέβονται τις απόψεις των άλλων. Η ιστορική μυθιστοριογραφία συστήνει χαρακτήρες με διαφορετικές απόψεις και προσωπικότητες, δίνοντας πολλά παραδείγματα του πώς αντιμετώπιζαν οι άνθρωποι τα προβλήματα της εποχής τους.

7. Τα οφέλη των κοινωνικών σπουδών συνδέονται άμεσα με το υπόλοιπο της διδασκαλίας. Ενώ τα παιδιά κατανοούν το παρελθόν, αποκτούν ευρύτερες σκέψεις και αντιλήψεις για την εποχή τους. ■

Οι επτά κανόνες συγγραφής Ιστορικού Μυθιστορήματος

Επτά κανόνες συγγραφής Ιστορικού Μυθιστορήματος
από την Ελίζαμπεθ Κρουκ

Μεγαλώνουμε με τον κανόνα «Γράψε για όσα ξέρεις», αλλά η Ιστορία είναι το Άγνωστο. Πρέπει να μάθεις εξονυχιστικά τα πάντα σχεδόν για μια ιστορική περίοδο και τα ήθη κι έθιμα, μόνο για να σηκώσεις τους ήρωές σου από τα κρεβάτια τους για να πάρουν το πρωινό τους.

Κανόνας 1ος: Προσοχή στις λεπτομέρειες

Η αυθεντικότητα του ιστορικού μυθιστορήματος εξαρτάται από τις γνώσεις σου και τη χρήση των ιστορικών λεπτομερειών. Δε φτάνει απλώς να πεις ότι ένας χαρακτήρας περπατά στο δρόμο. Ο αναγνώστης πρέπει να βλέπει το δρόμο αυτόν, όσα τον περιβάλλουν. Πρέπει να μπορεί να μυρίζει τον καπνό από τα φουγάρα των εργοστασίων και την αποφορά των υπονόμων. Να ξέρε τι πουλάνε τα μαγαζιά - αν υπάρχουν εκεί γύρω. Και όλα αυτά πρέπει να είναι ακριβείς πληροφορίες και όχι ανακυκλωμένες σκηνές παλιών ταινιών.

Παρακάτω είναι δυο προτάσεις εναλλακτικής έρευνας:

1. Βρείτε ειδήμονες στα θέματα που σας ενδιαφέρουν. Είναι ευκολότερο να εντοπίσετε κάποιον γνώστη σχετικά με την εκτροφή ζώων για παράδειγμα, ή κάποιον που να γνωρίζει το αποχετευτικό σύστημα μιας πόλης και να του έρθετε σε επαφή μαζί του κάθε φορά που ψάχνετε μια συγκεκριμένη λεπτομέρεια, παρά να αναζητήσετε κάτι πολύ συγκεκριμένο στο διαδίκτυο. Ας πούμε ότι γράφετε μια σκηνή με τον εκτροχιασμό ενός τρένου το 1891. Βρείτε μερικά βιβλία σχετικά με το θέμα των τρένων και μελετήστε τα. Μάθετε όσα χρειάζεστε, εντοπίστε τους συγγραφείς και επικοινωνήστε μαζί τους. Μείνετε με τους πιο ανοιχτούς και φιλικούς. Κάντε ερωτήσεις.
2. Αν πάλι ψάχνετε για προϊόντα και τιμές, ψάξτε για καταλόγους. Έχω έναν κατάλογο του 1895 που περιλαμβάνει κάθε αντικείμενο καθημερινής χρήσης, με την αξία του: Εργαλεία, βιβλία, παιχνίδια, όπλα, ταπετσαρίες, κατσαρολικά, σέλες και ρούχα - δεν έχει τελειωμό. Όλα αυτά αναπαριστούν τον τρόπο ζωής της δεκαετίας.

Κανόνας 2ος: Πετάξτε τη σαβούρα!

Για να γραφτεί ένα αυθεντικό ιστορικό μυθιστόρημα, πρέπει να γνωρίζεις καλά μια χρονική περίοδο, τόσο καλά, ώστε να μπορούσες να ταξιδέψεις πίσω σε αυτή με μια χρονομηχανή και να ξέρεις ακριβώς πού είσαι και πώς να κινηθείς. Πρέπει να ξέρεις τους δρόμους, τι φοράς, πώς ζεις, πώς μιλάς και πώς λειτουργείς στην καθημερινότητά σου. Το μεγάλο τρικ εδώ δεν είναι ποιες λεπτομέρειες θα γράψεις, αλλά ποιες θα αφήσεις απ' έξω. Μην το παρακάνεις με τις λεπτομέρειες. Σκέψου μόνο τι πραγματικά ενδιαφέρει τον αναγνώστη. Οι ιστορικοί μυθιστοριογράφοι πολλές φορές παρασύρονται σε αυτό. Αν το έχεις κάνει, γύρνα πίσω και σβήσε ό,τι είναι άχρηστο. Σκέψου ότι το βιβλίο είναι μια βάρκα και αν την παραφορτώσεις θα βουλιάξει!

Κανόνας 3ος: Με καθαρή συνείδηση

Αν οι χαρακτήρες σου είναι βασισμένοι σε πραγματικά πρόσωπα και τα αναφέρεις με τα ονόματά τους, πρέπει να δείξεις σεβασμό. Θα πρέπει προφανώς να καλύψεις πολλά κενά ιστορικών καταγραφών: μπορεί για παράδειγμα να ξέρεις κάτι που έκανε κάποιος (και το πότε), αλλά όχι το γιατί. Το ΓΙΑΤΙ, καθορίζει και το ποιόν του χαρακτήρα. Αναρωτήσου αν το κάνεις σωστά. Αν

είσαι ακριβής. Αν αυτό που γράφεις υποτιμά ή υπερτιμά τον άνθρωπο που αναφέρεται.

Κανόνας 4ος: Αντιστάσου στην κριτική

Ζούμε στον 21ο αιώνα με συγκεκριμένες αρχές: η κοινωνία απορρίπτει την προκατάληψη και το σωβινισμό. Όμως οι χαρακτήρες σου, έζησαν σε διαφορετική εποχή, σε διαφορετική κοινωνία. Πρέπει να τους επιτρέψεις να είναι οπισθοδρομικοί. Μην κρίνεις τις πράξεις τους, μην απολογείσαι για τα λάθη τους, και κυρίως, ΜΗΝ προσπαθείς να τους κάνεις όλους πρωτοποριακούς, με μυαλά μπροστά από την εποχή τους. Πρέπει να είσαι σε θέση, ως συγγραφέας, να δεις την ιστορία τους μέσα από τα δικά τους μάτια, ακόμα κι αν αυτό σε φέρνει σε δύσκολη θέση, ακόμα κι αν σε θίγει ως προσωπικότητα.

Κανόνας 5ος: Προσοχή στο πρώτο πρόσωπο

Παράτησα τρία βιβλία πρόσφατα εξαιτίας της αφήγησης σε πρώτο πρόσωπο. Εκτός κι αν η ιστορία σου είναι παρμένη απ' ευθείας από προσωπικά ημερολόγια ή αλληλογραφία, πρέπει ο χαρακτήρας σου να έχει πολύ καλό λόγο για να μας πει την ιστορία ΤΟΥ. Συνήθως οι αναγνώστες δε συμπαθούν ιδιαίτερα αυτούς που μιλούν για τον εαυτό τους, περιγράφουν τον εαυτό τους, ή περιγράφουν το πώς τους βλέπουν οι γύρω τους. Οποιοσδήποτε συνδέει μια ιστορία με τον εαυτό του - τι έκανε, τι είπε, τι έφαγε, τι φορούσε, καταντά ενοχλητικός. Έτσι συμβαίνει με τους συνανθρώπους μας, έτσι συμβαίνει και με τους χαρακτήρες των βιβλίων. Υπάρχουν πολύ αξιόλογα βιβλία γραμμένα σε πρώτο πρόσωπο, όμως πρέπει να είσαι απόλυτα σίγουρος γι αυτό που πας να κάνεις πριν το κάνεις.

Κανόνας 6ος: Μην το παρακάνεις με το back-story

Είναι πολύ εύκολο οι αναγνώστες σου να βαρεθούν όταν το Back-story μπει στο βιβλίο πολύ γρήγορα. Ο σιγουρότερος τρόπος να κάνεις κάποιον να παρατήσει την ανάγνωση, είναι να του δώσεις απαντήσεις σε ερωτήματα που ΔΕΝ έχει προλάβει να αναρωτηθεί ο ίδιος. Μην εξηγείς. Αντίθετα, άσε την ιστορία να εξελιχθεί αργά και δραματικά. Όλα τα ερωτήματα θα απαντηθούν στην ώρα τους. Το κόλπο είναι να καθυστερήσεις το back-story όσο το δυνατόν περισσότερο. Αν τα καταφέρεις, θα δεις ότι κατά ένα πολύ μεγάλο ποσο-

στό είναι άχρηστο. Το back- story καθυστερεί την πλοκή και φρενάρει τη ροή της ιστορίας.

Κανόνας 7ος: Προβλέψτε το χρόνο

Τα Ιστορικά Μυθιστορήματα συνήθως χρειάζονται χρόνια για να γραφτούν, λόγω της έρευνας. Δεν μπορεί να προβλέψεις πάντα τι λεπτομέρειες θα χρειαστείς και πάντα θα πρέπει να κοιτάς τις αναφορές σου. Αυτό είναι εντελώς διαφορετικό από τη σύγχρονη μυθοπλασία.

Για παράδειγμα, αν θέλεις να βάλεις έναν χαρακτήρα σου να κάνει ένα ταξίδι από το Όστιν του Τέξας, στη διπλανή πόλη, Σαν Μάρκος, θα του βρεις απλώς ένα όχημα - αν αναφέρεσαι στο σήμερα. Θα κοιτάξεις στο χάρτη τη διαδρομή, θα αναφέρεις το δρόμο και την έξοδο που θα ακολουθήσει, το χρόνο με βάση τα χιλιόμετρα της απόστασης και τέλος. Η μόνη έρευνα που θα κάνεις, είναι όσο διαρκεί αυτή η διαδρομή με το αμάξι σου.

Όμως αν ο χαρακτήρας σου έζησε το 1906, χρειάζεσαι κάτι παραπάνω. Πρώτα απ' όλα, πρέπει να βρεις το δρόμο, το είδος του, το τι υπήρχε στην απέναντι πλευρά. Ύστερα το μέσο μετακίνησης. Είναι άμαξα; Και τι την οδηγεί; Ένα άλογο, ένα μουλάρι, δυο μουλάρια; Κάθε πόσο τα μουλάρια χρειάζονται νερό; Πόση κίνηση μπορεί να συναντήσει στο δρόμο; Αυτοκίνητα υπάρχουν; Τι αποσκευές κουβαλά; Κι αν σπάσει μια ρόδα, με τι εργαλεία θα τη φτιάξει; Κι αν κοπεί με κάποιο εργαλείο, πώς απολυμαίνει την πληγή; Ήξεραν τότε οι άνθρωποι τον τέτανο;

Η συγγραφή Ιστορικού Μυθιστορήματος είναι σα να ταξιδεύεις από το Όστιν στο Σαν Μάρκος χωρίς να ξέρεις τη διαδρομή και χωρίς ποτέ σου να έχεις σελώσει άλογο (ή μουλάρι).

Πρέπει να υπολογίσεις ότι θα σου πάρει αρκετό χρόνο να φτάσεις ως εκεί. Και να θυμάστε, οι κανόνες είναι για να σπάνε. Είμαι σίγουρη ότι υπάρχουν αμέτρητες, αξιόλογες ... παραβάσεις. Πάντως εύχομαι να τους βρείτε χρήσιμους. Καλή τύχη! ■

Ο συγγραφέας και το ύφος του

ΜΑΡΙΝΑ ΡΟΔΙΑ

Μια φορά, ήταν ένας που έγραφε. Έγραφε ασταμάτητα κι όταν τον ρωτούσαν γιατί γράφει, απαντούσε «για να βρω το ύφος μου» και συνέχιζε να γράφει.

Δεν υπήρχε αντικείμενο γραφής, δεν υπήρχαν ερεθίσματα και ιδέες, δεν υπήρχε αιτία που δημιουργούσε την ανάγκη για γράψιμο, παρεκτός από το γράψιμο το ίδιο που ήταν αυτοσκοπός, να γράφει για να γράφει δηλαδή και να βλέπει τα γραμμένα τυπωμένα.

Μια μέρα, εκεί που διάβαζε τα γραπτά του, βρήκε το ύφος του και σταμάτησε να γράφει. Για την ακρίβεια, κάποιοι άλλοι του είπαν ότι επιτέλους βρήκε το ύφος του και ότι αυτό το ύφος είναι ταιριαστό με το παράστημα και την κορμοστασιά του και αν το εγκατέλειπε θα ήταν κουτός και αγάριστος στους κόπους μιας ζωής ολόκληρης που του είχε επιτρέψει να το ψάχνει και να

το καλλιιεργεί.

Αυτοί οι άλλοι ήταν οι φίλοι, το κοινό του, εκείνοι για τους οποίους έγραφε ασταμάτητα τόσα χρόνια, εκείνοι που διάβαζαν μετά μανίας τα γραπτά του, εκείνοι που θαύμαζαν την αντοχή του στο γράψιμο, στην αποκάλυψη της μοναδικότητας του γραψιματός του έκαναν σπονδή βαρέλια ολόκληρα ποτών και ηδυπότων, νύχτες ατέλειωτες που δεν τις έβλεπε η μέρα κι έτσι δεν γελούσε.

Ήταν πολύ σημαντικό που έπαψε να γράφει, ίσως σημαντικότερο από τις χιλιάδες σελίδες των γραπτών του με τους μοναδικούς του αναγνώστες. Μετά, είδε μια γιαγιάκα να γράφει σε φορητό υπολογιστή καθισμένη σε ένα παγκάκι κι έπαθε καρδιακό επεισόδιο και τρόμαξε να τον συνεφέρει ο γιατρός. Δεν ήταν τόσο τα φάρμακα που τον ξανάφεραν στα ίσια του, αλλά η μικρή φράση «και τι έγινε;»

Ξανάπιασε λοιπόν τα σύνεργά του και συνέχισε το γράψιμο ελεύθερος, χωρίς το άγχος του ύφους που έπαιζε κρυφτό, αδιάφορος αν θα το βρει ή όχι, αδιάφορος για τις διάφορες γνώμες, αδιάφορος για τα συγχαρητήρια, αδιάφορος για τα χεστήρια, αδιάφορος για όλα σχεδόν. Το μόνο που τον ενδιέφερε πλέον ήταν μόνο το γράψιμο.

Έγινε ένας που έγραφε για κάθε λόγο και αιτία, ακόμα και για το γράψιμο το ίδιο, να γράφει για να γράφει δηλαδή, κι όταν κάποιος τόλμαγε να του μιλήσει για ύφος και τα τοιαύτα, τον έγγραφε κι αυτόν κανονικά ατάκα κι επιτόπου! ■

Ο Ντέιβιντ Μίτσελ για το **Ιστορικό** Μυθιστόρημα

Ο Ντέιβιντ Μίτσελ, συγγραφέας του *Cloud Atlas*, εξηγεί το πώς έφτασε στη συγγραφή του πρώτου του ιστορικού μυθιστορήματος, *The Thousand Autumns of Jacob Zoet*, μιλώντας παράλληλα για τις ρίζες του είδους.

Τα Χριστούγεννα του 1994 στο Ναγκασάκι, κατέβηκα από το τραμ σε λάθος στάση και βρέθηκα μπροστά σε μια καταπράσινη τάφρο με μια συστάδα παλιών αποθηκών. Αυτή ήταν και η πρώτη μου επαφή με τη νήσο Ντετζίμα, το αποκλειστικό σημείο εμπορικών συναλλαγών της τότε Ολλανδικής Ινδίας, και κέντρο παρακμής. Κατά τη διάρκεια δύομιση αιώνων απομόνωσης της Ιαπωνίας, αυτό το νησάκι στο λιμάνι του Ναγκασάκι - όχι μεγαλύτερο από την πλατεία Τραφάλγκαρ, ήταν το μοναδικό σημείο επαφής με τη δύση. Η νήσος Ντετζίμα άνθισε μόνο όταν οι Ιάπωνες άνοιξαν τα λιμάνια τους για το διεθνές εμπόριο μετά το 1850, και τώρα βρίσκεται σε εξέλιξη μια πλήρης ανασυγκρότηση.

Τότε, το 1994, δεν ήμουν ακόμη συγγραφέας, όμως υπήρχαν τρομερές δυνατότητες, και, 12 χρόνια αργότερα, άρχισα να ξαναχτίζω τη νήσο Ντετζίμα στο μυαλό μου, γράφοντας τελικά το *The Thousands Autumns of Jacob de Zoet*. Δεν ξεκίνησα να γράφω ένα ιστορικό μυθιστόρημα μόνο για το καλό του νησιού - θα ήταν τρελός όποιος το έκανε με τέτοιο σκοπό. Όμως μόνο μέσα στα πλαίσια αυτού του είδους θα μπορούσα να γράψω το βιβλίο που ήθελα. Και μιας και ήταν το πρώτο μου, διάβασα πολλά άλλα πριν ξεκινήσω προκειμένου να μην γράψω κάτι που ήδη έχει γραφτεί. Μικρές οι ελπίδες μου, όμως η ανάγνωση με οδήγησε σε ένα νέο σεβασμό για το είδος.

Η ιστορική μυθοπλασία πηγαίνει πολύ πίσω στο χρόνο· για παράδειγμα, «Το ταξίδι του Όσιου Μπρεντάν», από τον 8ο αιώνα. Μέσα σε αυτό το έργο μπλέκονται γεγονότα της ζωής του Μπρεντάν, μεσαιωνικά ναυπηγεία και ισλανδικά ηφαιστεια, ακόμα και μια συνομιλία με τον Ιούδα τον Ισκαριώτη. Το πρόβλημα έγκειται στο να προσπαθείς να μαντέψεις αν ο συγγραφέας πίστευε ότι πράγματι κατέγραφε την Ιστορία, ή αν δημιουργούσε παραβολές με στοιχεία του παρελθόντος. Το «Αγγλοσαξονικό Χρονικό» παρουσιάζει παρόμοιες αμφισημίες, αναμειγνύοντας μια αληθοφανής ιστορία της Βρετανίας από την προρωμαϊκή εποχή με κάποιες πιο φανταστικές υποθέσεις - ότι ο βασιλιάς Άλφρεντ, για παράδειγμα, ήταν άμεσος απόγονος του *Bældæg*, γιος του νορβηγικού θεού *Woden*.

Ο 18ος αιώνας έκοψε τον ομφάλιο λώρο των Ευρωπαϊκών μυθιστορημάτων και μας έφερε τα πρώτα Αγγλικά μυθιστορήματα (Ροβινσώνας Κρούσος, Τα ταξίδια του Γκιούλιβερ μεταξύ άλλων). Κάποια από όλα αυτά διεκδικούν τον τίτλο του «πρώτου Ιστορικού Μυθιστορήματος».

Αρχικά έχουμε τα γοτθικά ρομάντζα, που είναι λιγότερο ιστορική ανοικοδόμηση και περισσότερο σουρεαλιστικό όνειρο. Κερδίζοντας έδαφος, η Τζέιν Όστεν κατάφερε να διαπρέψει στο είδος. Η *Maria Edgeworth* ακολουθεί τέσσερις γενιές Αγγλο-Ιρλανδών αριστοκρατών πίσω στο 1782, διεκδικώντας τον τίτλο της πρώτης «Οικογενειακής Σάγκα».

Η ιστορία δύο πόλεων του Ντίκενς, έχει πουλήσει πάνω από 200 εκατομμύρια αντίτυπα, ρεκόρ πωλήσεων που δεν ξεπεράστηκε ποτέ - από κανένα είδος, πουθενά στον κόσμο.

Προς τι η αυξανόμενη δημοτικότητα του Ιστορικού Μυθιστορήματος; Μια αιτία είναι η ...στερεοφωνική αφήγηση. Από το ένα ηχείο ας πούμε έχουμε

τα πρίμα της πλοκής του μυθιστορήματος, από το άλλο παίζει το μπάσο της Ιστορίας. Μια δεύτερη αιτία είναι γενεαλογική: Αν η Ιστορία είναι ένα οικογενειακό δέντρο του Τώρα, ένα ιστορικό μυθιστόρημα μπορεί να φωτίσει το σύγχρονο κόσμο με τρόπους που η άμεση διδασκαλία της Ιστορίας δεν μπορεί. Μια τρίτη αιτία θα έλεγα είναι πως ενώ οι ανάγκες της ανθρώπινης καρδιάς και του σώματος δεν αλλάζουν, οι κοινωνίες μεταβάλλονται δραματικά μεταξύ αιώνων και πολιτισμών, και το να παρακολουθούμε τη ζωή των ανθρώπων που έζησαν πριν από εμάς είναι το λιγότερο συναρπαστικό.

Γιατί να γράψει κανείς ένα Ιστορικό Μυθιστόρημα; Τα κίνητρα του συγγραφέα ποικίλουν όσο και αυτά των εγκληματιών, όμως υποψιάζομαι πως το DNA του ιστορικού μυθιστοριογράφου περιέχει τα γονίδια «δημιουργού μοντέλων»: Κάποιοι όντως βρίσκουν ευχαρίστηση στην επίπονη ανακατασκευή ενός χαμένου κόσμου. Ένας δεύτερος λόγος είναι λιγάκι κοινός, αλλά εξ' ίσου σημαντικός: Ένα μυθιστόρημα πρέπει να υπάρχει σε ένα «κάπου» και ένα «κάπως» και οι επιλογές περιορίζονται στο παρελθόν, το παρόν ή το μέλλον. Ένα τρίτο κίνητρο είναι η πρόκληση, απλά, και η ίσως διεστραμμένη απόλαυση της αντιμετώπισης των παγίδων της έρευνας.

Ο ιστορικός μυθιστοριογράφος πρέπει να καλύψει μια τεράστια γκάμα γνώσεων: πώς φωτίζονταν οι χώροι, πώς θερμαίνονταν, πώς προετοιμαζόνταν τα γεύματα, πώς έφτιαχναν τα ρούχα τους, πώς κάλυπταν τις αποστάσεις, πώς τιμωρούνταν οι παραβάσεις, πώς εξηγούσαν τις ασθένειες, αν έκαναν διαρρήξεις, πώς θάβονταν οι νεκροί, και χιλιάδες, άλλες λεπτομέρειες.

Μετά είναι και η γλώσσα. Οι χαρακτήρες κάποια στιγμή πρέπει να ανοίξουν το στόμα τους και να μιλήσουν, και όταν το κάνουν, τι θα πουν και πώς θα το πουν; Νομίζω πως σε κάποιο βαθμό ο μυθιστοριογράφος πρέπει να δημιουργήσει μια διάλεκτο - ανακριβής, αλλά λογικό να το κάνει. Όπως η πεπαλαίωση ενός μοντέρνου επίπλου δίνει την αίσθηση του παλιού (χωρίς να είναι), κάπως έτσι και η φτιαχτή διάλεκτος δίνει την αίσθηση της εποχής, αλλά είναι δημιούργημα του σήμερα.

Η Jessamyn West (Αμερικανίδα συγγραφέας) έγραψε: η πίστη στο παρελθόν μπορεί να είναι ένα είδος θανάτου. Η συγγραφή του παρελθόντος είναι ανάσταση. Το παρελθόν ζει με τα λόγια και είναι ελεύθερο.

Δεν ξέρω για την ελευθερία, αλλά μου αρέσει η λέξη «ανάσταση». Ο ιστορικός μυθιστοριογράφος αγαπά την πρώτη ύλη της Ιστορίας και καταλήγει να ξανα-

γράφει το παρελθόν. Η ιστορία τελικά δεν είναι αυτό που πραγματικά συνέβη - άλλωστε, αυτοί οι άνθρωποι δεν υπάρχουν πια να μας το επιβεβαιώσουν και σκεφτείτε από ποιους έχει γραφτεί η ιστορία - αλλά αυτό που πιστεύουμε ότι συνέβη. Το ιστορικό μισό του Ιστορικού μυθιστορήματος απαιτεί πίστη στο παρελθόν, ενώ το μυθοπλαστικό μισό απαιτεί την απιστία. Οι άνθρωποι πρέπει να ονειρεύονται, οι πράξεις τους να κατασκευάζονται και τα ψέματά τους να φανερώνονται. ■

συνέντευξη

TJ English The Corporation

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ

The Corporation, ένα βιβλίο που θα γίνει ταινία πριν καν εκδοθεί, ένας συγγραφέας που βγήκε από τους δρόμους της Νέας Υόρκης και μια συνέντευξη γεμάτη πολύτιμες πληροφορίες, αγάπη για τον άνθρωπο και πάθος για τη συγγραφή.

Ο TJ English, υποψήφιος για το βραβείο Έντγκαρ Καλύτερου Βιβλίου Εξιστόρησης Πραγματικού Εγκλήματος το 2016, δεν ανήκει στους συγγραφείς του αμιγούς Ιστορικού Μυθιστορήματος, όμως είναι αυτός που δημιούργησε ένα νέο υποείδος μέσα στο είδος, φέρνοντας τα εγκλήματα του υποκόσμου στην επιφάνεια ως μελέτη κοινωνικής ιστορίας. Για πάνω από δύο δεκαετίες, μέσα από τα Non-Fiction βιβλία του και τη δημοσιογραφία, ο TJ English έχει ουσιαστικά καταγράψει ολόκληρο τον αμερικανικό υπόκοσμο. Πρώην οδηγός ταξί στη Νέα Υόρκη, συνδύασε μοναδικά τις εμπειρίες του από τους δρόμους και τη δημοσιογραφική έρευνα, γράφοντας βιβλία που συνεπαίρνουν τους αναγνώστες κάθε φορά. Στόχος του δεν είναι μόνο το να αποδώσει τη γενική εικόνα των πραγμάτων, αλλά να μοιραστεί όλες εκείνες τις μικρές ιστορίες που τη συνθέτουν. Δε θεωρείται λοιπόν καθόλου χωρίς λόγο ένας από τους κορυφαίους δημοσιογράφους της εποχής του.

Τον ευχαριστώ θερμά που μπόρεσε να στριμώξει τις ερωτήσεις μου στο φορτωμένο του πρόγραμμα και διαβάστε όλα τα υπέροχα πράγματα που μου είπε στη συνέντευξη παρακάτω.

Πόσο δύσκολη μπορεί να είναι η συγγραφή Non-Fiction; Ο Στήβεν Κινγκ κάποτε είχε πει πως τα πράγματα είναι πολύ ευκολότερα με τη φαντασία. Απλά την αφήνεις να κάνει όλη τη δουλειά. Φαντάζομαι πως υπάρχει τεράστια διαφορά ανάμεσα στο «καταγράφω τα γεγονότα» και το «γράφω ένα βιβλίο που ο κόσμος θα θέλει να διαβάσει». Ποια είναι η γνώμη σας πάνω σε αυτό; Ακολουθείτε αυστηρά μόνο τους όρους της δημοσιογραφίας, ή στοχεύετε στο να δώσετε παράλληλα στους αναγνώστες ένα page turner, παίζοντας με τις λέξεις και τις προτάσεις, δουλεύοντας με την τέχνη της συγγραφής; Εξάλλου, στο τέλος πρόκειται πάντα για ένα βιβλίο που θα θέλει να διαβαστεί.

Η πρώτη και κύρια υποχρέωση του συγγραφέα είναι να γράψει μια καλή ιστορία - είτε πρόκειται για μυθοπλασία, είτε για δημοσιογραφία, ακόμα και ποίηση. Με την κατηγορία Non-Fiction ο συγγραφέας έχει μια επιπλέον υποχρέωση, το να δουλέψει πάνω σε πραγματικά γεγονότα. Πάντα δίνω μεγάλη βάση στην εξαντλητική έρευνα, αλλά όλα τελικά κινούνται στα πλαίσια της αφήγησης μιας δυνατής και καλογραμμένης ιστορίας που θα συναρπάσει τους αναγνώστες.

Τι σας συναρπάζει με τις ιστορίες που αποφασίζετε να φέρετε στο φως και ακολουθείτε με τόση αφοσίωση και πάθος το είδος; Τι σας έχει εμπνεύσει περισσότερο να στραφείτε σε αυτή την κατηγορία βιβλίων; Μάλιστα, λέγεται πως έχετε καταφέρει να δημιουργήσετε ένα νέο υποείδος με την ειδικότητά σας.

Γράφω για το κοινωνικό σύμπαν, για τον τρόπο που τα πράγματα λειτουργούν ή δε λειτουργούν στην κοινωνία. Αυτό που κάνω είναι να γράφω τα πράγματα από την πλευρά του εγκληματικού υποκόσμου - αυτό που πολλοί αναφέρουν ως «οργανωμένο έγκλημα», όμως για μένα ο υπόκοσμος και ο κόσμος είναι οι δυο όψεις του ίδιου νομίσματος. Η βασική μου ιδέα είναι να διερευνήσω όλες τις πτυχές της Ιστορίας και του κοινωνικού σύμπαντος που διαμορφώνουν την καθημερινότητά μας με τρόπους που δεν βλέπουμε πάντα.

Ο καπιταλισμός της μαύρης αγοράς, η πολιτική, οι μεγάλες εταιρείες, η κουλτούρα, όλα, είναι προεκτάσεις του εγκληματικού υποκόσμου. Το πώς

όλα αυτά διαμορφώνουν τις ζωές μεμονωμένων ατόμων και αναπτύσσουν/εξελίσσουν την κοινωνία καθώς και την κουλτούρα γενικότερα, είναι ένα θέμα που ποτέ δεν παύει να με συναρπάζει. Ειδικά στις Ηνωμένες Πολιτείες όπου ο καπιταλισμός είναι ένα είδος θρησκείας, δε νομίζω πως είναι δυνατόν κανείς να κατανοήσει την αμερικανική κοινωνία χωρίς να γνωρίζει τίποτα για τον υπόκοσμό της.

Γιατί οι άνθρωποι που αναμιγνύονται στις υποθέσεις για τις οποίες γράφετε θα μιλούσαν σε έναν συγγραφέα; Τι είναι αυτό που τους κάνει να θέλουν να μοιραστούν τόσο προσωπικές στιγμές και πληροφορίες από το παρελθόν τους με τον υπόλοιπο κόσμο, ώστε να μπορούν οι αναγνώστες μετά να τις διαβάσουν στα βιβλία σας;

Οι άνθρωποι αποφασίζουν να μιλήσουν για πολλούς λόγους. Καμιά φορά μιλάνε γιατί έχουν την ανάγκη να ξελαφρώσουν. Άλλες φορές μιλάνε γιατί θέλουν τη δική τους πλευρά των πραγμάτων να γνωστοποιηθεί. Συνήθως, τη στιγμή που θα μιλήσουν σε μένα, η ιστορία είναι ήδη γνωστή - ή πρόκειται να δημοσιοποιηθεί, οπότε κι εκείνοι έχουν το δικό τους συμφέρον στο να διατυπώσουν τη δική τους ερμηνεία. Ύστερα είναι και υποχρέωσή μου να εξασφαλίσω τη γνησιότητα αυτών που γράφω, να μην με εκμεταλλευτούν ή να μη με χρησιμοποιήσουν με λάθος τρόπο. Κατά κάποιον τρόπο όλο

αυτό μοιάζει σαν μια χορογραφία, όπου είναι απαραίτητη η εμπιστοσύνη και φυσικά ο σεβασμός. Έχω κερδίσει το να μου μιλάνε οι άνθρωποι· και νομίζω ότι έχει να κάνει με το γεγονός ότι πλησιάζω πάντα τον Άνθρωπο, ακόμη κι όταν πρόκειται για εγκληματίες, χωρίς καμία πρόθεση κριτικής. Δεν είμαι εδώ για να τους κρίνω ή να τους παρουσιάσω ως τους κακούς της υπόθεσης ή να καταδικάσω τις πράξεις και τις επιλογές τους. Όταν μου μιλούν με ειλικρίνεια για τη ζωή τους, τους αντιμετωπίζω πάντοτε με κατανόηση και

συμπόνια - κι αυτό ισχύει και για τους εγκληματίες, τους δολοφόνους ή τους απόκληρους της κοινωνίας για οποιονδήποτε λόγο.

Θα μπορούσαμε να πούμε πως στην εποχή μας πλέον κυριαρχεί η συντομία. Οι άνθρωποι είναι πάντοτε πολύ απασχολημένοι και βιαστικοί. Τα βίντεο πρέπει να είναι σύντομα και πιασάρικα, τα μηνύματα ολιγόλεξα, τα κείμενα μικρά και περιεκτικά, ακόμα και οι ιστορίες στα βιβλία. Η λογοτεχνία που γνωρίσαμε από συγγραφείς που έζησαν έναν αιώνα πριν, είναι κατά πάσα πιθανότητα κάτι που δε θα ξαναδούμε. Εσείς, τι βλέπετε στους σημερινούς αναγνώστες; Είναι η έλλειψη χρόνου ο λόγος που οι άνθρωποι δεν διαθέτουν αρκετή υπομονή για τα «βαρύτερα» βιβλία, ή είναι κάτι άλλο αυτό που απομακρύνει τους ανθρώπους γενικότερα από το διάβασμα; Η Ελλάδα δυστυχώς κατέχει μια από τις πιο τελευταίες θέσεις παγκοσμίως στην ανάγνωση βιβλίων.

Η θεαματική εξέλιξη της τεχνολογίας έχει ζημιώσει ουσιαστικά την ικανότητα των ανθρώπων να μπορούν να συγκεντρωθούν σε ένα πράγμα. Όλοι είναι συνεχώς με μια συσκευή στα χέρια ή μπροστά τους - υπολογιστής, τάμπλετ, κινητό τηλέφωνο κλπ, λαμβάνοντας συνεχώς πληροφορίες σε απανωτές, μικρές δόσεις. Δεν φαίνεται να μπορούν πια να συγκεντρωθούν για αρκετή ώρα σε οτιδήποτε non-visual κι αυτό είναι μεγάλο πρόβλημα της εποχής. Είναι λες και οι άνθρωποι δεν διαθέτουν πλέον «πνευματικούς μύες» για να συγκεντρωθούν, να εστιάσουν, να σκεφτούν, να αναλύσουν και να αφεθούν στον κόσμο ενός βιβλίου. Τα βιβλία που γράφω για παράδειγμα είναι μεγάλα και εμβαθύνουν στα κοινωνικά θέματα παράλληλα με τα γεγονότα και σίγουρα απαιτούν δυνατούς αναγνώστες με ζωντανή φαντασία και αυτή είναι μια κατηγορία αναγνωστών που αρχίζει να εκλείπει.

Νιώθω πως οι αναγνώστες θέλουν μικρές ποσότητες πληροφορίας, κουταλιά-κουταλιά και στο στόμα. Προσωπικά ανησυχώ γι αυτό και για το τι μπορεί να σημαίνει για τη δουλειά μου και γενικότερα για το μέλλον των κοινωνιών. Οι άνθρωποι που δεν μπορούν να σκεφτούν μόνοι τους είναι πολύ εύκολο να χειραγωγηθούν και να κατευθυνθούν προς όποια πολιτική και δημαγωγική σκοπιμότητα. Άλλωστε το βλέπουμε να συμβαίνει σε όλον τον κόσμο.

*Ας επιστρέψουμε στην τέχνη της συγγραφής: Προσωπικά έχω διαβάσει μόνο ένα από τα βιβλία σας, το *The Westies*, και διαπίστωσα πως η τέχνη της αφήγησης είναι κάτι που το λαμβάνετε πολύ σοβαρά υπόψη. Πώς σας αντιμετωπίζει εσάς η ίδια η τέχνη της συγγραφής; Για πολλούς είναι ευχαρίστηση και οι λέξεις*

μοιάζουν να ξεχειλίζουν από μέσα τους, ενώ για πολλούς άλλους αποτελεί μαρτύριο. Προχωρούν βασανιστικά αργά με την κάθε πρόταση, δουλεύοντας λέξη-λέξη. Πόσο χρόνο σας παίρνει να ολοκληρώσετε ένα βιβλίο μετά την έρευνα και πόσο καιρό μπορεί να διαρκέσει η απαραίτητη έρευνα κάθε φορά;

Η τέχνη της συγγραφής είναι το παν για μένα. Το διασκεδαστικό κομμάτι είναι η έρευνα - κάνω πολλά ταξίδια, μιλώ με πολύ κόσμο, συλλέγω πληροφορίες για το κάθε θέμα. Η διαδικασία απόκτησης της γνώσης είναι μαγευτική. Το δύσκολο είναι να γραφτούν μετά όλα αυτά, με τέτοιο τρόπο ώστε ο αναγνώστης να απολαύσει το βιβλίο. Ναι, το να γράφεις προτάσεις και παραγράφους που να συνεπαίρνουν τον αναγνώστη μπορεί να είναι τρομερά δύσκολο. Το να κρατήσεις τους αναγνώστες ως το τέλος είναι μεγάλη πρόκληση.

Για μένα η συγγραφή είναι μια τέχνη όπως η ξυλουργική: Αν έφτιαχνα μια ξύλινη πολυθρόνα, τότε θα έπρεπε να είναι όχι απλώς όμορφη, αλλά και η πιο άνετη και καλοδουλεμένη πολυθρόνα που έχει φτιαχτεί ποτέ, ένα αληθινό έργο τέχνης. Είναι απαραίτητη η ανεξάντλητη δημιουργικότητα, αλλά εξ' ίσου απαραίτητη και η σημασία στη λεπτομέρεια. Πρόκειται για πολύ δύσκολη δουλειά. Δεν είναι ούτε ευχάριστη, ούτε αυθόρμητη διαδικασία. Η χαρά και η ικανοποίηση έρχονται στο τέλος, όταν το έργο ολοκληρωθεί.

Υπάρχει κάποιο μόντο ζωής τόσο σημαντικό για σας που να το έχετε γραμμένο κάπου κοντά στο γραφείο σας ώστε να το κοιτάτε κάθε πρωί πριν ξεκινήσετε τη μέρα σας;

Ναι. Από τον Ουόλτ Ουίτμαν: «Η δουλειά του ποιητή είναι να φέρει όλες τις γλώσσες του κόσμου στη γλώσσα του».

Τελικά, το κάθε βιβλίο σας το διαλέγετε, ή σας διαλέγει εκείνο;

Σίγουρα πρέπει να είναι ένα θέμα με το οποίο να έχω πάθος και να με εξιτάρει από όλες του τις πλευρές. Η συγγραφή ενός βιβλίου είναι σαν μια αρχαιολογική ανασκαφή. Μου παίρνει σίγουρα δύο με τρία χρόνια να ολοκληρώσω κάθε βιβλίο, και το χειρότερο που μπορεί να συμβεί είναι να βαρεθώ με το ίδιο μου το θέμα στη μέση της έρευνας και της καταγραφής/συγγραφής. Ευτυχώς δε μου έχει τύχει· τα θέματα με τα οποία καταπιάνομαι κρατούν το ενδιαφέρον μου αμείωτο από την αρχή και όσο εμβαθύνω στην ιστορία το εντείνουν ακόμη περισσότερο.

Το τελευταίο βιβλίο του TJ English The Corporation: An Epic Story Of The Cuban American Underworld, κατάφερε το αδιανόητο: Προκάλεσε κυριολεκτικά μια μάχη ανάμεσα στις κινηματογραφικές εταιρείες παραγωγής για το ποια θα το πρωτοπάει και θα το κάνει ταινία ...όλα αυτά πριν καν εκδοθεί. Το αποτέλεσμα; Μια συνεργασία της Paramount και της Arripan Way (ναι, του Ντι Κάπριο) ΚΑΙ τον Ντελ Τόρο στη θέση του πρωταγωνιστή. Ήδη.

The Corporation - Η Εταιρεία, μας πάει πίσω στο χρόνο και στην περίοδο μεταξύ 1950-1980 στο Μαϊάμι και τη Νέα Υόρκη, αποκαλύπτοντας τη δράση της Κουβανέζικης Μαφίας. Ο Μπενίσιο Ντελ Τόρο, στον πρώτο πρωταγωνιστικό ρόλο του Jose Miguel Battle Sr, είναι ο αρχηγός της πανίσχυρης Κουβανέζικης Μαφίας. Γεννημένος στην Αβάνα, ο Battle καταφεύγει στις Ηνωμένες Πολιτείες μετά την άνοδο του Φιντέλ Κάστρο, όπου μαζί με την ομάδα του εκπαιδεύεται από τη CIA για να πολεμήσει στην εισβολή στον Κόλπο των Χοίρων (Bay of Pigs Invasion, 1961).

Παρενθετικά και για όσους δε γνωρίζουν, η Εισβολή στον Κόλπο των Χοίρων ήταν μια αποτυχημένη στρατιωτική επέμβαση στην Κούβα με σκοπό την ανατροπή της κυβέρνησης του Φιντέλ Κάστρο. Η παραστρατιωτική ομάδα «Ταξιαρχία 2056» ξεκίνησε από τη Γουατεμάλα και μέσα σε τρεις μέρες νικήθηκε από τις Ένοπλες Δυνάμεις της Κούβας που τελούσαν υπό την άμεση διοίκηση του Κάστρο.

Η ταινία πρέπει να πούμε είναι βασισμένη εξ' ολοκλήρου σε πραγματικά γεγονότα έτσι όπως τα κατέγραψε ο TJ English στο βιβλίο του. Ο Battle, μετά την απόβαση πιάστηκε και φυλακίστηκε στην Κούβα. Όταν αποφυλακίστηκε επέστρεψε στις ΗΠΑ κι εκεί ξεκίνησε πια την ανοικοδόμηση μιας τεράστιας και παντοδύναμης εγκληματικής αυτοκρατορίας, η οποία κινούνταν πάντα γύρω από τη διακίνηση ναρκωτικών, τον τζόγο και τις δολοφονίες, φέρνοντας τον ίδιο στη θέση ενός από τα ισχυρότερα αφεντικά της Μαφίας στις ΗΠΑ μέχρι το θάνατό του το 2007.

Πιο κινηματογραφικό υλικό δε γίνεται, έτσι; Κι αυτό ακριβώς ήταν που προκάλεσε το σάλο ανάμεσα στα στούντιο. Θα μετράμε λοιπόν τις μέρες έως κάπου μέσα στο 2018. Ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ ξανά στον TJ English για το χρόνο του κι από την ομάδα του Oni Greece ευχές για κάθε επιτυχία!

Λίγα λεπτά πριν...

TONY ZUVELA

ΛΙΓΑ ΛΕΠΤΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ
ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΜΠΑΜ

ZUVELA ©

Α' Παγκόσμιος Πόλεμος

ΘΑΝΟΣ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

Υπήρχαν και πριν...

ΒΙΒΛΙΟΘΕΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΔΙΑΛΟΓΟΙ

Κάποιος να του πει
ότι υπήρχαν βιβλία
και πριν τον
...Χάρρυ Πότερ;

ΜΑΓΔΑ ΔΑΣΑΚΛΗ

Ανώ-φελι στο τετράγωνο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ

πεζά

Η ζωή μου

ΑΘΗΝΑ

Η ζωή μου κρεμάστηκε από το πανωφόρι του μπροστινού στην ουρά για το συσσίτιο, μια μέρα του Φλεβάρη που φυσούσε ασταμάτητα και τα νεκρά φύλλα σαν μικροί στρόβιλοι παρέσυραν τη σκόνη.

Η ζωή μου παρακρατήθηκε από το ΑΤΜ ένα Σάββατο βράδυ που αποφάσισε να βγει να διασκεδάσει μετά από χρόνια, μα είχε λήξει από καιρό και δεν το είχα πάρει χαμπάρι.

Η ζωή μου μπλέχτηκε μες τα καλώδια ψάχνοντας κάπου να τηλεφωνήσει, μια νύχτα που ένα αόρατο βάρος της καταπλάκωσε την καρδιά κι ήταν μονάχη.

Η ζωή μου αποκοιμήθηκε περιμένοντας τη σειρά της στον ΟΑΕΔ, όταν αποφάσισε να πάρει επισήμως και το τίτλο του ανέργου, του άεργου νέου, τον τίτλο της ζωής που δε βρήκε τρόπο ακόμα να ζήσει.

Η ζωή μου κοιμάται... Σσσςς. Μην ενοχλείτε.

Η Άννα της ακτής του Νότου

GORDANA MUDRI

Κρατούσε τον ήλιο στα μάτια της και μια γενναία ψυχή του Νότου μέσα της. Είχε κάτι από την ομορφιά της θάλασσας στο χαμόγελό της και άνεμο στα μαλλιά της. Είχε περηφάνια που κανείς δεν μπορούσε να της κλέψει· είχε την τιμή των προγόνων της.

Και περπατούσε ανάμεσα στα θηρία.

Αψηφώντας τα νύχια και τα κοφτερά τους δόντια, έγιανε τις πληγές της στην ακτή, κοιτώντας τα κύματα και αναπνέοντας τον αλμυρό αέρα. Οι ηλιολουσμένες ακτές και η θέρμη του νερού που την τύλιγαν, ήταν το καταφύγιό της, το μόνο που δεν μπόρεσαν να της στερήσουν ακόμα.

Κι εκείνη πίστευε ότι δε θα το κατάφερναν ποτέ.

Ποιος, άραγε, μπορούσε να κλέψει όλο αυτό το γαλάζιο της μάνας γης; Ποιος μπορούσε να κλέψει την ομορφιά που αυλάκωνε τις πέτρες; Ποιος μπορούσε να κλέψει το στραφτάλισμα της μαλακής άμμου;

Άκαρδα κτήνη...

Και τώρα η θάλασσά της είναι μαύρη κι ο αέρας μυρίζει αποφορά και δηλητήριο. Οι πληγές της είναι αδύνατο να κλείσουν πια. Την καταδίκασαν να πονά αιώνια, γελώντας σαρκαστικά.

Κι εκείνη περπατά ακόμα· με μάτια γεμάτα δάκρυα, με το χαμόγελό της να αργοσβήνει. Κι ο άνεμος ουρλιάζει απεγνωσμένα στα μαλλιά της.

Περπατά...

Με την προγονική οργή και την απελπισία των απογόνων της. ■

Η μέρα που συνειδητοποίησα πως ήμουν ένα κτήνος

Απόσπασμα Δεύτερο

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ

Ημέρα 2η

Είμαι Παρασκευή. Όπως κάθε Παρασκευή τα τελευταία είκοσι χρόνια, βρίσκομαι με τη γυναίκα μου στο εστιατόριο στα ανατολικά της πόλης. Δεν έχει τίποτα το ιδιαίτερο αυτό το εστιατόριο, ούτε κάποιον σπουδαίο σεφ που ετοιμάζει πολύπλοκα κι εξωτικά πιάτα, δεν είναι καν ιδιαίτερα όμορφο σαν μαγαζί. Τώρα που το σκέφτομαι, μάλλον ούτε οι σερβιτόροι του είναι ιδιαίτερα ευγενικοί. Για να είμαι ειλικρινής, δεν ξέρω γιατί εδώ και δυο δεκαετίες επιλέγουμε να περνάμε τις Παρασκευές μας σ' αυτό εδώ το εστιατόριο χωρίς να έχουμε δοκιμάσει ποτέ κάτι άλλο. Τελικά η δύναμη της συνήθειας είναι πολύ μεγαλύτερη από όσο νόμιζα κι αυτό με μελαγχολεί.

Η διάθεσή μου είναι ακόμα πεσμένη από την εμπειρία μου με τον νεαρό την προηγούμενη, προβληματίστηκα αρκετή ώρα για το τι παπούτσια θα φορούσα αφού είχα πετάξει όλα μου τα δερμάτινα

ζευγάρια κι απόμεινα με κάτι παλιά πάνινα, παρόλα αυτά προσπαθώ να δείχνω ευχάριστος και να περάσω όμορφα με τη γυναίκα μου, κι ας είναι το μυαλό μου αλλού. Δεν άντεξα όμως να μην τη ρωτήσω.

«Ήξερες ότι η τσάντα σου φτιάχνεται από δέρμα Ινδικής αγελάδας;»

«Ποια απ' όλες;» απάντησε η γυναίκα μου πίνοντας λίγο από το ροζέ κρασί της.

Δεν ήξερα πόσα ζώα έπρεπε να περάσουν αυτό το μαρτύριο για να φτιαχτεί μια τσάντα, και με λογική πεντάχρονου υποθέτω πως μια τσάντα ισούται με ένα ζώο, έτσι για να ακουστώ πιο σίγουρος πως ξέρω τι λέω, κάνω με το μυαλό μου τον υπολογισμό: Η γυναίκα μου έχει τουλάχιστον δέκα νεκρές αγελάδες στην ντουλάπα της.

«Δεν ξέρω αν είναι Ινδική», συνεχίζει και μου κάνει εντύπωση η άνεση με την οποία αντιμετωπίζει το θέμα.

«Και πώς νομίζεις ότι η αγελάδα-Ινδική ή όχι-κατέληξε να γίνει η τσάντα που κρατάς; Νιώθεις καλά μ' αυτό;»

Η γυναίκα μου με κοιτάει με την ίδια απορία που με κοιτούσε να πετάω τα παπούτσια μου στις σακούλες. Σηκώνει ελαφρά το δεξί της φρύδι και γέρνει λίγο το κεφάλι της στο πλάι. Ξέρω τι σκέφτεται. Θέλει να με ρωτήσει αν νιώθω καλά, αν μου συμβαίνει κάτι και μήπως χρειάζομαι άδεια, όμως δεν το κάνει.

«Δε βλέπω εσένα να νιώθεις άσχημα πάντως», είπε και μου έδειξε την μπριζόλα στο πιάτο μου. Το ίδιο δεν είναι;»

Είναι το ίδιο; Κοιτάζω τη μισοψημένη μπριζόλα μου και προσπαθώ να αποφύγω την εικόνα να σχηματιστεί στο μυαλό μου. Δε νομίζω πως είναι το ίδιο. Μιλάμε για την τροφή μας. Το φαγητό μας. Το φαγητό που δίνουμε στα παιδιά μας. Δεν μπορεί να προέρχεται από... εκεί. Τα ζώα που προορίζονται να γίνουν η τροφή μας, ζούνε και μεγαλώνουν στην εξοχή, σε τεράστιες, καταπράσινες φάρμες, με καθαρό νερό και μπόλικο χορτάρι. Κι όταν έρχεται η ώρα τους, δεν ξέρω, φαντάζομαι τους κάνουν ευθανασία, κάτι ανώδυνο τέλος πάντων. Όχι;

Το εστιατόριο είναι σχεδόν γεμάτο αυτή την ώρα. Η βραδιά είναι καλή. Τα φώτα των δρόμων χτυπούν θολά πάνω στα βρώμικα τζάμια. Ακόμα δεν

μπορώ να καταλάβω γιατί εξακολουθούμε να ερχόμαστε στο ίδιο μαγαζί. Ίσως γι αυτό τα παιδιά μας δεν θέλουν πια την παρέα μας; Επειδή δε λέμε να απαγκιστρωθούμε από παλιές συνήθειες; Ίσως την επόμενη Παρασκευή προτείνω στη γυναίκα μου να πάμε κάπου αλλού. Ίσως όλοι μαζί. Πράσινα λιβάδια περνούν μπροστά από τα μάτια μου. Αχανείς εκτάσεις μιας εξοχής, ηλιοκαμένοι κτηνοτρόφοι με πλαστικές γαλότσες στα πόδια. Δέντρα φορτωμένα με καρπούς. Ναι, έτσι θα ήταν. Έπρεπε να είναι έτσι.

Την ίδια στιγμή που κάνω αυτές τις σκέψεις κι ετοιμάζομαι να τις εξωτερικεύσω, ένας σερβιτόρος μας πλησιάζει και με φωνή που κάτι μου θυμίζει μου λέει: «Κάνετε λάθος». Και φεύγει.

Γύρισα το κεφάλι μου να τον δω, σίγουρος πως αυτός ήταν ο ίδιος νεαρός που συνάντησα χθες, αλλά μη νιώθοντας έτοιμος να μοιραστώ αυτή την ιστορία με τη γυναίκα μου και να εξηγώ, πείθω τον εαυτό μου πως έκανα λάθος και συνεχίζω τη συζήτησή μας. Εξάλλου, δεν μπορεί να ήταν αυτός. Σίγουρα έκανα λάθος. Και δεν τον έβλεπα πουθενά πια.

«Φαντάζομαι πως δεν είναι το ίδιο», λέω στη γυναίκα μου. «Μιλάμε για ζώα που καταλήγουν τροφή στα πιάτα μας, είναι δυνατόν να έχουν την ίδια μεταχείριση με αυτά που προορίζονται μόνο για τα είδη ένδυσης ή υπόδησης ή τέλος πάντων αξεσουάρ;»

«Με ρωτάς, ή μου λες; Και σε ποια μεταχείριση αναφέρεσαι ακριβώς;»

«Αλήθεια», συνεχίζω, «έχεις αναρωτηθεί ποτέ από πού προέρχεται το κρέας που τρώμε; Το γάλα, τα αυγά; Το κοτόπουλο; Ο κιμάς και οι χοιρινές μπριζόλες, ή τα λουκάνικα που ψήνουμε παρέα με τους γείτονες;»

Το μυαλό μου γεμίζει ξαφνικά ερωτήσεις που πρέπει να απαντηθούν. Δεν ξέρω το πώς, αλλά σίγουρα θα υπάρχει κάποιος τρόπος χωρίς να χρειαστεί να ταξιδέψω ως την Ινδία για να δω από μόνος μου τι συμβαίνει με τις αγελάδες, ή σε κάποια μακρινή φάρμα για να βεβαιωθώ πως η μπριζόλα μου προέρχεται από ζώο που έζησε αν μη τι άλλο αξιοπρεπώς κι όπως πρέπει.

«Μήπως σκέφτεσαι να γίνεις χορτοφάγος; Ή συμβαίνει κάτι που πρέπει να ξέρω; Δε με έχεις συνηθίσει σε οικολογική συνείδηση. Μήπως αυξήθηκε η χοληστερίνη σου;»

Η χοληστερίνη μου. Όχι, δεν είναι η χοληστερίνη μου, όμως γιατί μέχρι τώρα δε βρέθηκα ποτέ σε ανάλογη συζήτηση; Κανείς δεν ενδιαφέρεται να μάθει

για αυτά που τρώει; Για τα όσα τον ντύνουν και τον ζεσταίνουν; Γιατί μέχρι τώρα δεν είχα αναρωτηθεί ούτε κι εγώ; Ο νεαρός που με σταμάτησε λες και χώθηκε στο μυαλό μου και το γέμισε με σκέψεις και ανησυχίες που δεν είχα ποτέ μου. Ναι, θέλω μάθω τι συμβαίνει με τα προϊόντα που καταναλώνω, τα ρούχα ή τα παπούτσια μου. Έστω και τώρα. Αν ο νεαρός έλεγε την αλήθεια, τότε αυτή η κτηνωδία δε σταματά στα ζώα που προορίζονται να γίνουν παπούτσια ή η τσάντα της γυναίκας μου. Μα μου είναι αδύνατο να πιστέψω κάτι τέτοιο για τα ζώα που αποτελούν την τροφή μας.

Κοιτάζω γύρω μου το γεμάτο εστιατόριο, τον κόσμο που απολαμβάνει το φαγητό του, παρέες που μιλούν και γελούν δυνατά, οικογένειες με μικρά παιδιά, ένας πατέρας προσπαθεί να ταΐσει τη μικρή του κόρη που έχει μουτρώσει ενώ η μαμά της σκάει στα γέλια, προσπαθώ να βάλω τις σκέψεις μου σε μια τάξη, βλέπω παντού νεκρά και σάπια ζώα, κομμάτια κρέατος να σαλεύουν στα πιάτα. Θέλω να φύγω από κει μέσα. Αμέσως. Η γυναίκα μου μοιάζει να έχει ξεχάσει ήδη την όλη μας συζήτηση, αφοσιωμένη στο φαγητό της. Σηκώνομαι και για μια στιγμή με πιάνει μια ζαλάδα, στηρίζομαι στην άκρη του τραπεζιού.

«Είσαι καλά;»

Έπρεπε να ρίξω λίγο νερό στο πρόσωπό μου. Την ώρα που άνοιξα την πόρτα στις τουαλέτες των αντρών και μπήκα στο κατάλευκο χώρο, τον είδα. Ήταν εκεί, ο ίδιος νεαρός, πάντα με τη στολή του σερβιτόρου, να πλένει τα χέρια του και να με κοιτάζει σταθερά μέσα από τον καθρέφτη μπροστά του.

Πλήρωσα στα γρήγορα το λογαριασμό, ξεσήκωσα τη γυναίκα μου να φύγουμε και βγήκαμε έξω.

Αποφασίσαμε να περπατήσουμε για λίγο κι αργότερα να πάρουμε ταξί για το σπίτι. Ο δροσερός αέρας με συνέφερε αμέσως. Απεχθάνομαι τα αυτοκίνητα και την οδήγηση. Το μυαλό μου συνεχώς είναι αφοσιωμένο σε κάτι. Αν οδηγούσα, σίγουρα θα ήμουν ένας περιφερόμενος δημόσιος κίνδυνος. Αν και άνθρωπος που τα καταφέρνει πολύ καλά με τους αριθμούς και τους υπολογισμούς, τα διαγράμματα και τις συναρτήσεις, ο χειρισμός ενός αυτοκινήτου μου φαίνεται πολύ πιο περίπλοκος.

Συνήθως - και ξέρω ότι θα ακουστεί παράξενο - είμαι ευχάριστος τύπος. Τουλάχιστον η γυναίκα μου απολαμβάνει την παρέα μου, ακόμα και μετά από τόσα χρόνια γάμου. Πάντα έχουμε κάτι να συζητήσουμε και οι ώρες μας

μαζί περνούν ευχάριστα, αν και κάποιες φορές μπορεί να συζητήσουμε και για κάτι όχι και τόσο ευχάριστο. Βοηθάει και ο δικός της χαρακτήρας, αυτό είναι αλήθεια. Η γυναίκα μου είναι άνθρωπος που μπορεί να συζητήσει άνετα για οποιοδήποτε θέμα και γι αυτό τη θαυμάζω, αντίθετα με κάποιες γυναίκες γνωστών ή φίλων που για να συζητήσουν πρέπει να βρίσκονται ανάμεσα σε άλλες γυναίκες και τα θέματα που επιλέγουν είναι πάντα σχετικά με αγορές, τηλεοπτικά σήριαλ, ή περιποίηση μαλλιών.

Απόψε όμως δεν έχω διάθεση για κουβέντα κι εκείνη το έχει καταλάβει. Την ξέρω πια τόσο καλά κι εκείνη με ξέρει το ίδιο καλά. Καταλαβαίνω από το περπάτημά της, τη στάση του σώματός της, θέλει να με ρωτήσει, όμως ξέρει πως δεν είμαι έτοιμος να μιλήσω. Και πράγματι, έτσι είναι. Θέλω πάρα πολύ να βγάλω από μέσα μου όλα αυτά που σκέφτομαι, όμως είναι πολλά και μερδεμένα, δεν ξέρω από πού να αρχίσω και τι να πω χωρίς να ακουστώ ανόητος.

Θέλω πραγματικά να μάθω, από πού προέρχεται η τροφή που τρώω. Ποιος μπορεί να ξέρει και να μου πει; Υπάρχουν στ' αλήθεια άνθρωποι που συμπεριφέρονται στα ζώα με τέτοιο τρόπο; Δε θα χαρακτήριζα τον εαυτό μου ιδιαίτερα φιλόζωο, αδιάφορο φιλόζωο μάλλον θα ήταν η καλύτερη επιλογή λέξεων για να με περιγράψω. Τα παιδιά μου έχουν ένα σκύλο στον οποίο απαγορεύεται κατηγορηματικά η είσοδος στο σπίτι και πέρα από το να πληρώνω για τη φροντίδα του, οι σχέσεις μου μαζί του περιορίζονται στο κούνημα της ουράς του όταν με βλέπει και στο σύντομο χαίδεμα του κεφαλιού του την ώρα που γυρίζω σπίτι. Δεν μπορώ να φανταστώ πως κάποιοι θα μπορούσαν να φέρονται κατ' αυτόν τον τρόπο σε ανυπεράσπιστα ζώα που σε τελική ανάλυση θα γίνουν η τροφή κι αυτών των ίδιων! Κι αν τα όσα μου είπε την προηγούμενη ο παράξενος νεαρός ήταν όλα αλήθεια, τότε όλοι τους κάνουν το ίδιο, κι όχι απλώς κάποιοι-ίσως ψυχικά ασταθείς.

Θυμήθηκα ξαφνικά το τελευταίο ενδιαφέρον των παιδιών μου για κάποιες εθελοντικές οικολογικές οργανώσεις. Στην αρχή είχα κουνήσει το κεφάλι αποδοκimasτικά, πιστεύοντας πως αυτά ήταν ανοησίες, αφού αυτό που έκαναν ήταν να τρέχουν το κατακαλόκαιρο στις παραλίες και να μαζεύουν τα σκουπίδια, ενώ οι άνθρωποι έκαναν το μπάνιο τους και συνέχιζαν να πετούν τα σκουπίδια τους στην άμμο. Κορόιδα, σκεφτόμουν, αλλά δεν ήθελα να τους απογοητεύσω, οπότε περιορίστηκα σ' εκείνο το κούνημα του κεφαλιού, σίγουρος πως σε λίγο καιρό θα έβρισκαν κάτι άλλο να ασχοληθούν. Εκτός από το μάζεμα των σκουπιδιών στις παραλίες, σταματούσαν και στα φανάρια και

μοίραζαν χάρτινες σακούλες με κάποιο λογότυπο της εκάστοτε οργάνωσης, για να παροτρύνουν τους ασυνείδητους οδηγούς να μην πετούν τα άδεια πακέτα από τα τσιγάρα τους ή το σελοφάν της σοκολάτας τους ή οτιδήποτε τέλος πάντων έξω από το παράθυρό τους. Άλλη φορά θυμάμαι, μαζεύονταν έξω από κάποιο φαστφουντάδικο γνωστής αλυσίδας, κρατούσαν πλακάτ και διαμαρτύρονταν για κάτι.

Δε θέλω να ακουστώ κυνικός, ίσως όμως και να είμαι. Χαίρομαι που τα παιδιά μου ασχολούνται με τέτοιου είδους δραστηριότητες αντί να ξημεροβραδιάζονται σε κάποιο ίντερνετ καφέ ή σε μπαρ. Όμως εξακολουθώ να θεωρώ ανοησία το να τρέχουν και να μαζεύουν τα σκουπίδια των άλλων. Όλα ξεκινάνε από εμάς τους ίδιους: Αν αυτό που κάνουμε είναι να πετάμε τα σκουπίδια μας όπου να 'ναι, τότε όσο υπάρχουν κορόιδα να τα μαζεύουν, πάντα θα συνεχίσουμε να τα πετάμε γιατί πάντα θα βρεθούν κάποιοι άλλοι να τα μαζέψουν. Μια σακούλα δεν είναι αρκετή για να κάνει τον κάθε ασυνείδητο οδηγό να σταματήσει να πετάει το μισοάδειο χάρτινο ποτήρι του καφέ του έξω από το παράθυρο του αυτοκινήτου του. Ο γιος μου βέβαια, θα απαντούσε σε αυτές τις ενστάσεις μου πως «οι άνθρωποι χαρακτηρίζονται από μιμητική συμπεριφορά. Χιλιάδες πειράματα το έχουν αποδείξει. Αρκεί να κάνεις το σωστό και κάποιος, έστω ένας, θα σε μιμηθεί. Από ξεκινούν όλα.» Αλλά ο γιος μου είναι πολύ νέος ακόμα και όπως όλοι οι νέοι - ακόμα κι εγώ κάποτε - πιστεύει πως υπάρχει ελπίδα να αλλάξει ο κόσμος και πως θα τον αλλάξει εκείνος.

Όταν μπήκαμε στο σπίτι καταλάβαμε πως τα παιδιά δεν ήταν εκεί. Κοίταξα το ρολόι στον τοίχο της κουζίνας κι ήταν νωρίς ακόμα. Μάλλον είχα καταφέρει να χαλάσω το βράδυ της Παρασκευής μας και θα έπρεπε να επανορθώσω μια άλλη μέρα. Σκέφτηκα να ανοίξω το ψυγείο για να βρω κάτι πρόχειρο να φάω, μιας και η μισοψημένη μπριζόλα μου στο εστιατόριο έμεινε μισοφαγωμένη κι ακόμα πεινούσα. Όμως δεν ήθελα εκείνη τη στιγμή να δω τίποτα που να προέρχεται από κάποιο ζώο. Όχι μέχρι να μάθαινα τι ακριβώς είναι, από πού και πώς καταλήγει στο ψυγείο μου, στην κατσαρόλα, στο πιάτο, κι έπειτα στο στομάχι μου. Ίσως να περίμενα τα παιδιά να γυρίσουν και να προσπαθήσω να τους ρωτήσω μερικά πράγματα, διακριτικά. Δεν ήμουν ακόμα σε θέση να μοιραστώ τις ανησυχίες μου, προς το παρόν ήθελα μόνο να συγκεντρώσω πληροφορίες. Με δυο παιδιά σαν τα δικά μου δύσκολο να ξεφύγω τα περίεργα βλέμματα και τις ερωτήσεις, όμως δεν ήθελα να απαντήσω σε καμία ερώτηση· εγώ ήμουν αυτός που ήθελε να κάνει τις ερωτήσεις.

Ο γιος μου έχει κλείσει τα 17 και η κόρη μου τα 15, πράγμα που σημαίνει ότι ακόμα μισούν τα περισσότερα από όσα τους λέω, ίσως ο γιος μου λίγο λιγότερο πια, όμως η κόρη μου σίγουρα περισσότερο, ειδικά όταν της απαγορεύω να πηγαίνει σε αυτά τα πάρτι χωρίς επίβλεψη από ενήλικα και που συνήθως τα κορίτσια της ηλικίας της καταλήγουν σε κάποιο πίσω κάθισμα δανεικού αυτοκινήτου, ή σε κάποιο δωμάτιο σπιτιού στο οποίο δε θα έπρεπε να βρίσκονται. Κατά τα άλλα είναι και οι δυο τους απόλυτα φυσιολογικοί έφηβοι, με σκαμπανεβάσματα στις διαθέσεις τους, παράλογες απαιτήσεις κατά καιρούς, όνειρα που μάλλον δε θα καταφέρουν να πραγματοποιήσουν ποτέ, καλοί μαθητές, λίγο κοπανατζήδες και με ανεπτυγμένη οικολογική συνείδηση τον τελευταίο καιρό, που ευτυχώς τους κρατάει μακριά από την τηλεόραση και τα άθλια ριάλιτι σόου.

Ίσως τελικά καλύτερα να προσπαθούσα να κοιμηθώ και να δοκίμαζα το πρωί να τους μιλήσω. Καληνύχτισα βιαστικά τη γυναίκα μου νιώθοντας πραγματικά άσχημα για τη συμπεριφορά μου και πήγα να βγάλω τα ρούχα μου. ■

Ο Μεγάλος Βιασμός

ΜΑΡΙΝΑ ΡΟΔΙΑ

Έκλεισε η πόρτα βαριά πίσω από το βιαστή και παραβιαστή του οικογενειακού ασύλου, των ντουλαπιών με τα ρούχα, του ψυγείου και των ερμαρίων με τα τρόφιμα, του τραπεζικού λογαριασμού και των δανειακών συμβάσεων.

Ο ωραίος Μεργκαέλ και η αγαπημένη του Βέρα Καλτάκα εξακολουθούσαν να παραμένουν βουβοί μετά την τραγωδία που είχαν ζήσει. Βουβοί και γυμνοί όπως τους γέννησε η μάνα τους ή όπως ο Αδάμ κι η Εύα στον Παράδεισο.

Άλλο τό 'να όμως και άλλο το άλλο. Όταν γεννήθηκαν ήταν νεογνά, ενώ οι προπάτορες ήταν ενήλικες• ως προς τη γύμνια είναι το ίδιο ακριβώς, το ίδιο γυμνοί δηλαδή. Η αίσθηση ντροπής ήταν διάχυτη, χυμένη από κάθε πόρο των σωμάτων τους, πασαλειμμένη πάνω στα πλακάκια, ξερασμένη από τη λεκάνη και το νιπτήρα, ακόμα και το καζανάκι της τουαλέτας έσταζε ντροπή.

Ο Μεργκαέλ κοιτάζε το νιπτήρα απλανώς, ενώ η Βέρα είχε μαρμαρωθεί με το κεφάλι σκυφτό και το βυζί να ανεμίζει κάτω από τη μασχάλη. Δεν τολμούσε ο ένας να κοιτάξει τον άλλον. Ο βιαστής έφταιγε βεβαίως, αλλά εκείνοι ένοιωθαν την ενοχή που τους είχε φορτώσει. Ακριβώς όπως ο Κύριος φόρτωσε με ενοχές τα πλάσματά του, όπως κάθε μάνα που σέβεται τον εαυτό της ως μάνα και ως κυρία γεμίζει ενοχές τα μυαλά των παιδιών της.

Μια παροιμία λέει «και κερατάς και δαρμένος» και είναι η περίπτωση αυτή ακριβώς: βιασμένοι και γυμνοί, λες και είχε αδειάσει και το απομέσα του κεφαλιού τους.

Μια στιγμή, η Βέρα σήκωσε το κεφάλι και μουρμούρισε ένα αχνό «και τώρα τί κάνουμε», ο Μεργκαέλ «γιατί πληθυντικός, καθέννας μόνος του από δω και πέρα» είπε στον εαυτό του και ράγισε το πράσινο πλακάκι επάνω δεξιά. Τα λευκά πλακάκια είναι πάντα πιο ανθεκτικά, ισπανικό προϊόν βλέπεις.

«Ήταν ανάγκη να μπει αυτή η γαμημένη υπογραφή» ξαναμίλησε η Βέρα στον εαυτό της και «μεγάλη ανάγκη έδειχνε πως ήταν» ξαναμίλησε ο Μεργκαέλ και «Με κατέστρεψε ο πούστης!» ξέσπασε ουρλιάζοντας και η Βέρα σηκώθηκε όρθια και φώναξε κι αυτή όσο της επέτρεπε το λαρύγγι της «Θα του φάω το λαρύγγι του καργιόλη!» και το καλό είναι πως σηκώθηκε και ο Μεργκέλ και βρεθήκαν και οι δυο τους ορθοί, αν και στα κρύα του λουτρού, και αγκαλιαστήκαν και φιληθήκαν και πήγαν να ανοίξουν την πόρτα να βγουν να τον κυνηγήσουν. Μαζί.

Η πόρτα όμως δεν άνοιγε, ήταν κλειδωμένη απέξω και μέσα στο λουτρό δεν υπήρχε κάτι βαρύ να ρίξουν πάνω της, αλλά έριξε το βάρος του κορμιού του ο Μεργκαέλ και την έσπασε και βγήκαν έτσι θεόγυμνοι στο δρόμο και ενωθήκαν με λεφούσια γυμνών ανθρώπων που ούρλιαζαν κραδαίνοντας τα γυμνά τους σώματα -ασπίδες και όπλα ταυτοχρόνως- και τρέχαν οι γυμνοί άνθρωποι, ορμητικοί μα όχι πανικόβλητοι, να πλακώσουν το βιαστή τους, να τον σκάσουν κάτω από το βάρος των ενοχών με τις οποίες τους είχε φορτώσει.

Δεν γνωρίζω τί έγινε στο τέλος, υποθέτω όμως ότι ο βιαστής ανακαλύφθηκε και πλήρωσε το κακό που έκανε -με την υπεξαίρεση της αναπνοής του. ■

Μια ιστορική μυθολακία

ΘΑΝΟΣ

Ήταν ένα μουντό Μαρτιάτικο απόγευμα και του Κίτσου η μάνα καθόταν στην αυλή και καθάριζε φρέσκα φασολάκια. Στο βάθος αχός βαρύς ακούγεται, «Μήνα σε γάμο ρήχνονται, μήνα σε χαροκόπι;» αναρωτιέται του Κίτσου η μάνα και βλέπει στην πόρτα της αυλής την Δέσπω που από τα πολλά σαλέπια δεν χωρούσε να περάσει και σφιγγόταν κι αγκομαχούσε.

«Πού πας μωρή Δέσπω αναμαλλιασμένη;» Ρώτησε του Κίτσου η μάνα.

«Τον Γιάννη ψάχνω, κυρά-Παλαιού, να του δώσω το μαντήλι του που ήταν λερωμένο.»

«Ρήξε τάρματα, Δέσπω, δεν είν' εδώ το Σούλι κι ο Γιάννης, εδώ είναι του παπά-Αυστριακού.»

«Πού 'ναι ο Παλαιών Άνω Σούρμενα, παπαδιά;»

«Στο κρυφό σχολειό Δέσπω, σήμερα έχουν επαγγελματικό προσανατολισμό.»

«Αχ ναι, χτες είχαν σεξουαλική διαπαιδαγώγηση με την Μαντώ την Κοκκινομούση, γι' αυτό λέρωσε ο Γιάννης μου

το μαντήλι του.»

«Αμαρτωλή αυτή η Μαντώ;»

«Σαράντα παλικάρια από τη Λε-, από τη Λεβαδιά, σ' ένα βράδυ, παπαδιά.»

«Τι λες;»

«Στον δρόμο για την Τροπό-, μωρ' την Τροπολιτσά.»

«Στο όρθιο;»

«Τρία πουλάκια κάθονται 'ς τον Έλυμπο 'ς τη ράχη παπαδιά μου.»

«Μωρή τι αχός βαρύς είναι αυτός πάλι;»

«Καλέ ο Γιάννης είναι.»

«Και ο Κίτσος.»

«Γιάννη μου το μαντήλι σου που το 'χες λερωμένο, να το σιδερωμένο.»

«Πέρα στους πέρα κάμπους που είναι οι ελιές εϊμασταν ρε μάνα.»

«Και τι κάνατε στις ελιές, εσείς μωρέ παιδιά κλεφτόπουλα;»

«Βρε Κίτσο μ', μ' αυτή τη Μαντώ ήσουν;»

«Όχι ρε μάνα, εγώ τον Γιάννη αγαπώ!»

Και πριν προλάβει ο Κίτσος να εξηγήσει στη μάνα του μπαίνει στην αυλή ο παπά Παλαιών Άνω Σούρμενα Αυστριακός, βουτάει το μπλε τραπεζομάντηλο με τις λευκές ρίγες από το πάγκο της αυλής και φωνάζει αναψοκοκκινισμένος:
«Θα κάνω επανάσταση!»

«Γιατί καλέ παπά;»

«Γιατί μου πιασε ο Πασάς την υφαλοκρηπίδα μου.»

«Παρενόχληση, παρενόχληση...» Φωνάζει η παπαδιά.

...Και φεύγει ο παπά Παλαιών Άνω Σούρμενα Αυστριακός να κάνει επανάσταση και μένει ο Γιάννης στην αγκαλιά του Κίτσου σε ένα πολύ ρομαντικό ανσάμπλ μέσα στο δείλι της 25ης Μαρτίου του 1821. ■

Η ζωή μου χωρίς εκείνη

ΑΝΤΡΕΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Εύπνησα μέσα στη νύχτα κι ένιωσα την αριστερή μου πλευρά όλη να σβήνει.

ΕΝαι, δεν μπορώ να σκεφτώ καλύτερη λέξη. Έπαιρνα βαθιές ανάσες που τις ένιωθα να χάνονται από εκείνη την πλευρά, την αριστερή. Και την ίδια στιγμή, ένα βάρος, σαν σκιά. Πάντα σε κείνη την πλευρά μόνο.

Νόμισα πως είμαι άρρωστος, πως θα πεθάνω. Για μια στιγμή μονάχα μου φάνηκε ευπρόσδεκτο. Ύστερα ήξερα πως δεν ήταν αλήθεια.

Σηκώθηκα και κοιτάχτηκα στον καθρέφτη. Κάτι υπήρχε στην αριστερή μου πλευρά, από πάνω ως κάτω, το ένιωθα, ίσως και να το έβλεπα, αλλά και πάλι δεν ήμουν σίγουρος τι ήταν από τα δύο. Με έβλεπα σα κομμένο στη μέση, κάθετα. Η μια μου πλευρά πιο διάφανη, ταυτόχρονα πιο σκοτεινή και πιο βαριά.

Πήγα κανονικά στη δουλειά μου.

Κάθε τόσο έσφιγγα και χαλάρινα την αριστερή μου γροθιά, νιώθοντας πως κάτι λείπει. Στο διάλειμμα ένιωθα τον καφέ να ξεγλιστράει από εκείνη την πλευρά σε κάθε γουλιά, λες κι ήμουν τρύπιος. Το τσιγάρο μου νόμισα πως θα ξεχυθεί από μέσα μου καθώς κάπνιζα, και κοιτούσα προς εκείνη την πλευρά μου περιμένοντας να δω τον καπνό να ξεφεύγει από τους πόρους μου. Συνήθισα... Δε μου πήρε και πολύ καιρό να καταλάβω τι μου είχε συμβεί. Έμαθα να ζω με αυτό το κενό. Ένα κενό που με συντροφεύει από τότε, σαν τη σκιά μου.

Η λακούβα στη χούφτα μου, εκεί που τυλίγονταν τα δάχτυλά της ανάμεσα στα δικά μου σφίγγοντας το χέρι μου, όταν περπατούσαμε μαζί τις Κυριακές.

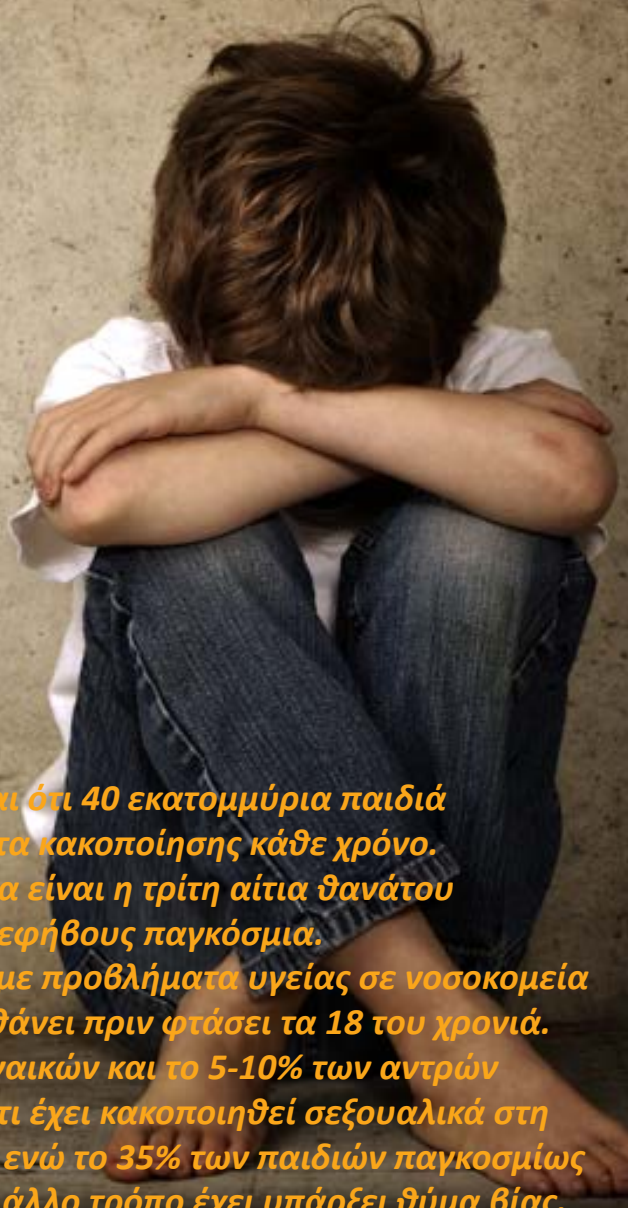
Το κενό στην αριστερή πλευρά του κρεβατιού, την κρυάδα στη βάση του λαιμού μου, εκεί που ένιωθα ζεστή την ανάσα της τις νύχτες, όταν κοιμόταν πλάι μου και το κορμί της έσβηνε τα κενά ανάμεσά μας.

Ένας ήλιος που δε φτάνει πια να ζεστάνει εκείνη την πλευρά μου. Ένας ήχος που αλλοιώνεται μέχρι να φτάσει και τον ακούω διαφορετικά όταν κλείνω το δεξί μου αυτί. Είναι σχεδόν αστείο.

Είναι μια απουσία που τη νιώθω απτή, μια απουσία που τη νιώθω να παρίσταται, νομίζω πως τη βλέπω κι έχει τη μορφή της.

Κάπως έτσι κατάλαβα πώς είναι να ζω χωρίς εκείνη. Τελικά είχα ζήσει πολύ περισσότερο μαζί της από όσο θυμόμουν. Τόσο πολύ που ξέχασα να ζω χωρίς να είναι δίπλα μου. Ξέχασα πώς είναι να ζω μόνος. Σε ό,τι κι αν κάνω το κενό της είναι εκεί. Ξέχασα ...ή ίσως και να μη θέλω να θυμηθώ. ■

Υπολογίζεται ότι 40 εκατομμύρια παιδιά είναι θύματα κακοποίησης κάθε χρόνο. Η αυτοκτονία είναι η τρίτη αίτια θανάτου για εφήβους παγκόσμια.

Το 30% των παιδιών με προβλήματα υγείας σε νοσοκομεία της Ουκρανίας πεθάνει πριν φτάσει τα 18 του χρονιά.

Το 20% των γυναικών και το 5-10% των αντρών έχει καταγγείλει ότι έχει κακοποιηθεί σεξουαλικά στη παιδική τους ηλικία, ενώ το 35% των παιδιών παγκοσμίως με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο έχει υπάρξει θύμα βίας.

ΛΕΝΕ ΟΤΙ ΑΓΑΠΑΝΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ!

ποιήματα

Ο ψαλιδιστής

ΡΩΞΑΝΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Προσπαθώ να θυμηθώ τη φωνή του
ένα φωνήεν αναπηδά στ' αφτί πολύ κοντά
μαζί με τον ήχο του ψαλιδιού
και το φως
των φθινοπωρινών καταστημάτων
ανάβει μέσα από τα κλαδιά.

Αγαπητέ μου κύριε
πώς γίνετε εσείς
που μέσα σε λίγα λεπτά
μεταμορφώνετε το παιδικό κεφάλι μου
σε δεσποσύνης
να κάθεστε στους καφενέδες
ακέραστος και βυθισμένος
στο παντέρημο σας απόγευμα;

(Με φλέρταραν πολύ τ' αγόρια
μα τα κοίταζα αφ' υψηλού
ω κύριε τι θυμήθηκα υπήρξα
λοιπόν εκείνο το κορίτσι
που έπαιζα μέχρι το βαθύ σούρουπο
κι ήμουν όμορφη
και δυνατή πιο πολύ ακόμα
κι από 'κείνο το αγόρι
που όλους τους νικούσε στη γειτονιά).

Ἐκπτώτοι Ἄγγελοι

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΟΥΖΕΒΙΡΗΣ

Στην σκοτεινή πλευρά της Εδέμ,
Ἄγγελοι του φωτός συνομωτούν,
Στην φωτιά την παράδοση του κήπου σχεδιάζουν.

Απ' της ανίερης της φλόγας την αιθάλη,
Η ψυχή τους μαυρίζει, σκοτεινιάζει.
Αγνή και φωτεινή ποτέ δεν θά'ναι πάλι.

Και οργανώνουν καλά την ανταρσία,
Μα απ' τον Ἄρχοντα μαθεύεται η προδοσία.
Απ' τον κήπο θα διώξει την ακολασία.

Μετά την μάχη Αγγέλων που ακολουθεί,
Κάθε αποστάτης απ' την Εδέμ θα εκδιωχθεί,
Και στα Τάρταρα να ζει θα καταδικαστεί.

Κόλαση αυτά θα ονομαστούν,
Φωτιά, κακία και αμαρτία θα κυριαρχούν,
Και οι Ἄγγελοι, μαύροι σαν την ψυχή τους θα γίνουν.

Η κατάρα του Άρχοντα θα τους ακολουθεί,
Και ευκαιρία άλλη δεν θα τους δωθεί
Στον επάνω κόσμο να γυρίσουν.

Από τότε οι Άγγελοι να καταστρέψουν ονειρεύονται,
Τον κόσμο του Άρχοντα, και Δαίμονες λέγονται,
Σαν ερπετά στα πόδια του λένε πως σέρνονται.

Μα όπου κι αν γυρίσεις θα τους δείς,
Παντού, και στην ψυχή σου θα τους βρείς.
Πόρισμα βγαίνει απ' τους ιερείς
Πως κι εσύ στην αμαρτία ζεις,
Επανάσταση κατά του Άρχοντα κάνεις.

Την ψυχή σου αλήθεια μολύνουν,
Η την ελευθερία σου γνωρίζουν,
Μα σαν έχεις γνώση του Καλού και του Κακού,
Άραγε χρειάζεσαι δαίμονες και ιερείς να σε
καθοδηγήσουν?

Με τα μάτια ενός παιδιού

ΜΑΝΟΣ ΜΑΥΡΟΜΟΥΣΤΑΚΑΚΗΣ

Μια κούκλα ξύλινη, βλαστημένη κάποτε.
Βαστημένη από τα πόδια της, τα αλύγιστα μέτρα τους.
Γυμνή, κοιτούσε χωρίς μάτια. Οι μπογιές τους είχαν ξεπλυθεί.
Τοτέμ στα χέρια κούκλας σάρκινης που τη βάσταγε.
Προσκύνημα παιδικών ματιών, όσο εκείνα προλάβαιναν.
Την έντυναν τη ψυχή και τον λόγο τους. Τον χρόνο,
που ήθελαν να κρατήσουν για δικό τους.

Μια κούκλα ξύλινη έφτιαχνε αίμα για χάρη ενός παιδιού.

Ο ξυλώδης ιστός της μετάγγιζε μνήμη ζωής,
φερμένους χυμούς από κάποτε που έρεαν αστέγνωτοι.

Επρόκειτο για φυσική μετάλλαξη.
Τα μάτια τής αθωότητας
συνέχιζαν να κοιτούν τα ξύλινα.
Η νιότη που θα φευγε, τη νιότη που έφυγε.

Ξύλινη κούκλα θα σε ντύσουν τώρα.
Το μέλλον σου με ρούχα μονωτικά.
Θα σκεπάζουν τα αισθήματα σου.

Μνήμες του κόσμου

ΝΙΚΟΣ ΛΑΪΟΣ

Ο βαθυκόκκινος ουρανός
Λιώνει πίσω απ' τα σύννεφα
Χορεύοντας πάνω απ' την υγρή γη
Κοιμώμενος στα σπλάχνα του κόσμου.

Καθώς οι περσίδες χτυπούν ανεπαίσθητα
Στο ρεύμα του αέρα
Στο ρυθμό του χρόνου·
Λικνίζοντας, λικνίζοντας τα δέντρα
Οι κουνιστές καρέκλες
Και οι γιορτές του χωριού.

Οι φωνές που δυναμώνουν
Και οι τσακισμένες επιλογές·
Το τικ-τακ του ρολογιού
Πάνω στα βράχια
Η τρεμάμενη γη
Τα ξύλα που τρίζουν στο τζάκι
Σταγόνες που πέφτουν στο πηγάδι
Στο χείλος της καμπάνας.

Τα φύλλα που στροβιλίζουν
Χορεύοντας κάτω απ' τον ήλιο
Λιώνοντας σαν το τυρί
Κάτω απ' τα στικτά δέντρα
Βουλιάζοντας στις μνήμες
Του απολιθωμένου κόσμου
Ανάμεσα στα στρώματα της αιωνιότητας.

Γραμμές

ΘΟΔΩΡΟΣ ΝΑΣΟΣ

Όσο περισσότερο πλησιάζω, τόσο περισσότερο
απομακρύνομαι,
όσο περισσότερο απομακρύνομαι, τόσο περισσότερο
συνυπάρχω,
συνεχώς,
σε μεγάλες ευθείες γραμμές
που ανήκουν στο άπειρο
που ψιθυρίζουν ελαφρά ενάντια στα συναισθήματά
μου...

Γερασμένες γραμμές,
που τις χρωματίζω με τις λύπες μου,
και δίνω σχήμα με τα δάκρυα μου.
Που πνίγω μια ολόκληρη ζωή
κι όλο και περισσότερο απομακρύνομαι από τον εαυτό
μου

Λεπτές γκριζες γραμμές,
παραπλανητικές, ελκυστικές.
Σε διαφανείς έννοιες,
σημαντικές και αντιφατικές

Στο τέλος η καρδιά μου,
αποφασισμένη, ζωντανή,
και οι γραμμές τρέχουν μέσα μου.

Τη μυρωδιά του ακούω στα ρουθούνια

ΜΑΡΙΝΑ ΡΟΔΙΑ

Τη μυρωδιά του ακούω στα ρουθούνια
Οσμίζομαι την κνίσσα ν' ανεβαίνει
Καμμένη σάρκα ανθρώπων, μαύρο αίμα,

Τη μυρωδιά του ακούω στα ρουθούνια
Τ' αλόγατά του ακούω που ρουθουνίζουν
Τρέχοντας έρχονται τα μαύρα με τη μπόρα
Στη μαύρη νύχτα ακούω τα πένθιμα κουδούνια
Μαύρα κουδούνια του χαμού και του θανάτου
Στα χαϊμαλιά τ' αλόγονε πλεγμένα

Τη μυρωδιά του ακούω στα ρουθούνια
Μαύρη, πηχτή σαπίλα, βρώμιο κρέας,
Έρχετ' ο θάνατος, αδέρφια φυλαχτείτε!
Μόνος δεν έρχεται, ο πόλεμος τον φέρνει,
Κι αυτόν ο άνθρωπος. Δημιούργημα τ' ανθρώπου
ο μαύρος πόλεμος, το σκότωμα, το μίσος.

Τη μυρωδιά του ακούω στα ρουθούνια
Μαύρη απ' το αίμα που ξεραίνεται στον ήλιο
Μαύρο ποτάμι του χρυσού που θα μας πνίξει

Τη μυρωδιά του ακούω στα ρουθούνια
Μαύρα σπιρούνια, μαύρες μπόμπες, μαύρα όπλα,
Ένα στεφάνι μαύρα γέλια και φανφάρα
Πίσω του κρύβονται ο φόβος κι η τρομάρα

Τη μυρωδιά του ακούω στα ρουθούνια
Μαύρο φαρμάκι ο κουρνιαχτός του που ανεβαίνει
Σκιάζει τον ήλιο της ερήμου και της στέππας
Κι έρχεται πάνω μας. Αδέρφια φυλαχτείτε!

Τείχος τα σώματα, η αγάπη τείχος, κάστρο
Απαρτο κάστρο οι κραυγές μας να ορθωθούνε
Ο μαύρος πόλεμος, απάνω τους να σπάσει
Κι η μυρωδιά π' ακούω στα ρουθούνια
Χίλια κομμάτια να γενεί, να προσπεράσει...

Χωρίς όνομα

LAWRENCE NANNERY

Στο γραφείο του ιατροδικαστή οι γιατροί δεν μπορούσαν να το πιστέψουν.

Ήταν σοκαρισμένοι κι όλο αναφωνούσαν:

«Μα είναι απίστευτο!» έλεγε ο ένας.

«Πιστέψτε το. Ο τύπος μόλις πέθανε και δεν ξέρουμε γιατί.»

Έσκυβαν τα κεφάλια τους σιωπηλοί.

«Δε βρήκαμε τίποτα στην αυτοψία», είπε ο ιατροδικαστής.

«Δε μου έχει ξανασυμβεί κάτι τέτοιο.»

Αυτή η υπόθεση τους ενοχλούσε πολύ και τους προβληματίζε.

Ο άντρας, ακόμη χωρίς όνομα, είχε γυρίσει σπίτι νωρίτερα από τη δουλειά,

Κάθισε στην πολυθρόνα του και δεν ξανασηκώθηκε ποτέ του.

Δυο μέρες αργότερα η σπιτονοικοκυρά του τον βρήκε καθισμένο μπροστά στην ανοιχτή τηλεόραση.

Είχε αρχίσει να βρωμάει.

Στο νεκροτομείο πίστευαν πως ήταν υπόθεση ρουτίνας.

Τα αίτια θανάτου τους ξέφευγαν. Ο νεκρός ο ίδιος τους ξέφευγε.

Δεν υπήρχε καν ιστορικό.

Έστειλαν αναφορές σε όλα τα νοσοκομεία και τα ιατρεία
Ψάχνοντας το όνομά του ή το ιατρικό ιστορικό του, οτιδήποτε.
Τίποτα.
Αυτός ο άντρας αποτελεί μυστήριο, μάλιστα.

Κάπου, σε κάποια πόλη πολύ μακριά, μια νεαρή γυναίκα βλέπει τηλεόραση.
Και τι νομίζετε πως βλέπει;
Μια φωτογραφία του νεκρού με μια έκκληση για οποιαδήποτε πληροφορία.
Δεν αναγνωρίζει τον πατέρα της επειδή την τελευταία φορά που τον είδε
ήταν νεότερος και είχε μαλλιά.

Ο θάνατός του ερχόταν από καιρό.
Η ένταση και η κούραση και η θλίψη δούλευαν μέσα του κι ας μην το γνώριζε
κανείς.
Οι συνάψεις στο νευρικό του σύστημα, οι σύνδεσμοι στις αρθρώσεις του.
Οι αδύναμοι μύες της καρδιάς του· το αίμα του επίσης.

Όλα αυτά και άλλα ακόμη έμπαιναν ανάμεσα,
Ανάμεσα σε κείνον και την κόρη του.
Την κόρη του που δεν είχε δει για είκοσι ολόκληρα χρόνια.
Τώρα είναι μόνος, ξαπλωμένος σε έναν τάφο που δεν έχει ξαναδεί.
Η μοίρα του ήταν να πεθάνει μόνος, χωρίς όνομα.

Τα βέλη είναι η ανταμοιβή

ABIGAIL GEORGE

(για τον Julian, τον Mikale και τον Vincent)
(από τα μάτια μου)

Τα δάκρυα άξιζαν τη θυσία μέσα
από τα βάθη της ψυχής μου. Φωτιά και ηφαιστείο η ψυχή.

Γερασμένη βελανιδιά η ψυχή μου
Αποστεωμένη, χλωμή και γλυκόπικρη
μέρα και νύχτα. Όταν αυτή
θέλησε να μείνει μόνη, μου άφησε το παιδί.

Υποκρίθηκα τη μητέρα. Ακόμα και όταν αυτός
δεν ήταν παιδί, έπαιξα τη μητέρα.
Κι αυτή κατοικεί σε έναν κόσμο που δεν γνωρίζω.
Στο κόσμο της συζύγου και της μητέρας.
στο κόσμο της μητέρας και της ερωμένης.
κι εγώ μαθαίνω αργά τη γλώσσα
της ασθένειας και της αναπηρίας. Έχω κάνει
ειρήνη με αυτόν τον κόσμο μέσα μου. Εγώ, ο εαυτός μου.

Μερικές φορές βρίσκω
μέρος να **κοιμηθώ**

Αλλά ποτέ δεν
ονειρεύομαι

φωτογραφία

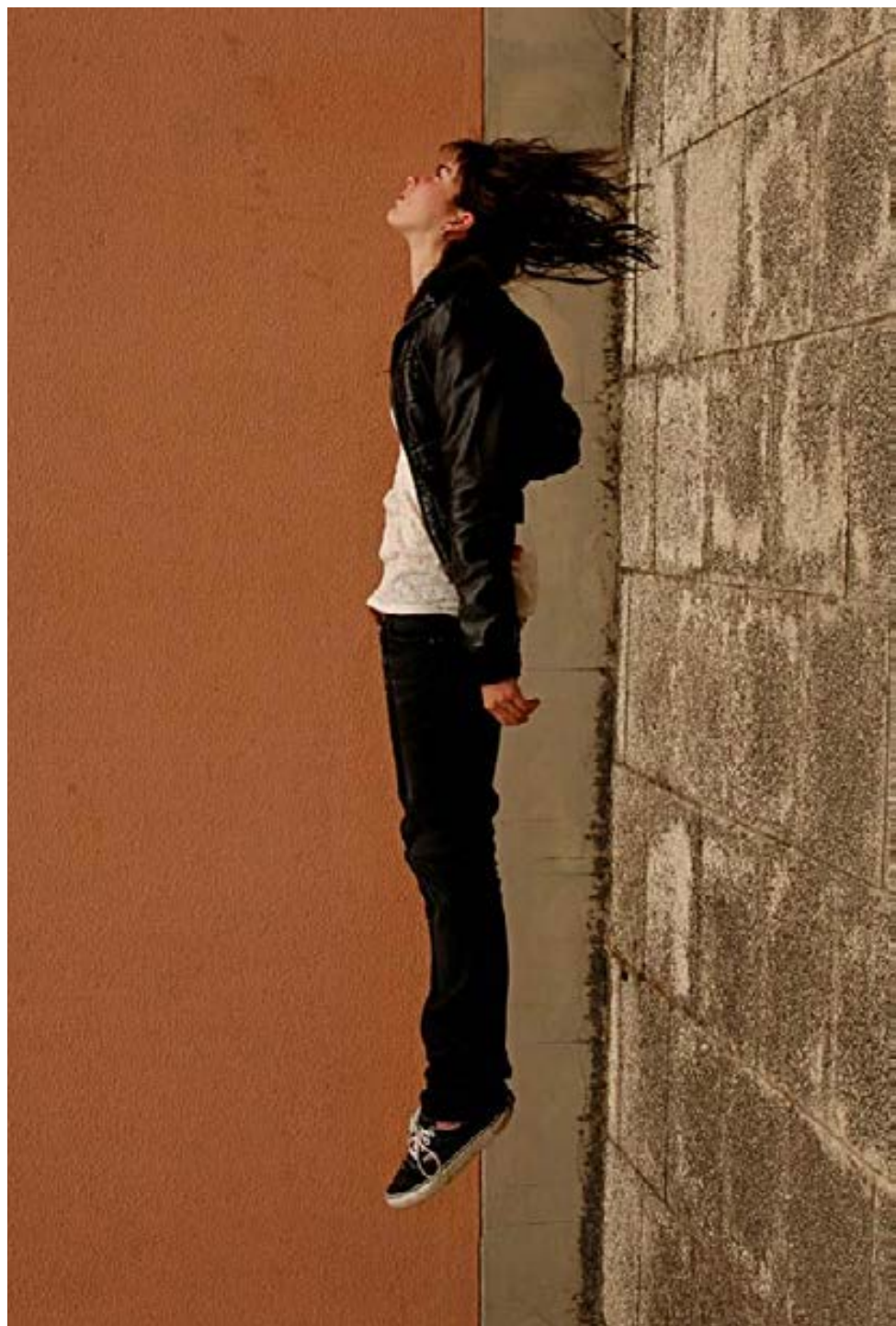

Επιστροφή

ΚΑΤΙΑ ΚΟΙΓΙΑΣ

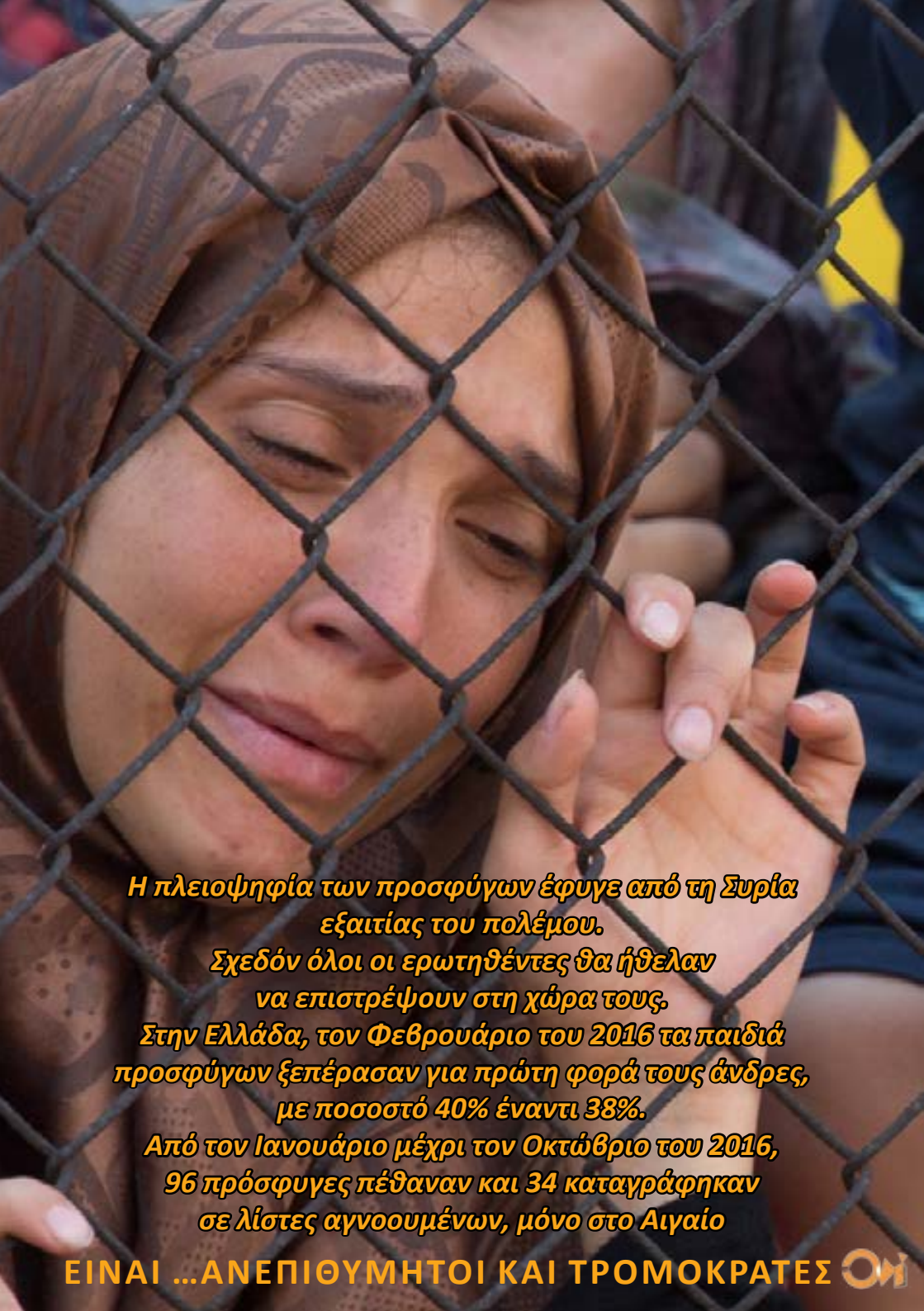

Σκάκι στο Φλοίσβο

ΘΑΝΟΣ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

*Η πλειοψηφία των προσφύγων έφυγε από τη Συρία
εξαιτίας του πολέμου.*

*Σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες θα ήθελαν
να επιστρέψουν στη χώρα τους.*

*Στην Ελλάδα, τον Φεβρουάριο του 2016 τα παιδιά
προσφύγων ξεπέρασαν για πρώτη φορά τους άνδρες,
με ποσοστό 40% έναντι 38%.*

*Από τον Ιανουάριο μέχρι τον Οκτώβριο του 2016,
96 πρόσφυγες πέθαναν και 34 καταγράφηκαν
σε λίστες αγνοουμένων, μόνο στο Αιγαίο*

ΕΙΝΑΙ...ΑΝΕΠΙΘΥΜΗΤΟΙ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ ΟΜ

Αλέξανδρος Αλεξανδράκης

Ο Αλέξανδρος Δ. Αλεξανδράκης (Αθήνα, 1913 – Αθήνα, Σεπτέμβριος 1968) ήταν έλληνας ζωγράφος, που έγινε γνωστός στο ευρύ κοινό από τις ιδιαιτέρως δυναμικές απεικονίσεις του Ελληνοϊταλικού Πολέμου του 1940.

Στον πόλεμο του 1940, ο ζωγράφος και οι πέντε αδελφοί του επιστρατεύτηκαν. Υπηρέτησε στα βουνά της Ηπείρου ως δεκανέας πολυβολητής και τις εντυπώσεις του τις αποτύπωσε σε μία σειρά σκίτσων και ελαιογραφιών που έγιναν ευρέως γνωστές στο κοινό, μιας και ανατυπώθηκαν σε αφίσες και χρησιμοποιήθηκαν σε πάμπολλες σχολικές εορτές. Περίπου εκατό έργα του από τον πόλεμο δημοσιεύθηκαν επίσης μεταπολεμικά σε ένα λεύκωμα με τίτλο Έτσι πολεμούσαμε (1968).

Ο Αλεξανδράκης απεικονίζει τον απελπισμένο αγώνα, τον πόνο, την ψυχρή πραγματικότητα του θανάτου. Αυτά τα πράγματα αγγίζουν και τον ίδιο, ένα ευαίσθητο πνεύμα, φύση και πράξη καλλιτέχνη. Η απεικόνισή τους αποδίδει στα σχέδιά του μια αμεσότητα και μια δύναμη που λίγοι καλλιτέχνες πολεμικών θεμάτων επιτυγχάνουν.

John Nash

Ο John Northcote Nash (11 Απριλίου 1893 – 23 Σεπτεμβρίου 1977) ήταν βρετανός ζωγράφος κυρίως εικόνων από τη φύση άλλα η συλλογή του περιλαμβάνει και αριθμό πινάκων εμπνευσμένων από όσα είδε τον Α Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ποιος σου το είπε;

NINA ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Στις φαβέλες της Αργεντινής, ξέρεις πόση εγκληματικότητα υπάρχει; Γιατί είναι φαβέλες. Γιατί τα παιδιά τους πεθαίνουν από μια γαστρεντερίτιδα, δεν πάνε σχολείο, ξεπαγιάζουν στην παράγκα, δεν πίνουν γάλα μα σνιφάρουν βενζινόκολλα στην ίδια ηλικία που τα δικά μας μπορεί να μην έχουν κόψει ακόμη τις πάνες.

Στις παρακουπόλεις του Μεξικού, οι αρουραίοι μπορούν να φάνε ολόκληρο μωρό, οι άντρες ζητιανεύουν και χάνουν τα δόντια τους στα τριάντα, τα κοριτσάκια εκπορνεύονται στα δέκα τους και πεθαίνουν ρυτιδιασμένες γυναίκες στα σαράντα.

Στα νεροξυλόσπιτα της Ταϊλάνδης, πολλές μανάδες σφίγγουν τα μωρά στη γέννα. Να σκάσει το νεογέννητο γιατί δεν υπάρχει άλλη χούφτα ρύζι.

Στους καταυλισμούς των τσιγγάνων θερίζει ο πρόωρος θάνατος, εκεί που γδύνουν τα καλώδια αλωνίζει ο παιδικός καρκίνος, τα παιδιά που δεν έχουν καρκίνο δεν πάνε

σχολείο και ανοσοποιούνται – όχι από τα εμβόλια που δεν έχουν να κάνουν, αλλά από το λασπόνερο που τσαλαβουτούν ή πίνουν.

Ποιος σου είπε ότι η δυστυχία είναι επιλογή;

Πώς είναι δυνατόν να ανεχόμαστε να βγαίνουν οι νεοναζιστικές κόμπρες, οι νοσταλγοί των κρεματορίων, και να κάνουν πρόσχημα την τραγωδία απ' τον άδικο θάνατο ενός παιδιού για να εξαπολύσουν ένα ακόμα πογκρόμ;

Τι δεν κατάλαβες ακόμα, μετά από μια τέτοια κρίση που ξεγύμνωσε όλες τις αυταπάτες, πως όλα είναι άγριος διαχωρισμός, απροκάλυπτη ταξινόμηση στο σύστημα της ανθρωποφαγίας που σε θέλει κλωτσοσκούφι της εκμετάλλευσης και άθυρμα της χειραγώγησης;

Γιατί στην Αγία Βαρβάρα οι τσιγγάνοι έχουν σπίτια και τα παιδιά τους πάνε σχολείο, αλλά στο Μενίδι και τον Ασπρόπυργο γίνονται βαποράκια;

Ο καιρός των τσιγγάνων δεν είναι ούτε πολύχρωμο φολκλόρ, ούτε ενδιαφέρον θέμα για διδακτορικό, ούτε αποδιοπομπαίος τράγος συλλογικής ευθύνης για να αλυχτούν οι τηλεοπτικοί εκφωνητές και τα μπαστάρδια του Χίτλερ.

Ο καιρός των τσιγγάνων είναι βαθύς, ωμός και απροκάλυπτος ταξικός διαχωρισμός, με μια επιπλέον δόση ρατσιστικής εξαχρείωσης.

Θέλεις ένα μπαλόκι, Τζόρτζι;

ΕΙΡΗΝΗ ΠΡΟΪΚΑΚΗ

Αν με ρωτούσαν ποιο βιβλίο δεν θα διάβαζα ποτέ, σίγουρα μια από τις πρώτες απαντήσεις που θα μου ερχόταν στο μυαλό θα ήταν το Αυτό. Είμαι φοβισιάρικη, δεν βλέπω θρίλερ, τα βιβλία τρόμου τα αποφεύγω όπως ο διάβολος το λιβάνι και για το Αυτό όλοι έλεγαν ότι είναι από τα πιο τρομακτικά βιβλία του Κινγκ.

Με όλο αυτόν τον ντόρο με την ταινία και την επανέκδοση όμως, είπα να Το δοκιμάσω και το πολύ πολύ να Το παρατούσα αν δεν άντεχα. Το ξεκίνησα λοιπόν και, ω, τι έκπληξη, όχι μόνο δεν Το παράτησα αλλά Το αγάπησα κιόλας.

Καταρχάς ανακάλυψα ότι δεν μιλάμε για ένα απλό βιβλίο τρόμου, αλλά για ένα επικό βιβλίο φαντασίας με στοιχεία τρόμου, μια περιπέτεια, μια ιστορία ενηλικίωσης, ένα βιβλίο που θίγει πολλά κοινωνικά ζητήματα με απίστευτη ευαισθησία, ένα βιβλίο που εμβαθύνει στην ανθρώπινη ψυχή, ένα σκοτεινό παραμύθι, ένα βιβλίο υπέροχο, ένα βιβλίο καταπληκτικό (σας είπα ότι Το αγάπησα ε;)

Είναι η πρώτη φορά που διάβασα καποιο μεγάλο βιβλίο του Κινγκ και δεν με ενόχλησε καθόλου μα καθόλου η πολυλογία του. Δεν βαρέθηκα ούτε στιγμή, δεν θεώρησα ότι ήταν περιττή ούτε μια λέξη, απλά διάβαζα και απολάμβανα την ιστορία.

Ο Κινγκ έχει ένα μαγικό ταλέντο στο να δημιουργεί χαρακτήρες απίστευτα ζωντανούς με βάθος και υπόσταση, όπως επίσης και στο να σε κάνει να πιστεύεις ότι έχεις επισκεφτεί τα μέρη που περιγράφει. Έτσι λοιπόν τελειώνοντας αυτό το βιβλίο έχεις την αίσθηση ότι έχεις μπει στο Χερσότοπο, ότι έχεις περπατήσει στους δρόμους του Ντέρι και νιώθεις μια στεναχώρια που δεν θα ξαναδείς την παρέα των Losers (βέβαια μπορείς πάντα να το ξαναδιαβάσεις).

Αν το διάβαζα πιο μικρή ίσως και να με τρομαζε. Τώρα μπορεί να ένιωσα μια ανατριχίλα σε κάποιες σκηνές αλλά δεν τρόμαξα. Συγκινήθηκα, ταραχτήκα, θύμωσα, φοβήθηκα για την τύχη των Losers και όσο το βιβλίο έφτανε προς το τέλος του ένιωσα αγωνία για την τελική κατάληξη. Στα τελευταία κεφάλαια το σασπένς ανεβαίνει στα κόκκινα και ο Κινγκ παίζει με τον αναγνώστη αλλάζοντας χώρο, χρόνο, και οπτική γωνία με αριστοτεχνικό τρόπο.

Έχω πει κατά καιρούς πολλά για τον Κινγκ και την πολυλογία του αλλά εδώ πραγματικά υποκλίνομαι.

Τελικά ναι, εδώ κάτω όλοι επιπλέουμε. ■

Η γιαγιά τα έχει ...400!

ΓΙΩΤΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Το «Η γιαγιά μου σας χαιρετά και ζητάει συγγνώμη» είναι ένα ανατρεπτικό download (1) μυθιστόρημα, που ρίχνει μια «λοξή» ματιά στην καθημερινότητα του πιο απίστευτου λογοτεχνικού διδύμου που έχετε γνωρίσει ποτέ: Της Έλσας και της γιαγιάς της. Η Έλσα είναι ένα επτάχρονο κοριτσάκι, εντελώς διαφορετικό από τα άλλα κοριτσάκια της ηλικίας της. Ως εκ τούτου, αποτελεί το «περίεργο» και το «ιδιαιτέρο» που φοβούνται τα υπόλοιπα παιδιά και έτσι η Έλσα βρίσκεται χωρίς φίλους, με μόνο στήριγμά της την 77χρονη και ολίγον (έως για δέσιμο) τρελούτσικη γιαγιά της.

Μια γιαγιά διαρρήκτη ζωολογικών κήπων, μια γιαγιά που δεν διστάζει να προγκήξει την αστυνομία κατάμουτρα, μια

γιαγιά που έχει γραμμένο τον Κ.Ο.Κ. στα παλιά της τα υποδήματα και οδηγεί χωρίς άδεια!

Γιαγιά και Έλσα φτιάχνουν κάθε μέρα φανταστικούς κόσμους και βασιλεια, στα οποία χωράει η τρέλα κι η ιδιαιτερότητά τους. Σε αυτούς τους κόσμους, το νορμάλ και το φυσιολογικό είναι το «περίεργο».

Και να που, έρχεται η ώρα, που η γιαγιά πρέπει να περάσει σε ένα άλλο βασίλειο... αυτό των ουρανών. Κι η Έλσα μένει μόνη της. Χωρίς τη σύντροφό της στα πνευματικά της ταξίδια. Ή μήπως όχι; Γιατί η γιαγιά, τρελή-τρελή, τα είχε 400. Κι ήξερε τι έπρεπε να κάνει για την εγγονή της. Την βάζει λοιπόν σε ένα συναρπαστικό κυνήγι θησαυρού, το οποίο τελικά, θα αποκαλύψει στην μικρούλα Έλσα, την αλήθεια της!

Η Γιαγιά, είναι ένα πολύ γλυκό, ανθρώπινο και συγκινητικό βιβλίο, το οποίο είναι γραμμένο με πολλή ειλικρίνεια. Η ιστορία είναι πολύ γλαφυρά δοσμένη και ρέει άνετα, εκτός ίσως λίγο στην αρχή που πάει πιο αργά. Βλέπουμε τον συγγραφέα να συνδέει παρελθόν με παρόν και μέλλον με έναν πολύ ευρηματικό τρόπο, δημιουργώντας ανατροπές και καταργώντας στερεότυπα και προκαταλήψεις που όλοι διατηρούμε μέσα μας. Προσωπικά, το διάβασα μονορούφι και χαίρομαι πολύ που όταν σκόνταψα μπροστά του δεν το προσέρασα, αλλά στάθηκα και το ξεφύλλισα.

Και θα κλείσω με μια φράση της γιαγιάς η οποία μου έμεινε στο μυαλό... «Μόνο οι άνθρωποι που είναι διαφορετικοί αλλάζουν τον κόσμο, κανείς φυσιολογικός δεν έχει αλλάξει ποτέ το παραμικρό».

Από μένα 9/10. ■

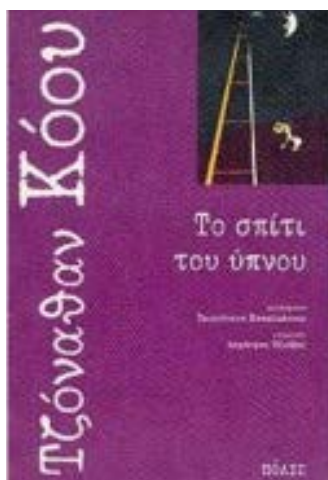
Η ήρεμη δύναμη ...του ύπνου

ΓΕΩΡΓΙΑ ΖΑΡΚΑΔΑΚΗ

Το μυθιστόρημα αυτό είναι το δεύτερο του συγγραφέα που βρέθηκε στα χέρια μου και όπως και με το «Τι ωραίο πλιάτσικο», έτσι και με το Σπίτι του ύπνου βρέθηκα ένα βήμα πιο κοντά στο να πω ότι η βρετανική λογοτεχνία μου αρέσει.

Έχοντας παραμείνει λάτρης της αστυνομικής λογοτεχνίας για πολλά χρόνια, δεν διάβαζα τίποτα άλλο παρά μόνο hard core αστυνομική λογοτεχνία -άντε και κανένα κοινωνικό πού και πού, έχω χάσει πάρα πολλά διηγήματα που τώρα ξεκινώ να γνωρίζω. Η «καθαρή» λογοτεχνία έχει γίνει τώρα για μένα ένα νέο είδος που αγαπώ να εξερευνώ. Τι εννοώ όμως με το καθαρή; Ίσως ότι δεν ταιριάζει σε κάποιο είδος· αυτό που λένε literary fiction στο εξωτερικό και σίγουρα όχι καθαρή με την έννοια της καλύτερης. Στο εξωτερικό έχουν πιο ξεκάθαρα όρια στο πού ταιριάζει ένα βιβλίο από ότι στην Ελλάδα.

“Το Σπίτι του ύπνου” αντιπροσωπεύει έναν πνευματώδη συγκερασμό ψυχανάλυσης και πολιτικής, μιας μελέτης για τις διαταραχές του ύπνου και μιας οξυδερκούς ανάλυσης των αδιεξόδων της νεότητας. Τα πρόσωπα του μυθιστορήματος είναι υπνοβάτες, ναρκοληπτικοί και άγρυπνοι στο μεταίχμιο υπνηλίας και αϋπνίας, αυτογνωσίας και αυταπάτης. Σαν σε όνειρο αλλάζουν ονόματα, ταυτότητα, ακόμη και φύλο ενώ οι αναμνήσεις, ντυμένες στην αχλή της επιθυμίας, προσδίδουν στην αφήγηση κάτι το υπνωτικό, το ονειρικό και απατηλό.»

Αν θέλω να είμαι ειλικρινής, αν δεν γνώριζα ήδη τον συγγραφέα και τι είδος πρεσβεύει δεν θα το έπιανα στο χέρι μου μόνο από το οπισθόφυλλο. Έχω ένα ραντάρ που αποκαλώ «βαρετόμετρο» και αναλόγως με το τι vibes πιάνω από το βιβλίο εκείνο μου δείχνει αν θα πρέπει να το διαβάσω ή όχι. Συνήθως λειτουργεί καλά, σε αυτό το βιβλίο όμως θα είχε πέσει έξω. Το Σπίτι του Ύπνου μου άρεσε, μου άρεσε πολύ. Ο συγγραφέας έπλασε μια ιστορία που πραγματεύεται την σχέση των ονείρων με την πραγματικότητα. Τον ύπνο και τις διαταραχές από τις οποίες πάσχουν όλοι σχεδόν οι χαρακτήρες του βιβλίου και την σημαντικότητα του καθαρού και ξεκούραστου μυαλού. Και φυσικά όπως είναι σύνηθες στα βιβλία του, μια έμμεση επίθεση στο σύστημα υγείας και την εμπορικοποίησή του και την προφανή έλλειψη πρόνοιας ως προς την ψυχιατρική φροντίδα. Βρίσκω πάντα μια ήρεμη ευγένεια να αναδύεται από τα βιβλία του Κόου. Πιστεύω πως έχει έντονες κοινωνικές ανησυχίες και είναι κατά της Θατσερικής νοοτροπίας. Βεβαίως αυτές είναι δικές μου απόψεις, αλλά δεν έχω κάνει καμία έρευνα για τον συγγραφέα και για το τι πιστεύει ή τις πολιτικές του πεποιθήσεις. Στηρίζομαι σε αυτά που ανακαλύπτω μέσα από τα μυθιστορήματα του.

Οι χαρακτήρες είναι μπόλικοι τόσο σε αριθμό όσο και ψυχισμό, μερικοί πιο καλοσχηματισμένοι από άλλους αλλά όλοι ενδιαφέροντες. Οι συμπτώσεις που τόσο αγαπάει να χρησιμοποιεί ο συγγραφέας δίνουν ρεσιτάλ στο μυθιστόρημα και όλοι οι χαρακτήρες καταλήγουν να έχουν κάποια άλλη σχέση από αυτή που μας έχει δοθεί εξ' αρχής. Ίσως το παράκανε με τις συμπτώσεις, θα ήθελα να είχε λιγότερες έτσι ώστε να παραμείνει η αίσθηση της σύμπτωσης και όχι πως το σύμπαν συνωμοτεί για εμάς... If you know what I mean. Με ενδιέφερε πολύ να μάθω την εξέλιξή τους και με μερικούς είχα δεθεί συναισθηματικά. Δεν συμφώνησα με ορισμένες επιλογές του συγγραφέα ως

προς την τελική κατάστασή τους, αλλά τι να κάνουμε; Τίποτα δεν είναι τέλειο!

Πραγματικά αγαπώ να διαβάζω Κόου. Έχει μια ήρεμη δύναμη η γραφή του, μια ονειρική αίσθηση που σε παρασέρνει χωρίς να το καταλάβεις στον κόσμο του που συχνά είναι μουντός και πολύ βρετανικός. Δεν ήταν γεμάτο συγκινήσεις ούτε και αγωνία και όμως έπιανα τον εαυτό μου να γυρνάει πίσω στις σελίδες του συνεχώς, τόσο πολύ ήταν έντονο αυτό το συναίσθημα, που κουβαλούσα το βιβλίο στην παραλία με κίνδυνο να καταστρέψω την υπέροχη βιβλιοδεσία.

Δεν ξέρω σε τι αναγνώστες να το προτείνω, άμα σου αρέσει αυτό το είδος λογοτεχνίας σίγουρα θα έχεις διαβάσει Τζόναθαν Κόου, αν όμως δεν έχεις καταπιαστεί με αυτήν τότε να το κάνεις σύντομα! ■

“You blow...I’ll do the fingering!”

Άλιεν ...για κλάματα

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Tο 1979 ένας σχετικά άγνωστος σκηνοθέτης, προερχόμενος από τον χώρο της διαφήμισης, θα αναλάβει την σκηνοθεσία ενός φιλμ που θα μείνει στην ιστορία. Η επιτυχία της ταινίας είναι τόσο σημαντική, που θα εκτοξεύσει την καριέρα των Ridley Scott και Sigourney Weaver, θα οδηγήσει στην δημιουργία 3 sequel και 2 prequel, βιβλίων βασισμένα στο κινηματογραφικό σύμπαν της ταινίας, κόμικ και αρκετά video games.

Το ALIEN του 1979 είναι ένα εξαιρετικό δείγμα τρόμου και επιστημονικής φαντασίας. Η κεντρική ιδέα έχει να κάνει με ένα εξωγήινο όν(xenomorph), το οποίο προκαλεί τον πανικό και τον τρόμο στο πλήρωμα του Νοστρόμο. Ατμοσφαιρικό, κλειστοφοβικό, με αρκετό σασπένς, εξαιρετική χρήση του φωτισμού και των χώρων και το κυριότερο, με χαρακτήρες που πραγματικά ενδιαφέρουν για την μοίρα τους. Μια λεπτομέρεια που το μεγαλύτερο ποσοστό των ταινιών τρόμου αδυνατεί να κατανοήσει.

Μερικά χρόνια αργότερα και συγκεκριμένα το 1986, ο James Cameron θα αναλάβει την συνέχεια του ALIEN. Το ALIENS αφήνει τον τρόμο στην άκρη και επιλέγει το σίγουρο μονοπάτι της δράσης χωρίς αυτό να σημαίνει ότι θυσιάζει τους χαρακτήρες στο βωμό της. Αντίθετα, δίνει χώρο στους χαρακτήρες (καινούριους) να αναπτυχθούν και για την Ripley, την βασική ηρωίδα της σειράς, μας παρουσιάζει μια πτυχή που δεν γνωρίζαμε μέχρι τότε: την μητρότητα. Ο James Cameron καταφέρνει κάτι που λίγα sequel κατορθώνουν ακόμα και σήμερα: Το ALIENS να θεωρείται ισάξιο του πρωτότυπου.

Θα ακολουθήσει το ALIEN 3 το 1992 σε σκηνοθεσία David Fincher, αν και ο ίδιος θα το αποκηρύξει λόγω των συνεχών παρεμβάσεων του στούντιο. Μέχρι και σήμερα ο ίδιος αποφεύγει να μιλήσει για αυτό. Ίσως αν είχε προηγηθεί το Seven τα πράγματα να ήταν διαφορετικά. Το τρίτο μέρος επιστρέφει στον τρόμο και την ατμόσφαιρα και κινείται στα χνάρια του πρώτου. Το ξυρισμένο κεφάλι της Sigourney Weaver δεν είναι αρκετό για σώσει την ταινία αφού αποδεικνύεται κατώτερη των περιστάσεων.

Το 1997 η Fox θα αναθέσει στον Jean-Pierre Jeunet (*Amelie*) την σκηνοθεσία του *Alien: Resurrection*. Παραδόξως, η Fox δίνει αρκετή δημιουργική ελευθερία στον Jeunet, σε αντίθεση με τον Fincher, και ο ίδιος προσθέτει το στοιχείο του μαύρου χιούμορ! Η Ripley επιστρέφει με τη βοήθεια της κλωνοποίησης (έγινε και αυτό) αλλά δεν είναι μόνη της. Μαζί της επιστρέφει και η βασίλισσα (*Alien Queen*). Το τέταρτο μέρος επιστρέφει στην καταιγιστική δράση και το gore. Πολλοί το θεωρούν το χειρότερο της σειράς!

Μετά απο τις δυο συνεχόμενες εμπορικές και καλλιτεχνικές αποτυχίες, ο Ridley Scott στις αρχές του 2000 ξεκινά να επεξεργάζεται ιδέες για ένα prequel του ALIEN. Διαδικασία που δεν θα ολοκληρωθεί, αφού το 2004 θα βγεί στις αίθουσες το τραγελαφικό *Alien vs Predator*! Το 2010 ξεκινά και επίσημα η παραγωγή του *Prometheus* και το 2012 βγαίνει στους κινηματογράφους. Αν και στον τεχνικό τομέα το φιλμ είναι εξαιρετικό, όλα τα υπόλοιπα είναι απελπιστικά μέτρια. Σεναριακά κενά, χαρακτήρες απίστευτα ηλίθιους σε σημείο εκνευριστικό και δήθεν φιλοσοφικά ερωτήματα για το ποιός μας δημιούργησε που δεν θα απαντηθούν ποτέ όταν το πιο σημαντικό για τον σκηνοθέτη είναι το στυλ και όχι η ουσία.

Alien: Covenant...11 χρόνια μετά τα γεγονότα του *Prometheus* το πλήρωμα του *Covenant*, υπεύθυνο για 2000 ανθρώπινες ψυχές και 1140 έμβρυα, βρίσκεται σε πορεία για εγκατάσταση στον πλανήτη *Origae-6*. Ύστερα απο

εκτεταμένες ζημιές στο σκάφος, το πλήρωμα ξυπνάει απο τον μακροχρόνιο ύπνο για να αντιμετωπίσει την κατάσταση. Κατά την διάρκεια των επισκευών λαμβάνουν ένα σήμα προερχόμενο απο έναν αχαρτογράφητο πλανήτη και αποφασίζουν να το ερευνήσουν.

Θα ακολουθήσουν spoilers! Όχι, ό,τι έχει σημασία. Δεν έχουμε να κάνουμε με ένα φίλμ που στηρίζεται στις εκπλήξεις έτσι κι αλλιώς. Αλλά μόνο έτσι θα μπορέσω να επισημάνω τα πολλά προβλήματα του σεναρίου.

Η εναρκτήρια σεκάνς του Covenant έχει μοναδικό σκοπό το συναισθηματικό σοκ, κατά κάποιο τρόπο, βάζοντας ένα διάσημο ηθοποιό να αποχαιρετήσει το μάταιο τούτο κινηματογραφικό κόσμο. Το όνομα αυτού, James Franco! Ο Scott προσπαθεί να κάνει ό,τι έκανε ο Wes Craven με το *Scream* σκοτώνοντας την Drew Barrymore στην πρώτη σκηνή. Το αποτέλεσμα είναι όμως αντίθετο απο αυτό που ήλπιζε. Δεν ξέρουμε τίποτα για τον χαρακτήρα του και το ότι είναι ο σύζυγος της πρωταγωνίστριας λίγη σημασία έχει. Δεν βοηθάει επίσης και το γεγονός ότι η παρουσία του Franco στην ταινία δεν ξεπερνάει τα 30 δευτερόλεπτα.

Η συνέχεια είναι λίγο πολύ αναμενόμενη. Αυτό που δεν είναι αναμενόμενο είναι η πλήρης αδιαφορία του Ridley Scott για το σύμπαν που δημιούργησε πριν απο περίπου 40 χρόνια και η απουσία λογικής σε κάθε πράξη που συμβαίνει απο την στιγμή που το πλήρωμα αποβιβάζεται στον καινούριο πλανήτη.

Οι επιστήμονες του Covenant ανακαλύπτουν έναν αχαρτογράφητο πλανήτη και το πρώτο πράγμα που κάνουν είναι να κατέβουν απο το σκάφος χωρίς στολή και κράνος! Είναι τόσο σίγουροι ό,τι η ΜΗΤΕΡΑ (Artificial Intelligence) δεν έχει κανει λάθος στις προβλέψεις της? Μήπως πρέπει να τους υπενθυμίσουμε ό,τι τα ίδια συστήματα δεν ηταν ικανά να εντοπίσουν τον μυστικό πλανήτη που ΤΥΧΑΙΑ εμφανίστηκε απο το πουθενά!? Είστε σίγουρα επιστήμονες?

Παρακάτω το πλήρωμα θα χωριστεί σε δυο ομάδες (γιατι είναι ταινία τρόμου και εννοείται ότι πρέπει να βρούμε ασήμαντες αφορμές για να τους χωρίσουμε): την ομάδα Α που θα αναζητήσει το σημείο απο όπου προέρχεται το σήμα και την ομάδα Β που θα μείνει πίσω για την περισυλλογή δειγμάτων για έρευνα. Αν αρχικά είσαι διατεθειμένος να αγνοήσεις το μέτριο σενάριο, πιο κάτω απλά σηκώνεις τα χέρια ψηλά. Όπως στην περίπτωση που ο ένας

αδιάφορος χαρακτήρας λέει στον άλλο αδιάφορο χαρακτήρα “Πρέπει να πάω για κατούρημα!” Και τελικά δεν πάει για κατούρημα. Πάει για τσιγάρο! Ντρέπεται που καπνίζει και νιώθει την ανάγκη να απομονωθεί? Ποιό το νόημα? Υπάρχει απάντηση γιατί γίνεται όλο αυτό, αλλά η ουσία είναι ότι γίνεται με το χειρότερο δυνατό τρόπο.

Στην πρώτη σκηνή δράσης ο Scott, σταδιακά, ανεβάζει τον ρυθμό. Η σκηνή περιλαμβάνει τρεις χαρακτήρες: έναν άντρα και δυο γυναίκες. Χώρος: αναρρωτήριο. Ο άντρας αρχίζει να συσπάται, η μία απο τις δυο πανικοβάλλεται γιατί το αίμα του πετάγεται στο πρόσωπό της. Κλειδώνει την δεύτερη στο αναρρωτήριο και φεύγει για να επιστρέψει σε λίγο, για να της πεί ότι υπάρχει κίνδυνος μόλυνσης ΟΤΑΝ ΚΑΙ Η ΙΔΙΑ ΕΧΕΙ ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΟΥ ΜΟΛΥΣΜΕΝΟΥ ΑΝΔΡΑ ΣΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΗΣ!

Με την είσοδο του καινούριου backburster alien, το Covenant αλλάζει ύφος και μετατρέπεται σε σλάπстик κωμωδία. Είναι αδύνατο να μην ξεκαρδιστείς στα γέλια όταν όχι ένας, αλλά δυο χαρακτήρες γλιστράνε στην λίμνη απο αίμα που έχει δημιουργηθεί. Αλλά δεν τελειώσαμε, έχει και συνέχεια. Μετά την θεσπέσια τούμπα, η δεύτερη προσπαθεί να βγει απο το αναρρωτήριο και η αυτόματη πόρτα της ΠΙΑΝΕΙ ΤΟ ΠΟΔΙ. Η κούτσαυλη κατευθύνεται στον χώρο των όπλων, με το alien να ακολουθεί. ΚΑΙ ΑΡΧΙΖΕΙ ΝΑ ΠΥΡΟΒΟΛΕΙ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΚΑΦΟΣ, ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΕΧΕΙ ΔΕΞΑΜΕΝΕΣ!?

Να επισημάνω ότι και το Prometheus πέφτει στην παγίδα των εύκολων λύσεων και των κακογραμμένων χαρακτήρων με χαμηλό δείκτη νοημοσύνης, αλλά ως ένα σημείο. Το Covenant δεν βάζει όριο!

Αυτό όμως που αποδεικνύει περίτρανα πόσο γελοίο είναι το σενάριο, είναι η στιγμή που οι David και Walter βρίσκονται πρόσωπο με πρόσωπο. Είναι τόσο απασχολημένος ο Scott να μας πείσει ότι πραγματικά βλέπουμε δυο Fassbender σε ένα πλάνο που δεν τον ενδιαφέρει καθόλου το γεγονός ότι ο ηθοποιός του πετάει ατακες όπως “You blow...I’ll do the fingering” που θα μπορούσες πολύ εύκολα να ακούσεις στις 50 Αποχρώσεις του Γκρι!

Στην πραγματικότητα το Alien: Covenant είναι ένα συνονθύλευμα ιδεών που έχουμε ξανά συναντήσει στην φιλομογραφία του σκηνοθέτη. Απο το πρώτο ALIEN, στο Blade Runner και απο εκεί στο Prometheus. Θέλει να θίξει σοβαρά θέματα όπως η σχέση ανάμεσα στο δημιουργό και το δημιούργημα ή την προέλευση του ανθρώπινου γένους. Όλα αυτά όμως γίνονται

επιδερμικά. Ιδιαίτερα όταν αντιλαμβάνεσαι ό,τι το φίλμ δεν έχει αποφασίσει προς τα πού θέλει να κινηθεί. Ο Ridley Scott θέλει να ικανοποιήσει όλες τις μεριές (τους φανατικούς οπαδούς του franchise, στούντιο, το εγώ του). Θέλει και την πίτα ολόκληρη και τον σκύλο χορτάτο! Το τελικό αποτέλεσμα, δυστυχώς, δεν τον δικαιώνει!

Στα ελάχιστα θετικά της ταινίας, η χρήση του μουσικού θέματος απο το ALIEN του 1979 και το gore. Η κάμερα του Scott δίχνει τα πάντα με όλες τις ανατριχιαστικές λεπτομέρειες. Όλα τα υπόλοιπα είναι κάτω του μετρίου, ακόμα και αυτά του τεχνικού τομέα όπως τα οπτικά εφέ και η φωτογραφία που σπάνια υστερούν στις παραγωγές που συμμετέχει.

Ο Ridley Scott δεν είναι αυτός που ήταν, χρόνια τώρα. Το πάθος για δημιουργία τον έχει εγκαταλείψει. Είναι ένας απλός διεκπεραιωτής. Πηγαίνει κάθε μέρα στο στούντιο, χτυπάει την κάρτα του, κάθεται στην καρέκλα θάλασσης που γράφει το όνομά του, φωνάζει ένα “Action” και ένα “Cut” και μετά πηγαίνει σπίτι του. Μπορεί να είναι αυτός που έκανε το ALIEN μεγάλη επιτυχία, αλλά την ίδια στιγμή είναι αυτός, που απο ό,τι δείχνουν τα πράγματα, θα είναι και ο δήμιός του. ■

απειλημένη
εγκαταλελειμμένη
φοβισμένη
κακοποιημένη
βασανισμένη
απογοητευμένη
χειραγωγημένη
ταπεινωμένη
βιασμένη
κομματιασμένη
εγκλωβισμένη

**ΘΑ ΒΟΗΘΟΥΣΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ
ΑΝ ΗΤΑΝ ΣΕ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ;**

ΟΜΙ

στήλες

Τα πανεπιστήμια στην εποχή της υπερπληροφόρησης

AKLI HADID

Τα πανεπιστήμια δεν έχουν πεθάνει. Απλώς έχουν περάσει από την πώληση γνώσης και πληροφορίας στην πώληση βαθμών και πτυχίων. Το ερώτημα εδώ είναι: Πώς ανταποκρίνονται τα πανεπιστήμια σε μια εποχή υπερπληροφόρησης, όπου κάθε πανεπιστημιακό μάθημα έχει το διαδικτυακό του αντίγραφο (που συνήθως είναι και καλύτερο) και όπου οι μαθητές εκθέτονται σε ρήτορες πολύ πιο χαρισματικούς από πολλούς καθηγητές τους.

Σε μια παλιότερη εποχή όπου η πληροφόρηση ήταν σπάνια, όπου οι περισσότερες χώρες είχαν κάποιες μόνο εφημερίδες και 2-3 τηλεοπτικά κανάλια, το μόνο μέρος όπου μπορούσες πραγματικά να συζητήσεις, να κάνεις ερωτήσεις και να πάρεις απαντήσεις, ήταν τα πανεπιστήμια. Στα πανεπιστήμια οι φοιτητές συζητούσαν για όλα: Ιστορία, πολιτική, επιστήμη, ήθη και συμπεριφορές, συνήθως σε ασφυκτικά γεμάτες αίθουσες θολές από καπνό, όπου απαραίτητο ήταν το κοστούμι.

Σήμερα, το πιο κάζουαλ και σπορ λουκ έχει αντικαταστήσει το κοστούμι των φοιτητών και μπορείς να συζητήσεις για οτιδήποτε, οποιαδήποτε στιγμή και με οποιονδήποτε χάρη στα Social Media και το Skype. Πώς, αλήθεια, οι καθηγητές των πανεπιστημίων θα επιβιώσουν, σε μια εποχή όπου οι φοιτητές μπορούν να βρουν απαντήσεις στη google, σε μια εποχή όπου δεινοί ρήτορες μιλούν μέσω των καναλιών τους στο youtube, σε μια εποχή όπου ομάδες συζήτησης στήνονται περισσότερο στο facebook, παρά σε μια αίθουσα; Είναι αλήθεια πως τα πανεπιστήμια έζησαν από την προπαγάνδα - ή αν προτιμάτε παραπληροφόρηση - του «βγάζεις περισσότερα λεφτά αν είσαι απόφοιτος κολλεγίου».

Οι επιχειρήσεις έχουν πέσει πρώτες σε αυτή την παγίδα, με κάτι που ονομάζουν «επαγγελματική ανάπτυξη», που τυπικά σημαίνει απλώς «σε πληρώνουμε για να μας παρέχεις ένα κομμάτι χαρτί που λέγεται πτυχίο και που πιστοποιεί ότι παρακολούθησες (συνήθως βαρετές διαλέξεις) που υποτίθεται θα σου μάθουν πώς να κάνεις σωστά τη δουλειά που ζητάμε».

Για να είμαι ειλικρινής, δεν είναι όλα τόσο τραγικά. Από τη μια πλευρά, έχω πράγματι δει απόφοιτους πανεπιστημίων με καλύτερες, πιο ολοκληρωμένες γνώσεις στο είδος σπουδών τους σε σχέση με φοιτητές μιας εικοσαετίας πριν. Αυτό, σε συνδυασμό με την εξέλιξη της τεχνολογίας σχεδόν σε όλα τα επίπεδα, σημαίνει ότι οι πανεπιστημιακές γνώσεις σχετικά γρήγορα γίνονται απαρχαιωμένες. Έχω παρατηρήσει ότι πολλοί καθηγητές πανεπιστημίων δυσκολεύονται να φθάσουν χρονικά την εποχή τους και όντως, η Wikipedia πολλές φορές αποτελεί την κύρια πηγή για το υλικό της παράδοσής τους.

Η τεχνολογία από την άλλη, έχει καταντήσει τη διοίκηση σε τυραννική γραφειοκρατία. Πολλές φορές δίνονται αντιφατικές εντολές σε φοιτητές και καθηγητές. Τη μια μέρα ένας καθηγητής πρέπει να γράψει τρεις εκθέσεις μέσα στη χρονιά αλλιώς φεύγει, την άλλη οι καθηγητές πρέπει να παραδώσουν μαθήματα σε τρεις διαφορετικούς χώρους αλλιώς φεύγουν, ή, οι φοιτητές πρέπει να παρουσιάζουν εθελοντική δράση σε παράξενους σκοπούς αλλιώς φεύγουν.

Πώς λοιπόν οι καθηγητές επιβιώνουν μέσα σε όλα αυτά; Πώς αξιολογείται η έρευνα; Κάποιοι, αξιολογούν τους καθηγητές σύμφωνα με τα βιβλία που έχουν εκδώσει, άλλοι με βάση άλλα κριτήρια. Αλλά δυο πράγματα καθιστούν δύσκολη την αξιολόγηση των καθηγητών: η έρευνα είναι μια χρονοβόρα διαδικασία που συχνά καταλήγει ετεροχρονισμένη, κι επίσης, δεν μπορεί κανείς

πραγματικά να αξιολογήσει το πόσα μαθαίνουν ουσιαστικά οι φοιτητές από τους καθηγητές τους.

Πώς θα είναι άραγε τα πανεπιστήμια του μέλλοντος; Ίσως να παραμείνουν ως έχουν, ένας καλός τόπος να συναντήσεις την αγάπη της ζωής σου. Κι ίσως στην τελετή αποφοίτησης να γνωρίσεις τη δεύτερη αγάπη της ζωής σου. Αν βέβαια επιβιώσεις από τα καψόνια των αδελφοτήτων. ■

συμμετείχαν

ΑΘΗΝΑ, ΓΙΩΤΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ,
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΒΡΟΣΓΟΣ,
ΝΙΝΑ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ, ΜΑΓΔΑ ΔΑΣΑΚΗ,
ΓΕΩΡΓΙΑ ΖΑΡΚΑΔΑΚΗ, ΧΡΗΣΤΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ,
ΑΒΙΓΑΙΛ GEORGE, ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ,
ΚΑΤΙΑ ΚΟΙΓΙΑΣ, ΛΟΥΚΙΑ ΚΟΝΤΟΠΟΛΗ,
ΜΑΙΡΗ ΚΟΣΚΙΝΑ, ΝΙΚΟΣ ΛΑΪΟΣ,
ΜΑΝΟΣ ΜΑΥΡΟΜΟΥΣΤΑΚΑΚΗΣ,
GORDANA MUDRI, ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΟΥΖΕΒΙΡΗΣ,
LAWRENCE NANNERY, ΘΟΔΩΡΟΣ ΝΑΣΟΣ,
ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, ΡΩΞΑΝΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ,
ΣΟΦΙΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΡΟΥ,
ΕΙΡΗΝΗ ΠΡΟΪΚΑΚΗ, ΘΑΝΟΣ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ,
ΜΑΡΙΝΑ ΡΟΔΙΑ, ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΡΠΕΤΖΟΓΛΟΥ,
ΠΑΝΟΣ ΤΟΥΡΛΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΩΤΙΟΥ,
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ, ΕΛΕΝΗ ΧΑΡΙΤΑΚΗ,
ΑΚΛΙ HADID, TONY ZUVELA,
ASA BUTCHER,
ΘΑΝΟΣ ΚΑΛΑΜΙΔΑΣ

επιμέλεια

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ

ARSOVI
ΤΕΥΧΟΣ 10^ο
Οκτώβριος - Νοέμβριος 2017

Ovi Magazine & Ovi Greece Books Publications

© 2017 Ovi Project Publication - All material is copyright of the Ovi magazine & the writers

apopseis Εκδόσεις **apopseis.gr**

© 2017 Εκδόσεις apopseis.gr - Όλο το υλικό είναι copyright του περιοδικού και της συγγραφέα

Τα βιβλία και τα περιοδικά των εκδόσεων Ovi magazine - Ovi Greece & apopseis.gr
μπορείτε να τα βρείτε **μόνο** στις σελίδες των διαδικτυακών περιοδικών
www.ovimagazine.com & www.apopseis.gr

Όλο το υλικό είναι copyright του Ovi Magazine και των συγγραφέων

Για λεπτομέρειες και πληροφορίες επικοινωνήστε:
info@ovimagazine.com & info@apopseis.gr

Δεν επιτρέπεται η πώληση, ανατύπωση και χρήση του παρόντος απο όποιο μέσο
(ηλεκτρονικό, μηχανικό, εκτυπωση, ραδιοφωνική ή τηλεοπτική αναγνώση)
χωρίς την προηγούμενη άδεια του υπευθυνου της έκδοσης και του συγγραφέα.

Το συγκεκριμένο διατίθεται **δωρεάν**.
Αν σας ζητηθεί οποιοδήποτε χρηματικό ποσό,
παρακαλούμε επικοινωνήστε άμεσα μαζί μας

Για τις κρύες βραδιές ένα βιβλίο!

Ovi Magazine & Ovi Greece Books Publications

© 2017 Ovi Project Publication - All material is copyright of the Ovi magazine & the writers

apopseis Εκδόσεις **apopseis.gr**

© 2017 Εκδόσεις apopseis.gr - Όλο το υλικό είναι copyright του περιοδικού και της συγγραφέα